

Afschrift

Datum

9 maart 2004

Nummer

AMU/856

Onderwerp

Vergunning op grond van artikel 8.1 van de Wet milieubeheer voor het oprichten en in werking hebben van het Near Shore Windpark (NSW)

Beschikking Wet milieubeheer Near Shore Windpark

Inhoudsopgave:

1. Overwegingen
2. Vergunning
3. Voorschriften
4. Mededelingen
5. Bijlagen

1. OVERWEGINGEN

1.1 Aanvraag

Bij brief van 19 juni 2003, kenmerk Per-000002-041/Wm, heeft NoordzeeWind B.V. te Amsterdam een vergunning ingevolge de Wet milieubeheer aangevraagd voor het oprichten en in werking hebben van een windmolenpark. De aanvraag heeft betrekking op het voor een periode van 20 jaar na de aanvang van de fase van instandhouding hebben en instandhouden van een windmolenpark. NoordzeeWind verzoekt de vergunning op naam te stellen van N.V. Nuon Duurzame Energie te Arnhem (hierna te noemen Nuon).

De procedure op de aanvraag is gestart op 20 juni 2003 en is door de hoofdingenieur-directeur van de Rijkswaterstaat in de Directie Noordzee in behandeling genomen onder nummer 2138.

1.2 Energiebeleid / voorgeschiedenis van het project

Eén van de doelstellingen van het nationale en internationale milieubeleid is het beperken van de uitstoot van broeikasgassen, waarvan de CO₂-emissie de belangrijkste is. Volgens het verdrag van Kyoto heeft Nederland zich verplicht tot een emissiereductie van 6 procent in de periode 2008 tot 2012 ten opzichte van 1990-1995. Dit komt neer op een reductie van 50 Megaton per jaar, waarvan volgens het verdrag tenminste 50 procent gerealiseerd moet worden door projecten binnen Nederland. In het verlengde van het Kyotoverdrag heeft het kabinet in opeenvolgende beleidsnota's doelstellingen geformuleerd om duurzame energie in te zetten als instrument om de CO₂-emissie te reduceren. In 2020 moet duurzame energie een bijdrage van 10 procent leveren aan de totale energievoorziening. Conform de Uitvoeringsnota Klimaatbeleid (Ministerie van VROM, 1999) zal dit aandeel na 2020 verder moeten stijgen. In de Uitvoeringsnota Klimaatbeleid wordt nog een tweede reden genoemd om duurzame energie in te zetten. Dit is de wens om de kwetsbaarheid van de Nederlandse energievoorziening te beperken door deze minder afhankelijk te maken van fossiele brandstoffen.

Naast andere bronnen voor duurzame energie is windenergie één van de opties om beide doelen te dienen. Voor 2020 is een doelstelling geformuleerd van in totaal tenminste 7500 MW geïnstalleerd windturbinevermogen, waarvan tenminste 1500 MW op land en 6000 MW op zee.

De kennis over de opwekking van windenergie op zee is nog te beperkt om deze energiebron de in de toekomst beoogde rol in de elektriciteitsvoorziening te kunnen laten spelen. Het betreft de kennis ten aanzien van aspecten techniek en economie van het toepassen van windenergie op zee en de effecten die optreden voor natuur en milieu.

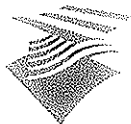
Om de benodigde kennis op te doen heeft het kabinet in de periode van 1997 tot heden de voorbereidingen getroffen om het realiseren van een demonstratieproject nabij de Nederlandse kust mogelijk te maken. Dit heeft uiteindelijk geresulteerd in het vaststellen van de "Project-planologische kernbeslissing Locatiekeuze Near Shore Windpark, tevens partiële herziening Tweede Structuurschema Elektriciteitsvoorziening" (Ministerie van VROM, 2000-2001), waarin de locatie voor dit demonstratieproject is vastgelegd. Een Monitoring- en Evaluatie Programma (MEP-NSW), gericht op gespecificeerde leerdoelen, zal er in moeten voorzien dat de benodigde kennis kan worden verkregen. De functie van het MEP-NSW is het registreren van economische, technische, ecologische en maatschappelijke effecten. Met de kennis en ervaring die wordt opgedaan met dit demonstratieproject zullen naar verwachting over enige jaren grote windparken verder op zee (offshore) in bedrijf kunnen worden genomen.

Zoals reeds opgemerkt is de locatiekeuze voor het demonstratieproject Near Shore Windpark vastgelegd in de pkb-NSW. Het kabinet heeft het project aangemerkt als een project van zwaarwegend maatschappelijk belang. De status 'project van zwaarwegend maatschappelijk belang' heeft voor de besluitvorming in de pkb-procedure betekend dat voorafgaand aan de publicatie van deel 1 van de project-pkb een brede maatschappelijke consultatie heeft plaatsgevonden. In deze fase heeft ook de discussie over nut en noodzaak van het project plaatsgevonden. Als onderdeel van deze procedure is een milieu-effectrapport (MER) opgesteld: "MER Locatiekeuze Demonstratieproject Near Shore Windpark" (Ministerie van Economische Zaken en Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, februari 2000).

Op 21 februari 2000 heeft de rijksoverheid deel 1 van de project-pkb (ontwerp-planologische kernbeslissing) bekend gemaakt. Hierin spreekt het kabinet de voorkeur uit voor Egmond als locatie voor het demonstratieproject NSW. Vermeld staat dat het NSW gebouwd kan worden in "een gebied tussen 8 kilometer uit de kust en de 20 meter dieptelijn ter hoogte van de kuststrook tussen Castricum en Egmond aan Zee, met een oppervlakte van ongeveer 40 km²", kortweg aangeduid als "de locatie Egmond". Voor de kabel is de voorkeur uitgesproken voor het tracé over het Corusterrein. Tevens is het bijbehorende locatie-MER gepubliceerd.

In de periode van 21 februari tot en met 22 mei 2000 hebben de ontwerp-pkb en het locatie-MER ter inzage gelegen. In die periode kon een ieder via een inspraakreactie zijn/haar mening kenbaar maken. Door de Ministeries van EZ en VROM is bestuurlijk overleg gevoerd met de gemeente Egmond en het gewest IJmond. Daarnaast is het locatie-MER ter toetsing voorgelegd aan Commissie voor de milieueffectrapportage en de wettelijke adviseurs, zijnde de Directeur Natuurbeheer van het Ministerie van LNV en de Hoofdinspecteur Milieuhygiëne van het Ministerie van VROM.

In december 2000 is deel 3 (kabinetsstandpunt) van de project-pkb NSW uitgekomen. Hierin is onder andere aangegeven op welke wijze het kabinet bij zijn definitieve standpuntbepaling rekening heeft gehouden met de binnengekomen inspraakreacties, de ontvangen adviezen en de resultaten van het gevoerde bestuurlijk overleg. Het kabinet is van oordeel dat er geen aanleiding bestaat de in deel 1 uitgesproken voorkeur voor Egmond als locatie voor het demonstratieproject NSW te wijzigen. Op 13 september 2001 heeft de Tweede Kamer haar goedkeuring uitgesproken over het voornemen, waarna de Eerste Kamer stilzwijgend heeft ingestemd. Deze parlementaire instemming is december 2001 gepubliceerd als deel 4 van de pkb.

In de project-pkb NSW staat tevens dat het ten behoeve van de vergunningverlening *uitdrukkelijk gewenst* is dat voor de inrichting van het windpark een milieu-effectrapport (inrichtings-MER) wordt opgesteld. Dit houdt in dat ten behoeve van de verdere besluitvorming over de inrichting van het NSW de procedure van de milieueffectrapportage wordt doorlopen conform de Wet milieubeheer. Met het publiceren van de startnotitie op 2 september 2002 is deze MER-procedure van start gegaan.

Om het onderscheid duidelijk te maken wordt het MER wat ten behoeve van de pkb-NSW is opgesteld wordt aangeduid als het locatie-MER. De ten behoeve van deze vergunning opgestelde inrichtings-MER wordt verder aangeduid als het I-MER.

De Adviescommissie Near Shore Windpark heeft op 21 maart 2002 de Minister van Economische Zaken geadviseerd NoordzeeWind als eerste in aanmerking te laten komen als de partij die het NSW mag gaan realiseren. NoordzeeWind is een samenwerkingsverband van Shell WindEnergy B.V. en N.V. NUON Duurzame Energie. NoordzeeWind heeft hiertoe in juli 2002 een overeenkomst gesloten met de Ministeries van Economische Zaken en Financiën, waarmee o.a. het exclusieve gebruiksrecht van de NSW locatie voor de kust van Egmond aan Zee (hierna te noemen locatie "Egmond") is verkregen.

1.2 Procedure

Ingevolge artikel 8.1, onder a. van de Wet milieubeheer, alsmede op grond van het Inrichtingen- en vergunningenbesluit, Bijlage 1, Categorie 1 is voor onderhavige inrichting een vergunning vereist. Op basis van het "Besluit houdende wijziging van het Inrichtingen- en vergunningenbesluit milieubeheer met betrekking tot aanwijzing van het bevoegd gezag op het niet-bestuurlijk ingedeelde gebied van de Noordzee" (Stbld. 574 van 14-9-1998) zijn de Ministers van Verkeer en Waterstaat en van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer aangewezen als bevoegd gezag. De vergunning wordt verleend door de Minister van Verkeer en Waterstaat in overeenstemming met de Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke ordening en milieubeheer (VROM). De vergunningprocedure doorloopt de uitgebreide voorbereidingsprocedure zoals beschreven in afdeling 3.5 van de Algemene wet bestuursrecht.

Bij brief van 24 juni 2003 heeft het bevoegd gezag Nuon verzocht om de aanvragen aan te vullen. De aanvullende informatie had betrekking op informatie met betrekking tot het constructief ontwerp van de windmolens, inclusief turbine, mastconstructie en fundering. Bij brief van 16 juli 2003 heeft het bevoegd nogmaals verzocht om een aanvulling op de aanvraag. De benodigde aanvullende informatie had betrekking op het ontbreken van de voorgenomen routes van de kabels. Ook werd in de aanvraag niet expliciet helder gemaakt voor welke variant uit het I-MER vergunning werd aangevraagd.

Bij brief van 24 juli 2003 heeft Nuon de aanvullingen op de aanvraag ingediend. Het bevoegd gezag heeft bij brief van 21 augustus 2003 de aanvullingen geaccepteerd en de aanvraag in behandeling genomen.

Een aantal bij de aanvraag behorende documenten zijn door Nuon ingediend met het verzoek deze als vertrouwelijk te behandelen. Het openbare deel van de aanvraag bevat voldoende informatie voor derden om de aanvraag goed te kunnen beoordelen.

Het bij de aanvraag behorende Milieueffectrapport is 16 juli 2003 aanvaardbaar verklaard onder de voorwaarde dat het I-MER op een aantal punten aangevuld zou worden. Deze aanvullingen hadden betrekking op het onvoldoende uitwerken van varianten in ashoogte van de windturbines, het onvoldoende uitwerken van varianten voor de kabels, en op het feit dat Hoofdstuk 7 van het I-MER (Leemten in kennis) onvoldoende was. Bij brief van 1 augustus 2003 heeft Nuon de benodigde aanvullingen op het I-MER ingediend. Bij brief van 21 augustus 2003 heeft het bevoegd gezag de aanvullingen op het I-MER geaccepteerd.

De vergunningaanvraag en het I-MER hebben van 18 september 2003 tot en met 16 oktober 2003 ter visie gelegen bij de bibliotheken van Rijkswaterstaat directie Noordzee, het Ministerie van Verkeer en Waterstaat, het Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, het Ministerie van Economische Zaken, het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Voedselkwaliteit, bij het provinciehuis van de provincie Noord-Holland en in de gemeentes Alkmaar, Bergen, Castricum, Heiloo en Limmen. Een ieder is in de gelegenheid gesteld om gedurende deze periode zienswijzen zowel schriftelijk als mondeling bij het Inspraakpunt Verkeer en Waterstaat in te brengen.

Tevens is er een informatiebijeenkomst met aansluitend een hoorzitting georganiseerd op 30 september 2003, waarbij er de mogelijkheid was om mondelinge reacties in te brengen. Van de hoorzitting is een verslag gemaakt.

De commissie voor de MER heeft n.a.v. het ingediende I-MER een toetsingsadvies uitgebracht richting bevoegd gezag. Bij het opstellen van de ontwerpbeschikking is rekening gehouden met het toetsingsadvies en de ingediende inspraakreacties.

1.3 Andere, op de inrichting van toepassing zijnde regelgeving en de coördinatie met de procedures van deze regelgeving

In het onderstaande komt aan de orde dat de Wet beheer rijkswaterstaatwerken van toepassing is op het NSW.

Wet beheer rijkswaterstaatwerken (Wbr) :

Het Near Shore Windpark is voorzien op het Nederlands Continentaal Plat (NCP) binnen de Territoriale Zee. Als gevolg daarvan zijn er, naast de Wet milieubeheer, nog een aantal wettelijke regels van toepassing. Op grond van artikel 2 van de Wet beheer rijkswaterstaatwerken is een vergunning vereist vanwege het gebruik maken van een waterstaatswerk; dit is van toepassing vanwege het plaatsen van een object in de waterkolom en op/in de zeebodem. De gehele Noordzee, alsmede zeebodem worden in dit geval als waterstaatswerk beschouwd. Bij brief van 19 juni 2003, kenmerk Per-000001-041/Wbr, vraagt NoordzeeWind B.V. te Veenendaal vergunning te verlenen voor het oprichten en in stand houden van het windmolenpark NSW. De procedure hiervoor loopt parallel met de onderhavige procedure. De Wbr-vergunning zal ook bepalingen inhouden met betrekking tot het verwijderen van het Near Shore Windpark indien deze buiten gebruik is gesteld.

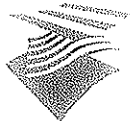
Wet verontreiniging zeewater (Wvz) :

Op grond van artikel 4 van de Wvz is het verboden om afvalstoffen, verontreinigende of schadelijke stoffen te lozen, dan wel aan boord van een vaartuig of luchtvaartuig te nemen met het oogmerk om die stoffen te lozen, danwel af te geven met het oogmerk om die stoffen te doen lozen, tenzij voor dat lozen of voor dat aan boord nemen een ontheffing is verleend.

Indien er tijdens de aanleg, het in stand houden, onderhouden en verwijderen van het werk sprake is van lozing in de zin van de Wvz, moet de vergunninghouder 6 maanden van te voren hiervoor een aanvraag indienen.

Indien er tijdens de aanleg, het in stand houden, onderhouden en verwijderen van het werk onbedoeld of onverwacht onderdelen of gedeelten van het werk in zee c.q. op de zeebodem terecht komen, moet dit onmiddellijk aan het bevoegd gezag worden gemeld en dient de vergunninghouder, conform de bepalingen van de Wet verontreiniging Zeewater die onderdelen uit zee, respectievelijk van de zeebodem te verwijderen.

Aangezien bovengenoemde wettelijke bepalingen op zichzelf staan, hoeven hier in het kader van de onderhavige vergunning geen specifieke voorschriften voor worden opgenomen.

Arbeidsomstandighedenwet

Binnen de territoriale wateren is de Arbeidsomstandighedenwet 1998 van toepassing. Bevoegd gezag hiervoor is het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. In deze vergunning zullen hiertoe dan ook geen voorschriften voor worden opgenomen.

Flora en fauna wet

Deze wet geeft een algemeen landelijk werkend stelsel van regels ter bescherming van in Nederland in het wild voorkomende dier- en plantensoorten. De wet implementeert op het gebied van soortenbescherming de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn.

Bij de exploitatie van windmolens gaat het naar huidige inzicht te ver indien het in werking hebben van windmolens onder het toepassingsbereik van het verbod op doden van vogels zou vallen. Een ontheffing hiervoor is derhalve niet nodig.

Wel zal moet voldaan worden aan de zorgplicht van de wet en artikel 2 van de Vogelrichtlijn die dwingt tot het nemen van passende maatregelen om populaties niet in gevaar te brengen. Dit laatste geldt ook als er geen directe relatie bestaat met aangewezen Vogel- of Habitatrichtlijn gebieden. Middels het MEP-NSW zal onderzoek worden verricht naar de daadwerkelijke en effecten en mitigerende maatregelen. Indien uit de resultaten blijkt dat aanvullende mitigerende maatregelen noodzakelijk blijken, kunnen deze in het kader van de vergunning verplicht gesteld worden. Overigens wordt opgemerkt dat het afgeven van ontheffingen in het kader van de Flora en Fauna wet valt onder de verantwoordelijkheid van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit en dus tevens buiten de reikwijdte van deze vergunning valt.

1.4.a Inspraakreacties I-MER en aanvraag.

Tijdens de publicatie van het I-MER en de aanvraag voor het windpark NSW zijn zeven inspraakreacties ingediend. In bijlage 1 van deze vergunning volgt een opsomming van degenen die een inspraakreactie hebben ingestuurd, waarbij wordt aangegeven welke reactie(s) zij in hebben gebracht. Daarna worden de verschillende inspraakreacties behandeld c.q. beantwoord, waarbij per reactie tevens wordt aangegeven, of, en zo ja hoe er in het kader van het opstellen van de ontwerpbeschikking mee is omgegaan.

1.4.b Bedenkingen n.a.v. de ontwerpbeschikking

De ontwerpbeschikking heeft van 8 januari t/m 5 februari 2004 ter visie gelegen. Gedurende deze termijn, zijn er een aantal schriftelijke bedenkingen ingediend. Afschriften van de bedenkingen zijn aan de aanvrager verzonden. In Bijlage 3 is een overzicht opgenomen van de ingediende bedenkingen. Tevens worden de bedenkingen inhoudelijk behandeld, waarbij wordt aangegeven of de betreffende bedenking gegrond of ongegrond wordt verklaard. Bij gegronde bedenkingen wordt aangegeven in hoeverre de vergunning gewijzigd wordt.

Stichting Vogelwacht Egmond heeft op 27 januari 2004 mondeling een nadere toelichting op de bedenkingen gegeven. Hiervan is tevens verslag gemaakt. Dit verslag is tevens opgenomen in bijlage 3 van deze vergunning.

1.5 Advies Commissie MER

Inleiding

Bij brief van 27 november 2003 heeft de Commissie voor de milieueffectrapportage (m.e.r.) een advies uitgebracht over het opgestelde milieueffectrapport (I-MER). Het advies is opgesteld door een werkgroep van de Commissie voor de m.e.r.

Op grond van artikel 7.26, lid 1 van de Wm toetst de Commissie:

- aan de richtlijnen van het MER, zoals vastgesteld op 5 december 2002;
- op eventuele onjuistheden;
- aan de wettelijke regels voor de inhoud van een MER.

Bij toetsingen volgt de Commissie een getrapte werkwijze: eerst inventariseert ze of het MER voldoet aan de wettelijke vereisten en de richtlijnen, daarna beoordeelt ze de ernst van de tekortkomingen. Alleen als naar de mening van de Commissie informatie zou ontbreken om het milieubelang een volwaardige plaats te geven bij het besluit wordt gesproken van een *essentiële tekortkoming*. Dan adviseert de Commissie om het MER aan te vullen. Overige tekortkomingen vermeldt ze alleen voor zover ze kunnen worden voorzien van duidelijke aanbevelingen. Zo beperkt de Commissie zich tot hoofdzaken.

OORDEEL OVER HET MER

Algemeen

De Commissie is van oordeel dat de *essentiële informatie in het MER aanwezig* is. Door de systematische opbouw van het MER is de informatie goed toegankelijk en zijn de alternatieven onderling goed vergelijkbaar.

De Commissie leidt uit het MER af dat vanwege de aangetroffen geulen de opstellingsalternatieven corridorvariant, rendementsvariant en dichtste bolstapeling 10,5D niet meer realistisch zijn. De Commissie heeft deze alternatieven dan ook niet verder in haar toetsing betrokken.

De Commissie heeft een belangrijke tekortkoming in het MER geconstateerd ten aanzien van de onderbouwing van het meest milieuvriendelijke alternatief (mma). Voor beide geulvarianten is de vergelijking van nadelige milieueffecten niet per eenheid van milieuwinst (energieopbrengst) uitgevoerd. De Commissie heeft die vergelijking zelf uitgevoerd en komt daarmee tot een andere conclusie ten aanzien van het mma. Zij heeft overwogen of die tekortkoming essentieel is voor het besluit en daarom zou moeten leiden tot een aanvulling. Omdat de informatie voor de onderbouwing echter wel in het MER te vinden is, is de Commissie tot de conclusie gekomen dat een aanvulling niet nodig is. Hieronder wordt dat kort toegelicht.

Onderbouwing mma

In het MER wordt de conclusie getrokken dat de basisvariant/geul en de variant dichtste bolstapeling 7,5D/geul beide voor het predikaat mma in aanmerking komen. De Commissie is van mening dat de resultaten van het MER geen aanleiding geven om twee mma's te benoemen.

Het meest milieuvriendelijke alternatief bij een windpark is volgens de Commissie dat alternatief dat een zo hoog mogelijke milieuwinst (ten gevolge van de energieopbrengst) koppelt aan de minst nadelige milieueffecten. In de richtlijnen is gesteld dat voor de ontwikkeling van het mma de aspecten vogels, landschap, efficiënt ruimtegebruik, veiligheid en energieopbrengst (als maat voor de vermeden emissies) bepalend zijn. Als gekeken wordt naar de scores van beide varianten op deze aspecten en de milieueffecten gerelateerd worden aan de energieopbrengst, komt de variant dichtste bolstapeling 7,5D/geul duidelijk als mma naar voren.

De Commissie heeft op grond van informatie in het MER bovengenoemde aspecten met elkaar vergeleken voor de twee varianten. Op grond van de scores zijn de verschillen tussen beide varianten bepaald. Hieruit komt naar voren dat de basisvariant/geul een 1,6% hogere energieopbrengst geeft. Qua milieueffecten laat zich dit vertalen in een evenredig hogere vermeden CO₂-, NO_x en SO₂-emissie. De verschillen op de overige aspecten zijn ruwweg een ordegrrootte groter, waarbij de

dichtste bolstapeling 7,5D/geul variant telkens gunstiger scoort. Naar de mening van de Commissie kunnen de beperkt lagere vermeden emissies daarom niet doorslaggevend zijn in de keuze van het mma.

Op grond van bovenstaande overwegingen concludeert de Commissie dat de dichtste bolstapeling 7,5D variant/ geul het mma is. De Commissie adviseert dit als zodanig in de besluitvorming en de motivering van het besluit mee te nemen.

Overige opmerkingen over het MER met aanbevelingen

De Commissie geeft verder een aantal adviezen die naar haar mening van belang zijn voor de kwaliteit van de besluitvorming, maar geen betrekking hebben op essentiële tekortkomingen.

Opstelling testturbines

In de PKB-NSW wordt de plaatsing van 1 à 2 testturbines van 3-5 MW mogelijk gemaakt. Noordzeewind is hiervoor echter geen initiatiefnemer en de testturbines komen dan ook niet voor in de vergunningaanvraag. Er dient echter wel ruimte voor gereserveerd te worden. In het MER worden de testturbines aan de oostzijde gedacht, dus het dichtst bij de kust. Echter:

- de testturbines zullen waarschijnlijk groter en hoger zijn. Zeker vanuit landschappelijk oogpunt is plaatsing vooraan daarom niet logisch;
- een leerdoel is om ervaring op te doen met omstandigheden die meer de condities van open zee benaderen (zoals hogere en krachtigere golven).

Daarom ligt het voor de hand om de testturbines op zo groot mogelijke afstand van de kust te plaatsen.

De Commissie beveelt aan de om een vergelijking te maken van de voor- en nadelen van de plaatsing van de testturbines op verschillende plaatsen binnen de locatie in relatie tot de leerdoelen die hiervoor zijn geformuleerd en de keuze van de situering daarop te baseren. Overwogen zou kunnen worden de noordwest-punt van het concessiegebied te reserveren voor de testturbines.

Veiligheid

Naar de mening van de Commissie worden de gevolgen van een eventuele aanvaring of aandrijving niet voldoende onderbouwd met uitspraken als "onwaarschijnlijk dat tank lek raakt" en "onwaarschijnlijk dat schip zinkt".

De Commissie adviseert een "worst-case" scenario ten aanzien van de gevolgen van een aanvaring of aandrijving uit te werken en op grond van de daar uit naar voren komende milieuschade te overwegen of het nodig is preventieve of mitigerende maatregelen te treffen. Zo zou bijvoorbeeld gedacht kunnen worden aan een beschermende constructie van energieabsorberend materiaal om de buitenste, meest bedreigde, palen.

Combineren van kabels

De milieutechnische voordelen van koppeling met de kabels van windpark Q7-WP worden niet uitgewerkt in het MER. In het MER wordt slechts naar voren gebracht dat koppeling vanuit technisch en logistiek oogpunt ongewenst zou zijn.

De Commissie acht het echter aannemelijk dat het combineren van de kabels van verschillende windparken grote milieutechnische en ruimtelijke voordelen met zich meebrengt. Er is dan immers minder ruimtebeslag, er behoeven minder geulen gegraven te worden en ook op de aanlandingsplek zal minder milieuschade ontstaan door duindoorboring. Bovendien werken kabels belemmerend voor andere gebruiksfuncties. De Commissie acht het ongewenst, zeker met het oog op de toekomst, waarin het overheidsbeleid uitgaat van meerdere (offshore) windparken op zee, dat elk windpark zijn eigen kabels naar de kust legt. Bij bijvoorbeeld gaswinningsplatforms is dit ook niet het geval; individuele platforms koppelen aan op gezamenlijke pijpleidingen.

De Commissie adviseert het bevoegd gezag om te bevorderen dat de verbindingskabels in de Noordzee tussen verschillende parken en de kust worden aangelegd en geëxploiteerd door één beherende instantie.

Evaluatieprogramma

De leerdoelstelling is in de PKB een belangrijke overweging om een near shore windpark mogelijk te maken. In verband daarmee wil de Commissie het volgende opmerken over het evaluatieprogramma.

Nabijheid Q7-WP

Het inmiddels vergunde initiatief voor een offshore windpark van E-Connection zal in de nabijheid van het NSW gerealiseerd worden. In het MER wordt slechts summier ingegaan op de cumulatie van milieugevolgen. De Commissie adviseert de cumulatie van effecten van Q7-WP en NSW te bestuderen, met name ten aanzien van de aanvarings/aandrijvingskans van schepen, de barrièrewerking voor vogels en zeezoogdieren en de aanvaringskans van vogels. Tevens adviseert de Commissie tot een koppeling van de evaluatieprogramma's.

Vogels

Ten behoeve van de evaluatie van het aantal vogelslachtoffers adviseert de Commissie te onderzoeken of het mogelijk is gebruik te maken van geavanceerdere methodes. Zo wordt bijvoorbeeld een methode ontwikkeld waarin het aantal botsingen met de rotorbladen wordt geregistreerd en de betrokken vogelsoort softwarematig kan worden herkend. Tevens adviseert de Commissie de gevolgen van het NSW te vergelijken met recente internationale ervaringen, zoals bijvoorbeeld bij het Horns Rev windpark voor de Noordzeekust van Denemarken.

Risico's gerelateerd aan scheepvaart

De Commissie adviseert verder na te gaan wat er precies gebeurt tijdens een eventuele aanvaring of aandrijving, hetzij door computersimulatie, door schaaltesten of door aan het eind van de levensduur van het windpark een botsproef te organiseren.

Belevingsonderzoek

De Commissie ondersteunt het voornemen in hoofdstuk 7 van de aanvulling om belevingsonderzoek uit te voeren. In het concept-MEP vindt de Commissie dit echter niet terug.

De Commissie adviseert bij het vaststellen van het evaluatieprogramma rekening te houden met bovenstaande opmerkingen.

Met betrekking tot het toetsingsadvies van de Commissie voor de m.e.r. wordt het volgende opgemerkt. Naar aanleiding van de conclusie van de Commissie over het mma heeft het bevoegd gezag bij brief van 8 december 2003 Nuon verzocht om zo spoedig mogelijk aanvullende informatie in te dienen met betrekking tot de onderbouwing van de aangevraagde basisvariant/geul. Hierbij dient nader inzicht te worden verschaft in de economische aspecten en hoe de economische aspecten in combinatie met de overige aspecten (natuur, milieu, veiligheid etc.) een rol hebben gespeeld bij de uiteindelijke keuze voor de aangevraagde basisvariant/geul.

Bij brief van 19 december 2003 heeft Nuon de gevraagde gegevens geleverd. De hogere energieopbrengst van de basisvariant is beslissend geweest bij de keuze voor de basisvariant. Nuon heeft dit verschil in hogere energieopbrengst gekapitaliseerd en afgezet tegen de totale investeringskosten voor het NSW. De basisvariant/geul heeft t.o.v. de dichtste bolstapeling een 1,6 % hogere energieopbrengst. De grotere energieopbrengst die de basisvariant biedt vertegenwoordigt een waarde van 4,5 miljoen euro. Afgezet tegen de geschatte investeringskosten van 200 miljoen euro voor het NSW is deze waarde substantieel en daarmee een groot verschil in de economische haalbaarheid van het NSW.

Daarnaast geeft Nuon aan dat op dit moment de meetmast al in het concessiegebied is geplaatst op een positie waarbij uitgaande van de opstelling basisvariant/geul verschillende typen zogmetingen (*Het zogeffect treedt op bij het plaatsen van meerdere windturbines op één locatie. Wanneer de wind in de lengterichting van een aantal windturbines waait, wordt de snelheid verstoord door de aanwezigheid van de andere turbines*) kunnen worden uitgevoerd (enkele en meervoudige zogmetingen). E.e.a. is vastgelegd in het MEP-NSW, waarbij beschreven staat welke zogmetingen dienen te worden uitgevoerd.

Indien de windturbines zouden worden geplaatst conform de dichtste bolstapeling, zou dit betekenen, dat de meetmast verplaatst moet worden om dezelfde zogmetingen uit te voeren. De kosten hiervan zullen enkele miljoenen euro's bedragen en bestaan uit nieuw bodemonderzoek, het opnieuw 'engineeren' van de constructie, het opbouwen van een nieuwe funderingspaal en een nieuw transitiestuk, en het afvoeren van fundering en transitiestuk van de reeds geplaatste mast. Ook de instrumenten zullen moeten worden gedemonteerd van de oude mast en dienen op de nieuwe mast gemonteerd te worden.

Daarnaast geeft Nuon aan dat reeds bodemonderzoek is uitgevoerd voor de voor de turbinelocaties van de aangevraagde basisvariant/geul opstelling. Indien op dit moment voor de bolstapelingsvariant zou worden gekozen dient het reeds uitgevoerde bodemonderzoek opnieuw te worden gedaan.

Naast de vertraging in de realisatie van het NSW zou dit een kostenpost van zo'n 1,5 miljoen euro bedragen.

Nuon heeft in november 2003 een radaronderzoek laten uitvoeren. In dit radaronderzoek is gekeken wat de verstoring van scheepsradar door de turbines is en hoe die kan worden opgelost. Een oplossing is gevonden in het plaatsen van twee radarsystemen aan twee windturbines. Indien gekozen zou worden voor een andere opstelling, dient deze radarstudie te worden over gedaan omdat de gekozen oplossing niet zondermeer geldt voor iedere opstelling. De kosten van een nieuw radaronderzoek bedragen circa 45.000 euro.

Het bevoegd gezag is van mening dat voldoende inzicht wordt geboden in de onderbouwing van de keuze voor de basisvariant/geul en acht de keuze voor deze aangevraagde basisvariant/geul op grond van een 1,6 % hogere energieopbrengst in combinatie met de overige effecten (natuur, milieu, veiligheid etc.) gerechtvaardigd.

Met betrekking tot de opstelling van de testturbines wordt het volgende opgemerkt. In de pkb-NSW is vastgelegd dat in het concessiegebied ruimte is voor maximaal 100 MW constant geïnstalleerd vermogen en voor 1 à 2 turbines van 3 – 5 MW die gedurende kortere tijd kunnen worden opgesteld. De testturbines vormen geen onderdeel van de vergunningaanvragen van Nuon. De testturbines zullen via aparte vergunningaanvragen geformaliseerd worden. Wel dient Nuon bij de dimensionering van de bekabeling rekening te houden met de extra capaciteit van de testturbines. In de Richtlijnen voor het I-MER is opgenomen dat Nuon ook in dient te gaan op de plaatsing van de testturbines. In het I-MER heeft Nuon aangegeven dat niet op ieder punt in de kabel voldoende reservecapaciteit aanwezig is om het extra vermogen van de testturbines in te koppelen. Bij elk van de kabels naar land kan het vermogen van één testturbine worden toegevoegd.

In de pkb-NSW is vastgelegd dat het NSW binnen het concessie zo ver als technisch en economisch mogelijk is uit de Nederlandse kust gebouwd moet worden. De aangevraagde basisvariant/geul ligt dan ook zo veel mogelijk tegen de noord-westelijke grens van het concessiegebied aan. Gevolg van de eis uit de pkb-NSW is dat de beschikbare ruimte in het concessiegebied zich bevindt aan de oostzijde en dus dicht bij de kust. Plaatsing van testturbines aan de noord-west zijde van het concessiegebied is voor wat betreft de positie van het NSW strijdig met de pkb-NSW. Dit onderzoek zal dan ook niet in de vergunning gevraagd worden.

Met betrekking tot veiligheid merkt het bevoegd gezag op dat in het I-MER voldoende inzicht wordt geboden in de kansen op aanvaringen en aandrijvingen, inclusief de daarbij behorende milieueffecten. In het kader van het MEP-NSW zal verder worden gewerkt aan verdergaande modellering van

aanvaringen en aandrijvingen en de daarbijbehorende milieuschade. Dit met als doel meer inzicht te verkrijgen in de effectiviteit van (mogelijke) mitigerende maatregelen. Derhalve is er geen reden om in het kader van de vergunning hier verder eisen aan te stellen.

Wel zal in de vergunning worden voorgeschreven dat Nuon een onderzoek moet uitvoeren naar de toepasbaarheid van energieabsorberend materiaal op de buitenste windturbines.

Met betrekking tot het combineren van kabels merkt het bevoegd gezag op dat in het I-MER voldoende aandacht wordt geschonken aan de mogelijkheden en onmogelijkheden van combinatie van de kabels van Q7-WP en NSW, waaruit geconcludeerd moet worden dat combinatie van kabels met deze 2 projecten niet mogelijk is.

Met de betrekking tot de opmerkingen over het evaluatieprogramma merkt het bevoegd gezag het volgende op. De monitoringsprogramma's van Q7-WP en NSW zullen ook zo veel mogelijk worden afgestemd op elkaar. In de door het bevoegd gezag uit te voeren evaluatie zullen ook de mogelijke cumulatieve effecten van het NSW en het Q7-WP windmolenpark bekeken worden.

De methodiek voor de registratie van vogel-aanvaringslachtoffers wordt voorgeschreven in de vergunning. Het gaat hierbij om de zogenaamde WT-birdsystem, een softwarematig systeem wat bestaat uit microfoons in de windturbine, een zeer lichtgevoelige camera en dataopslag.

Met betrekking tot de botsproef aan het eind van de levensduur van het windpark wordt het volgende opgemerkt. Een dergelijke proef valt buiten de reikwijdte van de vergunning en zal derhalve ook niet in de vergunning worden voorgeschreven.

Met betrekking tot de opmerking over belevingsonderzoek merkt het bevoegd gezag op dat in de vergunning zal worden voorgeschreven dat Nuon een belevingsonderzoek uitvoert.

1.6 Milieubelasting vanwege de inrichting en voorschriften

Vanwege de locatie waar de inrichting is gelegen, kan gesproken worden van een unieke situatie voor het beoordelen van de milieubelasting vanwege de inrichting voor de omgeving. Het ligt voor de hand dat deze beoordeling op de Noordzee andere accenten kent dan op het vasteland. Hoewel de methodiek van de Wet milieubeheer is toegesneden op landsituaties, is toch zo veel mogelijk bij deze methodiek aangesloten. In het onderstaande is aangegeven welke milieugevolgen zich vanwege de inrichting voordoen en op welke wijze deze vergunning hieraan regels stelt.

Geluidhinder :

In dit geval wordt alleen gesproken over luchtgeluid. Onderwatergeluid en trillingen komen aan de orde onder **Natuur**.

Voor luchtgeluid op zee gelden geen harde normen. Volgens het I-MER zijn effecten van geluid beperkt tot een kleine afstand rondom het windmolenpark en zijn geen effecten op de kust waarneembaar. Voor luchtgeluid zullen in de vergunning dan ook geen voorschriften worden opgenomen.

Afvalstoffen :

De afvalstoffen die binnen de inrichting ontstaan, betreffen onder meer afgewerkte olie, en koelvloeistoffen. Al deze afvalstoffen worden periodiek met schepen afgevoerd en aan de wal afgegeven.

Luchtverontreiniging :

De emissies naar lucht zijn verwaarloosbaar, waardoor hier geen voorschriften voor zullen worden opgenomen.

Emissies uit de gondel:

Voor de gondel geldt dat voorkomen moet worden dat schadelijke (afval-)stoffen overboord geraken. In de gondel zijn smeermiddelen en andere vloeistoffen aanwezig. De bodem van de gondel is

dusdanig ontworpen dat bij onverhoopte lekkage van bovengenoemde vloeistoffen geen emissies naar de omgeving kunnen plaatsvinden.

Eventueel opgevangen vloeistoffen worden behandeld en afgevoerd als gevaarlijke afvalstoffen.

1.7 Natuur

De natuurbelangen waar rekening mee gehouden moet worden, zijn de effecten die dit windpark zal hebben op de aanwezige dieren in het gebied en op het landschap.

De Noordzee is in het natuurbeleid aangewezen als kerngebied van de ecologische hoofdstructuur, zoals die beschreven is in het Structuurschema Groene Ruimte (SGR) en de nota Natuur voor Mensen, Mensen voor Natuur. Hiernaast zijn de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn (beide richtlijnen van de EU) van belang. De activiteit is weliswaar niet gepland in een van de daarin beschreven 'Special protected areas' of 'Gebieden van communautair' belang, maar beide richtlijnen kennen een zogenoemde externe werking. Deze externe werking gaat ervan uit dat activiteiten in de nabijheid van de beschermingszones ook significante gevolgen kunnen hebben voor de natuurlijke kenmerken van de beschermingszone en dus ook aan de richtlijnen moeten worden getoetst. Hoewel de bestaande richtlijnen ten tijde van de pkb-NSW niet eenduidig tot de conclusies leiden dat het NSW ook getoetst dient te worden aan de richtlijnen, is wel aandacht geschonken aan de vragen die de Habitat- en Vogelrichtlijn in dit verband stellen.

In onderstaande tekst worden de toetsingsvragen van het SGR en de Habitat- en Vogelrichtlijn één voor één beantwoord. Hiervoor wordt aangesloten bij de systematiek die ook voor de toetsing van het NSW is gebruikt en die terug te vinden is in de Project-Planologische Kernbeslissing Locatiekeuze Demonstratieproject Near Shore Windpark, deel 1: ontwerp-PKB (februari 2000). Centraal hierin staan de volgende 4 vragen:

1. Zal NSW de natuurlijke en wezenlijke kenmerken en waarden van de Noordzee aantasten?
2. Is er sprake van een groot openbaar of zwaarwegend maatschappelijk belang?
3. Kan aan het belang op een andere locatie of op andere wijze tegemoet gekomen worden?
4. Moeten er mitigerende en compenserende maatregelen moeten uitgevoerd worden?

Zal NSW de natuurlijke en wezenlijke kenmerken en waarden van de Noordzee aantasten?

De vragen van beide beschermingsformules vertonen grote overeenkomsten met als onderscheid dat het SGR spreekt over wezenlijke en de Habitat- en Vogelrichtlijn over natuurlijke kenmerken en waarden. De vraag of de natuurlijke en wezenlijke kenmerken en waarden van de Noordzee aangetast worden, beantwoord aan de hand van twee deelvragen:

1. Wat zijn de wezenlijke kenmerken en waarden van de Noordzee?
2. Welke wezenlijke kenmerken en waarden worden aangetast; bestaat er zekerheid dat bepaalde waarden niet worden aangetast?

1. Wat zijn de wezenlijke kenmerken en waarden van de Noordzee?

Volgens het ontwerp-PKB kunnen de volgende wezenlijke kenmerken en waarden voor de Noordzee benoemd worden:

- De bestaande landschapsstructuur;
- De bestaande (ontsluiting en) rust;
- De bestaande natuurlijke processen;
- De bestaande sedimentatie- en erosieprocessen, de bestaande bodemopbouw en – structuur, het bestaande bodemreliëf en de kwaliteit van bodem;
- De bestaande waterhuishouding en de kwaliteit van water;
- De mogelijkheden voor recreatie.

Een volledige beschrijving, inclusief toelichting op bovengenoemde wezenlijke kenmerken en waarden staat beschreven in deel 1: ontwerp PKB van het NSW p.19 en 20.

2. Welke wezenlijke kenmerken en waarden worden aangetast?

Onderzocht is welke effecten NSW heeft op de onderscheiden wezenlijke kenmerken en waarden en in hoeverre er sprake is van aantasting. Daarbij is gebleken dat op basis van de huidige inzichten de effecten voor twee aspecten duidelijk van belang zijn:

- vogels (onderdeel van de 'bestaande natuurlijke processen');
- de bestaande landschapsstructuur.

Vogels

Onderscheid moet gemaakt worden tussen seizoenstrek en de bewegingen van foeragerende (= voedselzoekende) vogels.

Naar verwachting zijn het vooral de trekvogels die kans maken slachtoffer te worden van een aanvaring. Voor het aanvaringsrisico is in het I-MER een schatting gemaakt van minder dan 0,1% van het aantal langstreckende vogels. Dit betekent een schatting van enkele duizenden aanvaringslachtoffers per jaar. Dit zou betekenen dat het aantal slachtoffers per jaar slechts een klein deel is van de totale jaarlijkse sterfte van de meeste soorten. Er zijn echter geen soortspecifieke gegevens beschikbaar, geen exacte gegevens over aantallen vogels of over de biologische betekenis van de effecten. Voor de seizoenstrek van zangvogels zijn de risico's beperkt: die vliegen dicht langs de kust en/of boven de hoogte van de windmolens.

Het effect van barrièrewerking (vogels zullen om het park heen vliegen) zal voor de seizoenstrek beperkt zijn, gezien het relatieve kleine stukje t.o.v. de grote afstand van de trek.

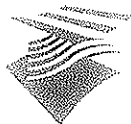
De foeragerende vogels zullen naar verwachting om het park heen vliegen, waardoor het aantal aanvaringslachtoffers beperkt blijft. Voor de foeragerende vogels zal het park vooral een versturende werking hebben. Bij geen van de naar verwachting aanwezige vogels(oorten) gaat het om de aanwezigheid van een substantieel aandeel van de populatie. Maar verstoring kan indien er geen compenserende voedselbronnen beschikbaar zijn, leiden tot hogere sterfte in de winter. In het I-MER is aangegeven dat naar verwachting het eventuele gevolg-effect gering zal zijn. Naarmate de afstand tot de kust groter is, zal het effect kleiner worden.

Op grond van de beschikbare informatie is geen eenduidig antwoord te geven op de vraag of NSW de leefsituatie zal aantasten. Onder normale omstandigheden kan, afhankelijk van de soort de jaarlijkse overleving van soorten verschillen tussen enkele tientallen procenten tot meer dan 90%. Zeevogels zijn veelal langlevende soorten en hebben dus een hoge jaarlijkse overleving. Slachtoffers van windturbines kunnen 'zwakke' vogels zijn, die ook zonder turbines tijdens de trek of in de overwinteringsgebieden zouden zijn omgekomen. Het kunnen echter ook 'sterke' vogels zijn die normaal het volgende seizoen zouden halen. Deze slachtoffers vormen dan extra sterfte bovenop de natuurlijke sterfte. Een in absolute termen kleine extra sterfte kan bij sommige soorten een negatief effect hebben op de populatie. De biologische implicaties van dit effect, kunnen niet worden aangegeven omdat veel noodzakelijke kennis over oorzaak en effect ontbreekt.

Op de vraag of er zekerheid bestaat dat er geen sprake is van aantasting, is het antwoord nee. De effecten kunnen onomkeerbaar zijn. Op grond van de kennis van dit moment is het bevoegd gezag van mening dat er sprake kan zijn van mogelijke aantasting voor de leefsituatie van vogels. Een monitorings- en evaluatieprogramma zal daarover informatie moeten leveren.

De bestaande landschapsstructuur

De effecten van het Near Shore Windpark op het landschap zijn zowel kwalitatief als kwantitatief onderzocht. In het kwalitatieve onderzoek is de beleving van en het draagvlak voor het park onderzocht, uitgaande van een 'worst-case' situatie. Daaruit is gebleken dat bewoners en recreanten de openheid en rust als twee van de belangrijkste kenmerken van de zee zien. Ook leidde dit onderzoek tot de conclusie dat het NSW inbreuk maakt op deze beleving. Of er sprake zal zijn van gewinning en toenemende acceptatie is niet met zekerheid te zeggen. Gezien het feit dat het NSW een demonstratieproject is, dat na 20 jaar afgebroken zal worden, kan gesteld worden dat de oorspronkelijke situatie op termijn hersteld zal worden. Dit betekent dat de verstoring weliswaar

langdurig plaatsvindt, maar geen permanent karakter heeft. In de beleving van bewoners en recreanten is bij een termijn van 20 jaar echter geen sprake van een tijdelijke situatie.

In het kwantitatieve onderzoek is de zichtbaarheid uitgedrukt in het gemiddelde aantal mensen dat op een dag het windpark kan zien. Daarbij spelen het meteorologische zicht, de hoogte en de begroeiing van de duinen en het aantal bewoners en recreanten een rol.

De conclusie is dat het windpark de openheid van de zee aantast. Uit gegevens over de implementatie van windenergie op land is gebleken dat het draagvlak voor en de acceptatie van het windpark een belangrijke factor is bij de realisatie ervan. Draagvlak en acceptatie worden in belangrijke mate bepaald door een goede landschappelijke inpassing. Daarom hecht het kabinet er waarde aan dat het park zodanig wordt ingericht dat de landschappelijke effecten beperkt worden. Ook dient in het monitoring- en evaluatieprogramma aandacht besteed te worden aan de acceptatie van en gewenning aan het park.

De mogelijkheden voor recreatie

Voor het beantwoorden van de toetsingsvraag voor het aspect recreatie, is een onderscheid gemaakt in:

- de landschappelijke effecten;
- de effecten van het geluid van het park;
- het ruimtebeslag van het park;
- de positieve effecten.

De landschappelijke effecten voor recreatie zijn vergelijkbaar met de hiervoor besproken landschappelijke effecten, met dien verstande dat voor dit aspect vooral de effecten voor de recreanten van belang zijn.

Uit het belevingsonderzoek (Intomart, 1999) is gebleken dat de meeste recreanten van mening zijn dat het NSW inbreuk maakt op de belevingswaarde van de zee. In hetzelfde onderzoek kwam echter naar voren dat het park het strandbezoek nauwelijks nadelig zal beïnvloeden. Het geluid van het park is op het strand en in de duinen naar verwachting niet te horen: het valt weg in het geluid van de branding of in het andere geluid van de omgeving. Het blijft in ieder geval onder de normen die worden gebruikt. De beschermingsformule die voor openluchtrecreatie in het SGR is geformuleerd 'staat ingrepen of ontwikkelingen in de onmiddellijke nabijheid van recreatiegebieden, die leiden tot onomkeerbare aantasting niet toe.' (SGR-uitspraak 4.3.1.1.a). Daarbij gaat het niet alleen om kwalitatieve gevolgen, maar ook om kwantitatieve gevolgen: een vermindering van het areaal dat beschikbaar is voor recreatie.

Uit diverse bronnen (SC-DLO, 1999; Marin, 1999; Icona, 1992) blijkt dat de dichtheden van de openluchtrecreatie, niet alleen strandbezoekers, maar ook pleziervaart, bij Egmond klein zijn. Daar komt bij dat de pleziervaart afneemt met de afstand tot de kust. Dat betekent dat het NSW voor een nog kleiner aantal recreanten invloed zal hebben op de beschikbare ruimte.

Tenslotte is het niet uitgesloten dat het park een positieve werking zal hebben voor de recreatie. Het kan strandbezoekers aantrekken en er zijn mogelijkheden om het windpark te combineren met recreatie in de vorm van rondvaartboten en een informatiecentrum. Nuon heeft aangegeven een dergelijk informatiecentrum te zullen inrichten.

Gezien de beperkte omvang van de potentiële negatieve effecten en de mogelijkheid dat er positieve effecten optreden, is het kabinet van mening dat er geen sprake is van aantasting.

Overige wezenlijke kenmerken en waarden

NSW zal ook effect hebben op het onderwaterleven en op morfologische en hydrodynamische processen die in de zee afspelen. Op het onderwaterleven zal het windpark vooral effect hebben

doordat met het plaatsen van de turbines een groot oppervlak aan hard substraat aan het zeemilieu wordt toegevoegd, waarop diergroepen zich kunnen ontwikkelen. Dit betekent dat de mogelijkheid bestaat dat de biodiversiteit van het gebied wordt vergroot. Op grond van de in het SGR geformuleerde beleidsuitgangspunten voor het natuurbeleid is het bevoegd gezag van mening dat deze diversificatie weliswaar een verandering in de bestaande situatie betekent, maar gezien mag worden als een beperkt positief effect. Daarnaast is het mogelijk dat het park een refugiumfunctie krijgt voor onderwaterleven, omdat scheepvaart en visserij niet toegestaan zal zijn in het park. Monitoring zal dit uit moeten wijzen.

Het is mogelijk dat onderwatergeluid en trillingen gevolgen hebben voor vissen en zeezoogdieren. Hierover zijn echter weinig kwantitatieve gegevens bekend. Al deze effecten op het onderwaterleven leiden voor het bevoegd gezag tot de conclusie dat NSW op dit gebied geen wezenlijke kenmerken en waarden van de Noordzee zal aantasten.

De effecten op de recreatie zijn beperkt van aard omdat het park relatief ver uit de kust ligt. De effecten op de morfologische en hydrodynamische processen zijn naar verwachting tijdelijk en/of plaatselijk van aard. Deze en andere veranderingen zijn echter gering ten opzichte van de natuurlijke dynamiek. Dit betekent dat het park ook geen invloed heeft op de kustveiligheid. Er is daarom geen sprake van aantasting van deze wezenlijke kenmerken en waarden.

Antwoord op de vraag of NSW de natuurlijke en wezenlijke kenmerken en waarden van de Noordzee zal aantasten

Bij toetsing volgens het SGR en de Vogel- en Habitatrichtlijnen blijkt dat NSW zal leiden tot aantasting van één en mogelijk twee wezenlijke kenmerken en waarden van de Noordzee, te weten vogels en mogelijk landschap. Omdat er onvoldoende inzicht bestaat in de effecten op vogels is het bevoegd gezag van mening dat er sprake is van een mogelijke aantasting van de leefsituatie van vogels. Een gedegen monitorings- en evaluatieprogramma zal daartoe de nodige informatie moeten leveren. Op basis van dit nadere onderzoek kan tevens bepaald worden of eventueel (aanvullende) mitigerende maatregelen noodzakelijk zijn.

Voor landschap heeft dit vooral te maken met de openheid van de zee. Door een zorgvuldige inrichting en uitvoering dienen de landschappelijke effecten zo veel mogelijk beperkt te worden.

Is er sprake van een groot openbaar of zwaarwegend maatschappelijk belang?

Voor de beantwoording van deze vraag wordt verwezen naar de uitgebreide onderbouwing in deel 1: ontwerp Pkb van het NSW en naar deel 3 van de Vijfde nota Ruimtelijke ordening. Concluderend kan gesteld worden dat het bevoegd gezag en het kabinet van oordeel zijn dat het realiseren van windenergie in de EEZ noodzakelijk is. NSW is daarin een eerste stap.

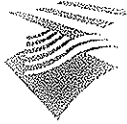
Kan aan het belang op een andere locatie of op andere wijze tegemoet gekomen worden?

De formulering in de Habitat- en Vogelrichtlijn en in het SGR verschillen iets van elkaar: in de Habitat- en Vogelrichtlijn ontbreekt het redelijkheids criterium. Maar het antwoord op de vragen van beide beschermingsformules leidt tot de conclusie dat het NSW onder de huidige omstandigheden niet elders of op andere wijze uitgevoerd zou kunnen worden. Vanuit de technisch-economische risico's is een locatie verder uit de kust niet haalbaar. En op de huidige locatie blijven de nadelige milieu-effecten binnen aanvaardbare grenzen.

Welke mitigerende moeten uitgevoerd worden?

De aantasting van de eerdere benoemde wezenlijke kenmerken en waarden kunnen zo veel mogelijk beperkt worden door gebruik te maken van zo laag mogelijke turbines en het stilzetten van turbines op het moment dat zich extreme situaties voordoen voor vogels.

Zowel in het locatie-MER als in het I-MER zijn een aantal van mitigerende en eventueel compenserende maatregelen beschreven die bij kunnen dragen aan het zo veel mogelijk beperken van de verschillende effecten. Sommige maatregelen kunnen elkaar echter tegenwerken. Het

bevoegd gezag stelt zich op het standpunt dat prioriteit gegeven moeten worden aan het beperken van de effecten voor vogels. In het slechtst denkbare scenario zouden de effecten voor vogels immers kunnen leiden tot gevolgen op populatieniveau. In tweede instantie dient door een zorgvuldige inrichting het landschappelijk effect zoveel mogelijk beperkt te worden.

Eindconclusie

Toetsing aan natuurbeleid laat zien dat het NSW zal leiden tot een zekere mate van aantasting van landschappelijke en natuurlijke kwaliteiten. Gezien het maatschappelijke belang van het NSW en met inachtneming van de in deze vergunning opgenomen voorschriften acht het bevoegd gezag deze aantasting aanvaardbaar.

1.8 Monitoring- en evaluatieprogramma

De MER-procedure kent als laatste stap een verplichte evaluatie van de milieueffecten. Deze dient om te toetsen of de effecten op het milieu overeenkomen met de in het I-MER voorspelde effecten, zodat eventueel aanvullende maatregelen kunnen worden getroffen als de effecten (significant) afwijken.

Een andere functie van een monitorings- en evaluatieprogramma is het opvullen van leemten in kennis en het leren van het (werkelijk uitvoeren van het) project.

Hoofdstuk 7 van het I-MER en hoofdstuk 4 van de Aanvulling op het I-MER beschrijven de leemten in kennis en geven een aanzet voor het monitorings- en evaluatieprogramma.

In de vergunning zal een voorschrift worden opgenomen met de verplichting tot het opzetten en uitvoeren van een monitorings- en evaluatieprogramma.

De initiatiefnemer zal jaarlijks moeten rapporteren over de voortgang van het programma.

Naar aanleiding van het monitorings- en evaluatieprogramma kunnen aanvullende eisen worden gesteld gericht op het mitigeren van de voortkomende effecten.

In de door het bevoegd gezag uit te voeren evaluatie zullen ook de mogelijke cumulatieve effecten van het NSW en het Q7-WP windmolenpark bekeken worden.

Relatie met MEP-NSW (document van oktober 2001)

De toepassing van windenergie op zee is een onderdeel van het overheidsbeleid om te komen tot een duurzame energievoorziening in Nederland. Het kabinet heeft daarom besloten de bouw van het demonstratieproject Near Shore Windpark (NSW) mogelijk te maken. Het belangrijkste doel van het NSW is kennis en ervaring opdoen met het bouwen en exploiteren van grote offshore windparken op de Noordzee. De kennis die met het NSW wordt opgedaan moet beschikbaar komen voor alle partijen die betrokken zijn bij de realisatie van die grootschalige windparken. Om deze kennis te vergaren en toegankelijk te maken is aan het NSW een uitgebreid Monitoring- en Evaluatie-programma gekoppeld, het MEP-NSW.

De functie van het MEP-NSW is het registreren van economische, technische, ecologische en maatschappelijke effecten. Deze gegevens kunnen door het bevoegd gezag ook gebruikt worden voor het toetsen aan en evalueren van de vergunning-voorschriften die zij oplegt aan de exploitant van het NSW. In de Planologische Kernbeslissing (PKB) zijn de leerdoelen van het NSW op hoofdlijnen bepaald. Deze komen onder meer voort uit de in het Locatie-MER geconstateerde leemten in kennis. Novem (Novem, de Nederlandse organisatie voor energie en milieu, is een agentschap van het Ministerie van Economische Zaken) heeft deze leerdoelen in dit MEP-NSW uitgewerkt. Om een volledig beeld te krijgen van de gewenste inhoud van het MEP-NSW heeft Novem daartoe de leerbehoeften bij de direct betrokken partijen geïnventariseerd: overheid, belangenorganisaties en commerciële ondernemingen.

Niet alle in het MEP te verzamelen gegevens zijn noodzakelijk vanuit de vergunningverlening. Daarom wordt in deze vergunning niet het totale MEP programma verplicht gesteld, maar alleen die onderdelen die voor de evaluatie van de vergunning van belang zijn.

1.9 Compensatie

In de pkb-NSW is opgenomen dat de initiatiefnemer vóór realisatie van het park een reëel voorstel voor compensatie van de nadelige effecten op natuurwaarden aan het bevoegd gezag zal voorleggen. Verder is in het pkb de volgende tekst over mitigatie en compensatie opgenomen:

Voor de mitigatie en compensatie van nadelige milieu-effecten geldt dat eerst gekeken moet worden op welke wijze die effecten voorkomen kunnen worden. Daartoe zal op grond van nader onderzoek een pakket van mitigerende maatregelen worden vastgesteld. De suggestie om de turbines 's nachts en onder risicovolle omstandigheden stil te zetten zal worden betrokken bij de formulering van de voorwaarden waaronder de vergunning wordt verleend. Tevens zal deze suggestie worden meegenomen als een maatregel die in de inrichtings-MER en het monitoringprogramma nader onderzocht dient te worden. In de inrichtings-MER komen de afwegingen ten aanzien van de inrichting aan de orde, verlichting zal daar onderdeel van uit maken. De verlichting waar het om gaat zijn waarschuwbakens voor de scheepvaart. Het is voorsnog niet de bedoeling het windpark 's nachts te verlichten. Wel kan een proef gedaan worden om te zien of (gedeeltelijke) verlichting van het windpark de vogelhinder reduceert.

Vervolgens moet in de directe nabijheid van de ingreep (het NSW) worden gezocht naar mogelijkheden voor compensatie. Als in de directe omgeving compensatie niet (voldoende) mogelijk is, dan is compensatie elders of financiële compensatie toegestaan. Een beschouwing van de belangrijkste nadelige milieueffecten van het NSW (vogels, landschap en scheepvaart en veiligheid) wijst uit dat het gegeven de aard van de effecten feitelijk onmogelijk is deze fysiek, in de vorm van natuurwaarden, elders te compenseren. Het gaat dan om compensatie van het verstoorte uitzicht op het zeelandschap en om compensatie van vogelslachtoffers en – verstoring. In overleg met betrokkenen – overheden, deskundigen en belangengroepen – zal worden onderzocht op welke wijze de financiële compensatie een concrete uitwerking kan krijgen in de vorm van een "fysieke" compensatie. Daarbij zal ook de te volgen procedure uitgewerkt worden.

Ook in het I-MER is opgenomen dat voor realisatie van het park een compensatievoorstel aan het bevoegd gezag zal worden voorgelegd. In deze vergunning zal hiertoe een voorschrift voor worden opgenomen.

Nuon dient een voorstel voor compensatie ter goedkeuring aan het bevoegd gezag voor te leggen. Het voorstel dient in overleg met het bevoegd gezag, andere overheden, deskundigen en belangengroepen te worden opgesteld. In het voorstel dient in ieder geval gekeken worden naar de volgende methoden van compensatie:

- mogelijkheden van fysieke compensatie door verbetering van de algemene natuurkwaliteit;
- financiële compensatie, indien compensatie in de directe omgeving van NSW, danwel elders niet mogelijk is.

Ook kan gekeken worden of een nog uitgebreider pakket aan mitigerende maatregelen als compenserende maatregel uitgevoerd kan worden. Hiermee wordt bedoeld dat mitigerende maatregelen die onder de normale omstandigheden niet als kosteneffectief worden beschouwd, met behulp van financiën uit het compensatievoorstel, alsnog uitgevoerd zullen worden.

1.10 Verwijdering

Na beëindiging van het gebruik, danwel na intrekking van de vergunning door het bevoegd gezag, dient het windmolenpark en de kabels in zijn geheel verwijderd te worden. Bij de aanvraag heeft NoordzeeWind een Ontmantelingsplan ingediend, waarin de wijze van verwijdering beschreven staat. In de Wbr vergunning zal hier een voorschrift voor worden opgenomen.

In dit voorschrift wordt tevens opgenomen dat, voordat met de bouw wordt aangevangen, Nuon zich door middel van een privaatrechtelijke overeenkomst met de Staat, garant stelt voor voldoende financiële middelen gedurende de periode waarin het werk wordt aangelegd en in stand gehouden (bijvoorbeeld door middel van een zgn. bankgarantie).

1.11 Tijdsduur van de vergunning

De vergunning wordt voor de levensduur van het project, dus voor 20 jaar na de aanvang van de fase van instandhouding, afgegeven. De vergunning zal komen te vervallen indien uiterlijk 31 december 2007 het werk niet in stand wordt gehouden.

Overigens zal periodiek bekeken worden of de vergunning de feitelijke situatie nog dekt. Grote wijzigingen in het werk, maar ook voortschrijdend inzicht bijvoorbeeld naar aanleiding van het onderzoek naar mitigerende maatregelen voor vogels, de resultaten van het monitorings- en evaluatieprogramma, inzicht verkregen uit andere windmolenparken, maar bijvoorbeeld ook wijzigingen in beleid kunnen aanleiding zijn om de vergunning te wijzigen. Wijziging van de vergunning kan ambtshalve of via een wijzigingsaanvraag van Nuon gerealiseerd worden.

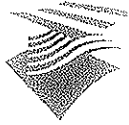
2. VERGUNNING :

De Staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat, verleent, in overeenstemming met de Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, aan N.V. Nuon Duurzame Energie te Arnhem, hierna te noemen 'de vergunninghouder', voor een periode van 20 jaar na de aanvang van de fase van instandhouding, vergunning op grond van artikel 8.1 van de Wet milieubeheer voor het oprichten en in werking hebben van het windmolenpark NSW op de Noordzee, met inachtneming van de volgende voorschriften:

3. VOORSCHRIFTEN :

Voorschrift 1 Begripsbepalingen

- a) 'het bevoegd gezag' : de Minister van Verkeer en Waterstaat (vertegenwoordigd door de hoofdingenieur-directeur van de Rijkswaterstaat in de directie Noordzee (adres: Koopmansstraat 1, Postbus 5807, 2280 HV Rijswijk (Z-H));
- b) 'de vergunninghouder' : N.V. Nuon Duurzame Energie te Arnhem;
- c) 'gevaarlijke stof' : stof of preparaat dat bij of krachtens het Besluit verpakking en aanduiding milieugevaarlijke stoffen en preparaten is ingedeeld in een categorie als bedoeld in artikel 34, tweede lid, van de Wet milieugevaarlijke stoffen;
- d) 'de inrichting': 36 windturbines van het type Neg Micon 92 met een geïnstalleerd vermogen van 2,75 MW per turbine. Elke windturbine is geplaatst op een fundering bestaande uit één enkele paal. Een en ander is beschreven in het bij deze vergunning behorende "Constructie- en Plaatsingsplan Offshore Windpark NSW";
- e) 'de contactambtenaar', de voor deze vergunning aan te wijzen ambtenaar werkzaam bij de directie Noordzee, (thans de heer R. van den Heuvel, telefoon 070 - 3366619; fax nummer 070 - 3900691, e-mail: r.vdheuvel@dnz.rws.minvenw.nl , buiten kantooruren het Hydro Meteo Centrum Rijnmond, 0174 - 389101 en/of faxnummer 0174 - 384977);
- f) 'Kustwacht', het Kustwachtcentrum, Postbus 10000, 1780 CA Den Helder. Telefoon: 0900 - 0111 (alarmnummer) of 0223 - 542300 / 542603 (Duty Officer), fax 0223 - 658358, marifoon VHF 16);
- g) 'Centraal Nautisch Beheer Noordzeekanaalgebied', Postbus 19406, 1000 GK Amsterdam. Telefoon 0255-523934 fax 0255-535144 (dit is het telefoon- en faxnummer van de Regio Wachtchef van het Gemeentelijk Havenbedrijf Amsterdam in IJmuiden. Het Gemeentelijk Havenbedrijf Amsterdam heeft de operationele uitvoering voor het Centraal Nautisch Beheer Noordzeekanaalgebied);
- h) 'de aanvraag': de aanvraag van 19 juni 2003 voor het oprichten en in stand houden van het windmolenpark NSW. De vergunningsaanvraag bestaat uit:
 - Wbr/Wm vergunningaanvraag NSW: Hoofddocument (Rev. 1, 16-06-03);
 - Wbr/Wm vergunningaanvraag NSW: Bijlage III, Constructie- en Ontmantelingsplan (Rev. 1, 16-06-03);
 - Wbr/Wm vergunningaanvraag NSW: Bijlage IV, Verlichtingsplan (Rev. 1, 16-06-03);
 - Wbr/Wm vergunningaanvraag NSW: Bijlage V, Veiligheids- en Calamiteitenplan (Rev. 1, 16-06-03);
 - Wbr/Wm vergunningaanvraag NSW: Bijlage VI, Onderhoudsplan (Rev. 1, 16-06-03) en de volgende bijlagen bij het onderhoudsplan:
 - Operational Manual – NM80 & NM92 (Bijlage II bij Onderhoudsplan);

- Service % Maintenance manual – NM80 & NM92 (Bijlage III bij Onderhoudsplan);
 - Service plan & Check list NM80 & NM92 (Bijlage IV bij Onderhoudsplan);
 - Installation & Service Data NM80/2750 & NM92/2750 (Bijlage V bij Onderhoudsplan).
- Wbr/Wm vergunningaanvraag NSW: Bijlage VIII, Kabeltracé (Rev 0, 24-07-03).

En de door vergunninghouder als vertrouwelijk ingediende documenten:

- Wbr/Wm vergunningaanvraag NSW: Bijlage VII.0, Uitgangspunten ontwerpberoekeningen Windturbine en fundering (Rev. 0, 18-07-03);
- Wbr/Wm vergunningaanvraag NSW: Bijlage VII.1, Voorlopige ontwerpberoekeningen fundering (Rev. 0, 16-06-03);
- Wbr/Wm vergunningaanvraag NSW: Bijlage VII.2, Voorlopige ontwerpberoekeningen turbinemast (Rev. 0, 25-06-03).

Voorschrift 2

De aanvraag

1. Alle in voorschrift 1 onder h) genoemde documenten, met uitzondering van de als vertrouwelijk ingediende documenten, van de aanvraag van 19 juni 2003 maken deel uit van de vergunning.
2. Alle activiteiten dienen conform de in lid 1 genoemde documenten te worden uitgevoerd, tenzij de aan deze vergunning verbonden voorschriften anders bepalen.
3. Wijzigingen in de in lid 1 genoemde documenten dienen ter goedkeuring te worden voorgelegd aan het bevoegd gezag.

Voorschrift 3

Plaatsbepaling en vormgeving

1. Het windmolenpark is gelegen op het Nederlands deel van het continentaal plat, waarbij de hoekpunten zich op de volgende posities bevinden (op basis van het stelsel WGS 84):
 52°36'16,6" Noorderbreedte en 04°29'41,0" Oosterlengte
 52°34'25,7" Noorderbreedte en 04°29'15,2" Oosterlengte
 52°34'26,8" Noorderbreedte en 04°25'51,5" Oosterlengte
 52°37'52,2" Noorderbreedte en 04°21'6,6" Oosterlengte
 52°38'6,5" Noorderbreedte en 04°22'47,5" Oosterlengte
 52°37'32,7" Noorderbreedte en 04°23'40,3" Oosterlengte
 52°38'22,0" Noorderbreedte en 04°25'5,5" Oosterlengte
2. De 36 windmolens zijn gesitueerd op de coördinaten zoals aangegeven in de aanvraag.

Voorschrift 4

Staat van onderhoud van de inrichting

De inrichting wordt regelmatig schoongemaakt en verkeert in goede staat van onderhoud. Alle binnen de inrichting vrijkomende afvalstoffen worden regelmatig op de juiste wijze afgevoerd.

*Voorschrift 5
Instructie personeel*

1. Personeelsleden die ingevolge hun functie direct of indirect betrokken zijn bij de gang van zaken in of op de inrichting, zijn op de hoogte van de voorschriften die in deze vergunning met betrekking tot deze inrichting zijn gesteld.
2. Op daarvoor geschikte plaatsen, bijvoorbeeld in de werkruimten en nabij de opslag van gevaarlijke stoffen in emballage, is een duidelijk leesbare instructie met veiligheidsmaatregelen aangebracht, de te gebruiken middelen, eerste hulp bij ongevallen en een alarmregeling.
3. De vergunninghouder stelt gedragsvoorschriften op waarin ten minste wordt aangegeven op welke wijze met brandbare en/of gevaarlijke (afval)stoffen wordt omgegaan, alsmede op welke wijze deze worden opgeslagen en afgevoerd. De vergunninghouder draagt er zorg voor dat een ieder die binnen de inrichting te werk is gesteld, kennis heeft kunnen nemen van deze gedragsvoorschriften.

*Voorschrift 6
Milieulogboek*

1. In elke turbine is een milieulogboek aanwezig. In dit milieulogboek is het volgende opgenomen:
 - Deze vergunning, alsmede overige relevante vergunningen;
 - De resultaten van de in deze vergunning voorgeschreven keuringen en/of metingen en registraties;
 - De (tussentijdse) resultaten van de in deze vergunning voorgeschreven onderzoeken;
 - De bevindingen van de in deze vergunning voorgeschreven inspecties;
 - Datum, tijdstip en alle van belang zijnde gegevens van voorgevallen incidenten die van invloed zijn op het milieu (zoals tijdstip, tijdsduur, aard, hoeveelheid, oorzaak, plaats en windrichting), met vermelding van de genomen maatregelen;
 - De registratie van gevaarlijke afvalstoffen over een periode van tenminste 5 jaar; de registratie moet geschieden naar aard en samenstelling; tevens moet de datum van afvoer van de betreffende partij afval, de hoeveelheid en de naam van de transporteur en de erkend afvalverwerker worden geregistreerd.
2. Het logboek moet te allen tijde beschikbaar zijn voor inzage voor het bevoegd gezag.

*Voorschrift 7
Bescherming milieu*

Voorzover de voorschriften van deze vergunning in specifieke situatie niet of in onvoldoende mate voorzien in een toereikende bescherming van het milieu tegen nadelige gevolgen die de inrichting kan veroorzaken, worden die gevolgen voorkomen of (indien dit niet meer mogelijk is) zo veel mogelijk beperkt.

*Voorschrift 8
Emissies*

1. Vanuit de inrichting mogen er geen emissies naar de omgeving plaatsvinden.
2. Eventueel in bakken opgevangen vloeistoffen worden behandeld en afgevoerd als gevaarlijke afvalstoffen.

Voorschrift 9

Aanvang van de fase van instandhouden van het werk

De vergunninghouder meldt schriftelijk aan de directeur Kustwacht, het Centraal Nautisch Beheer Noordzeekanaalgebied en het bevoegd gezag zodra het werk gereed is en operationeel wordt. Deze datum is tevens de aanvang van de fase van het instandhouden van het werk.

Voorschrift 10

Ongewone voorvallen

1. De inrichting is voorzien van een alarmeringssysteem, zodanig dat ongewone voorvallen van welke aard dan ook, centraal aan wal gemeld worden.
2. Indien zich in een inrichting een ongewoon voorval voordoet of heeft voorgedaan, waardoor nadelige gevolgen voor het milieu zijn ontstaan of dreigen te ontstaan, treft de vergunninghouder, onmiddellijk de maatregelen die redelijkerwijs van hem kunnen worden verlangd, om de gevolgen van die gebeurtenis te voorkomen of, voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, zoveel mogelijk te beperken en ongedaan te maken. Van een dergelijk ongewoon voorval wordt het bevoegd gezag direct in kennis gesteld (buiten kantooruren te bereiken via het telefoonnummer 0174 - 389101 en/of faxnummer 0174 - 384977). De vergunninghouder verstrekt daarbij zoveel mogelijk de in artikel 17.2, tweede lid, Wet milieubeheer onder a. t/m d. genoemde informatie.
3. De vergunninghouder verstrekt zo spoedig mogelijk, ten minste binnen drie maanden na een dergelijk ongewoon voorval de in artikel 17.2, tweede lid onder e., Wet milieubeheer bedoelde informatie aan het bevoegd gezag.

Voorschrift 11

Monitoring- en evaluatieprogramma

1. De vergunninghouder dient een monitorings- en evaluatieprogramma uit te voeren conform bijlage 2 van deze vergunning.
2. In aanvulling op het gestelde in lid 1 moet de vergunninghouder binnen een half jaar na het van kracht worden van deze vergunning een schriftelijk voorstel voor een monitorings- en evaluatieprogramma indienen met betrekking tot de volgende onderwerpen:
 - De zichtbaarheid en de beleving van het werk vanaf de kust;
 - De risico's voor de scheepvaart, inclusief radarverstoring en mogelijke gevolgen voor andere gebruiksfuncties;
 - Effecten m.b.t. morfologie/structuurverandering.
3. In het op grond van dit voorschrift uit te werken monitorings- en evaluatieprogramma dient tevens onderzocht te worden of mitigerende maatregelen toegepast kunnen worden. Voor wat betreft mitigerende maatregelen voor vogels dient in ieder geval gekeken te worden naar:
 - Gebruik van geluidsinstallaties;
 - Stopzetten van windmolens;
4. Tussen- en eindrapportage zullen per onderdeel plaatsvinden. Het bevoegd gezag bepaalt op basis van tussenrapportages van ieder onderdeel of voldoende informatie verkregen is om de eindrapportage aan te leveren. In de rapportages dient tevens te worden aangegeven welke mitigerende maatregelen onderzocht zijn.
5. Het in het tweede lid bedoelde voorstel en de in het vierde lid bedoelde rapportages behoeven de schriftelijke goedkeuring van het bevoegd gezag en dienen in overleg met deze te worden opgesteld.

6. Wijzigingen in het uit te voeren monitorings- en evaluatie programma dienen vooraf ter goedkeuring aan het bevoegd gezag te worden voorgelegd.
7. Naar aanleiding van het monitorings- en evaluatie programma kunnen aanvullende eisen worden gesteld gericht op het mitigeren van de voortkomende effecten.

*Voorschrift 12
Compensatie*

1. Binnen 6 maanden na het van kracht worden van deze vergunning moet vergunninghouder een schriftelijk voorstel indienen voor compenserende maatregelen voor natuurwaarden. Het voorstel dient de te volgen procedure voor de effectuering van de compensatie te bevatten. Bij de totstandkoming van dit voorstel moeten in ieder geval de volgende methoden van compensatie overwogen worden:
 - mogelijkheden van fysieke compensatie door verbetering van de algemene natuurkwaliteit;
 - financiële compensatie, indien compensatie in de directe omgeving van NSW, danwel elders niet mogelijk is.
2. Het in het eerste lid bedoelde voorstel behoeft de schriftelijke goedkeuring van het bevoegd gezag en dient in overleg met deze, andere overheden, deskundigen en belangengroepen te worden opgesteld.

*Voorschrift 13
Overdracht vergunning*

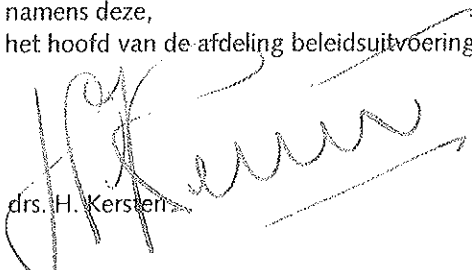
De vergunninghouder mag zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van het bevoegd gezag de vergunning niet aan derden overdragen.

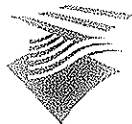
*Voorschrift 14
Geldigheid vergunning*

1. Deze vergunning vervalt indien uiterlijk 31 december 2007 het werk niet in stand wordt gehouden.
2. Vóór het in lid 1 beschreven vervallen van de vergunning kan de vergunninghouder een aanvraag tot verlenging van de geldigheidsduur van de vergunning indienen bij het bevoegd gezag.
3. Het bevoegd gezag beslist uiterlijk binnen 8 weken na datum van het in lid 2 beschreven verzoek tot verlenging van de geldigheidsduur van de vergunning.

DE STAATSSECRETARIS VAN VERKEER EN WATERSTAAT,

namens deze,
de hoofdingenieur-directeur,
namens deze,
het hoofd van de afdeling beleidsuitvoering waterbeheer,

drs. H. Kersten

4. MEDEDELINGEN :

Op grond van de Algemene wet bestuursrecht kunt u tegen dit besluit binnen zes weken na de dag waarop dit is bekendgemaakt beroep instellen bij de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State, Postbus 20019, 2500 EA 's-Gravenhage.

Het beroepschrift dient te zijn ondertekend en dient ten minste te bevatten:

- naam en adres van de indiener;
- de dagtekening van het beroep;
- vermelding van het bestuursorgaan dat het besluit heeft genomen en zo mogelijk datum en kenmerk van het besluit;
- een opgave van de redenen waarom u zich met het besluit niet kunt verenigen.

Tevens dient ten behoeve van de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State zo mogelijk een afschrift van het besluit waartegen het beroep is gericht te worden overgelegd.

Gelijktijdig met of na indiening van het beroepschrift kunt u, bij een spoedeisend belang, een verzoek doen tot het treffen van een voorlopige voorziening. Een zodanig verzoek dient te worden gericht tot de Voorzitter van de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State en kan worden gezonden aan het hierboven vermelde adres. Zowel in verband met de behandeling van het beroep als in verband met het verzoek om voorlopige voorziening wordt griffierecht geheven. Omtrent de hoogte daarvan, de wijze waarop en de termijn waarbinnen u dit dient te betalen krijgt u na indiening van het beroep c.q. het verzoek om voorlopige voorziening bericht van de Raad van State.

Voor nadere inlichtingen over de hoogte van het bedrag kunt u zich wenden tot de Raad van State voornoemd (telefoon: 070 - 362 48 71).

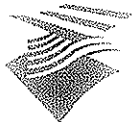
Een afschrift van het beroepschrift en/of verzoek tot schorsing gaarne zenden aan de hoofdingenieur-directeur van de Rijkswaterstaat in de directie Noordzee (adres: Postbus 5807, 2280 HV Rijswijk ZH).

5. BIJLAGEN :

Bijlage 1: inspraakreacties op I-MER/Aanvraag

Bijlage 2: Monitoring van de effecten van NSW

Bijlage 3: Bedenkingen n.a.v. de ontwerpbeschikking

Bijlage 1: inspraakreacties op I-MER/Aanvraag

In eerste instantie volgt een opsomming van degenen die zienswijzen hebben ingebracht en wordt aangegeven welke zienswijzen zij in hebben gebracht. Daarna worden de verschillende zienswijzen behandeld c.q. beantwoord, waarbij per zienswijze wordt aangegeven, of, en zo ja hoe er in het kader van het opstellen van de ontwerpbeschikking mee is omgegaan.

1) De heer H.A. Krijnen te Alkmaar.

- a) NSW is een uitvloeisel van het overheidsbeleid om in 2020 een hoeveelheid van 7500 MW duurzame energievoorziening te realiseren. De overheid heeft er derhalve groot belang bij dat het NSW wordt gerealiseerd. Tegelijkertijd is diezelfde overheid bevoegd gezag in het kader van de vergunningverlening. Dit belangenconflict verdraagt zich niet met een onbevooroordeelde, objectieve behandeling van de inspraakreacties. Op grond hiervan moet de aangevraagde vergunning dan ook niet worden verleend;
- b) Onduidelijk is voor welke termijn de vergunningen worden aangevraagd. Daarom moeten de aanvraag worden afgewezen;
- c) In de aanvraag wordt geen inzicht gegeven in de technische levensduur van de installatie en de maatregelen die moeten worden genomen, resp. de effecten die optreden bij vervanging van (bijvoorbeeld grote en essentiële) componenten. Vanwege deze omissie dient de aanvraag te worden afgewezen;
- d) Er is al genoeg bekend over het gedrag van technische installaties op zee (boorplatforms en zee-windparken in andere landen). NSW hoeft niet te worden gerealiseerd om kennis te vergaren betreffende de techniek;
- e) Vanwege het ontbreken van een investerings- en exploitatiebegroting kan de economie van het NSW niet worden beoordeeld en dient de vergunningaanvraag te worden afgewezen;
- f) De kennis die met het NSW wordt opgedaan moet beschikbaar komen voor alle partijen die betrokken zijn bij de realisatie van offshore windparken;
- g) De vergunningaanvraag /I-MER NSW heeft tot 7 oktober 2003 niet ter visie gelegen op de hoofdvesting van de openbare bibliotheek te Alkmaar. Op de op het internet gepubliceerde documenten hebben tot halverwege de inspraakperiode de visualisaties van de gezichtseffecten (figuren 9.1 – 9.9 uit het I-MER en figuren 3.1 – 3.3 uit de Aanvullende notitie geulvarianten) ontbroken. In hoofdstuk 5.10 en 7 van het I-MER wordt gemeld dat het MEP-NSW gelijktijdig met het I-MER ter inzage zal worden gelegd. In de documenten op internet ontbreekt dit MEP-NSW echter. In verband met bovenstaande is de oordeelsvorming t.b.v. de inspraak ernstig belemmerd. Een en ander is in strijd met een zorgvuldige inspraakprocedure, waardoor de vergunningen niet verstrekt zouden moeten worden;
- h) Het MEP-NSW betreft alleen het ecologische deel van het monitorings- en evaluatieprogramma. Met betrekking tot het vergaren van kennis over techniek, economie en beleving wordt in het MEP-NSW niet voorzien in metingen. Dit is niet in overeenstemming met de geformuleerde doelstellingen van het demonstratieproject en derhalve moeten de aangevraagde vergunningen worden geweigerd;
- i) De vergunningen moeten worden geweigerd omdat voor de belangrijkste aanleiding voor het project – namelijk het monitoren en evalueren van opgedane ervaringen – geen adequate opzet met meetbare doelstellingen (bijv. hoeveel vogelslachtoffers aanvaardbaar zijn) en een inzichtelijke, controleerbare procedure en planning is voorzien;

- j) Uitgaande van de 2,75 turbines en van het ruimtebeslag van NSW zou, om te voldoen aan de doelstelling van 6000 MW aan windenergie op zee, 2200 turbines nodig zijn en een ruimtebeslag van ca 2400 km². Dit perspectief is zo utopisch, dat het aan te bevelen is eerst een realistisch en realiseerbaar beleid te ontwikkelen alvorens over te gaan tot de uitvoering van het NSW-proefproject. Om die reden zouden de aangevraagde vergunningen vooralsnog niet moeten worden verstrekt;
 - k) Om er in te slagen om in het jaar 2020 te voldoen aan het regeringsbeleid om 6000 MW aan windenergie op zee te realiseren, moet de evaluatie van het proefproject NSW binnen een beperkt aantal jaren (maximaal drie) zijn afgerond. Deze eis moet als voorwaarde aan het verstrekken van de vergunning worden verbonden;
 - l) Als de vergunningen al zouden worden verleend, moet de ontmantelingstermijn afhankelijk worden gemaakt van de uitkomsten van de evaluatie en niet van een voor de exploitant rendabele exploitatietermijn;
 - m) Het beleid is erop gericht om windmolenparken alleen buiten de 12 mijls-zone toe te staan. Derhalve is de inrichting van het demonstratieproject NSW overbodig en zou alle energie moeten zijn gericht op een proeflocatie buiten de 12 mijls-zone. Het demonstratieproject NSW belemmert als het ware een snelle uitvoering van het regeringsbeleid. Van het verstrekken van de gevraagde vergunningen moet daarom worden afgezien;
 - n) Noch uit de vergunningaanvraag, noch uit het I-MER of andere documentatie blijkt op welke wijze rekening is gehouden met internationale verdragen en Europese richtlijnen e.d. op het gebied van de bescherming van landschap en milieu. Derhalve mogen de vergunningen niet worden verstrekt;
 - o) NSW zorgt voor ernstige aantasting van de enig overgebleven niet vervuilde horizon. NSW opent de weg naar een Noordzee-horizon vol windmolens. Om die reden moeten de aangevraagde vergunningen worden geweigerd;
- 2) F.W. Hamburg te Schoorlham:
- a) 36 turbines van 100 meter hoog zijn een niet te onderschatten horizonvervuiling van onze kust;
 - b) De turbines vormen een gevaar voor de scheepvaart langs de kust inclusief de pleziervaart;
 - c) De kosten van reparatie van een defecte windmolen worden onderschat. Hierdoor zal windenergie uit zeeturbines zeer kostbaar worden.
 - d) Windenergie wordt veel te rooskleurig voorgesteld. Een groot deel van de Nederlandse bevolking weet niet dat het jaarrendement van deze windmolens slechts 20 % is en dat de zwaar gesubsidieerde windmolens een politieke keuze is;
 - e) Alternatieve vormen van energieopwekking zullen naar verwachting maar 10 % van de totale energiebehoefte af kunnen dekken. Hierdoor zal nog steeds het merendeel van de energie opgewekt moeten worden met fossiele brandstoffen in onze huidige centrales. Bij windstille dagen moet zelfs de volledige energiebehoefte afgedekt worden door onze centrales. Hierdoor zal het CO₂ probleem niet worden opgelost en zal in 2010 de Kyoto norm van 20 % CO₂ reductie niet gehaald worden;
 - f) Een effectieve manier om het CO₂ probleem serieus aan te pakken is door alle gasgestookte centrales te sluiten en die te vervangen door kernenergie.
- 3) Een als vertrouwelijk ingediende zienswijze, waarbij gesteld wordt dat het een verkeerd idee is om windmolens ergens te plaatsen en dat het horizonvervuiling veroorzaakt..

4) Mevrouw Mauser:

- a) Het gigantisch ruimtebeslag van windparken op zee is niet realistisch;
- b) Hoe wordt het aantal vogelslachtoffers geteld en hoe wordt bepaald wat een maatschappelijk aanvaardbaar aantal vogelslachtoffers is ?
- c) In Denemarken is een windmolenpark operationeel. Is er genoeg internationaal contact over bezwaren tegen en resultaten van windparken ?
- d) Bezwaar wordt gemaakt tegen de aantasting van het vrije zeelandschap;
- e) Hoe wordt het windpark verlicht ? Bezwaar wordt gemaakt tegen uitstralende nachtelijke verlichting, omdat deze horizonvervuiling veroorzaakt;

5) De Stichting Duinbehoud te Leiden:

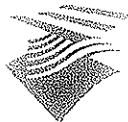
- a) De Stichting bestrijdt nut en noodzaak voor dit windpark binnen de territoriale wateren en binnen de Ecologische Hoofdstructuur. Het reeds in gang gezette initiatief om bij IJmuiden een windmolenpark buiten de territoriale wateren te realiseren toont eens te meer aan dat een demonstratiepark evengoed buiten de territoriale wateren (met veel minder schade aan landschap en vogels) gerealiseerd had kunnen worden;
- b) In het I-MER en bij de selectie van de verschillende varianten is opvallend nadrukkelijk rekening gehouden met het rendement van het windmolenpark. Als gevolg hiervan zijn varianten met een compactere positionering van de windmolens ten onrechte buiten beschouwing gebleven. Voor een evenwichtige afweging van belangen had er ook een 5D-variant (of wellicht een 3,5D-variant) met plaatsing van de windmolens op minimaal 15 kilometer uit de kust moeten worden doorgerekend. Nergens in het I-MER is een heldere en degelijke onderbouwing te vinden waarom een dergelijke variant niet tot de mogelijkheden behoort;
- c) Noch in het I-MER, noch in de vergunningaanvraag wordt duidelijk en concreet gemaakt op welke wijze en met welke maatregelen de schade aan landschap, flora en fauna die optreedt bij realisatie van het NSW-project wordt gecompenseerd. Deze kennis en informatie is onontbeerlijk om te komen tot een goed afgewogen besluitvorming. De Stichting is van mening dat de compensatiemaatregelen genomen moeten zijn nog voordat het windmolenpark in gebruik wordt genomen;
- d) In het I-MER wordt onvoldoende ingegaan op de effecten die optreden voor het open landschap als gevolg van het plaatsen en gebruiken van misthoorns, de vaste rode verlichting, de hoekverlichting van knipperend geel licht en de landschappelijke effecten van de windturbines op de werkplek in IJmuiden. Als gevolg hiervan levert het I-MER onvoldoende informatie voor het treffen van compensatiemaatregelen;
- e) In het I-MER wordt onvoldoende ingegaan op de effecten op natuur en landschap van de bekabeling op het aanlandingspunt en het tracé door het duingebied;
- f) Ten aanzien van de effectbeschrijving op het landschap blijft het I-MER steken in een kwalitatieve aanduiding met 'minnetjes en min-minnetjes'. Een heldere kwantificering ontbreekt. Als gevolg hiervan is het vrijwel onmogelijk om een heldere afweging te maken tussen de verschillende aspecten die een rol spelen in de effectbeoordeling in het I-MER; Zo zou het bijvoorbeeld mogelijk moeten zijn om uit te rekenen op hoeveel dagen per jaar het windmolenpark (in de verschillende varianten) zichtbaar is: (1) vanaf de vloedlijn met een ooghoogte van +2 meter NAP, (2) vanaf de duinvoet met een ooghoogte van +5 meter NAP en (3) vanaf de boulevard met een ooghoogte van + 12 meter NAP. Ook andere kwantificeringen zouden een beter inzicht geven op de verschillen in landschappelijke beleving van de verschillende varianten voor een windmolenpark;

6) Vogelbescherming Nederland te Zeist.:

- a) Er moet een alternatieve locatie voor het windmolenpark gezocht worden. Dit vanwege het feit dat de planlocatie potentieel of zelfs actueel van belang is voor strandschelpenbanken (*Spisula*'s) en dat de zeer storingsgevoelige Zwarte zee-eend en in mindere mate de Eidereend na de oprichting van het windpark ter plaatse niet meer kunnen foerageren. Uit de plannen voor het Q7-windpark blijkt dat een locatie verder uit de kust technisch en economisch mogelijk is;
- b) Mocht de vergunning toch verleend worden, dan dienen niet alleen bij massale trek, maar ook bij mist, om vogelsterfte te voorkomen, de windturbines stilgezet te worden;
- c) Vogelbescherming heeft zich verbaasd over de zogenaamde 'vogelvriendelijke variant', de corridor variant. Uit alle effectbeschrijvingen blijkt deze variant helemaal niet 'vogelvriendelijk' te zijn;

7) Stichting De Noordzee te Utrecht:

- a) De Stichting is teleurgesteld in het feit dat zij, en alle andere milieuorganisaties, de I-MER en de vergunningaanvraag hebben moeten vernemen uit de krant. Ook betreurt de Stichting het dat zij niet in een eerder stadium zijn geraadpleegd over het I-MER. Tijdens de procedure m.b.t. de locatie-MER was de Stichting vanaf de start wel nauw betrokken geweest (lid van de consultatiegroep, deelname aan talloze hoorzittingen, symposia en bijeenkomsten);
- b) Zowel in het I-MER, als in de vergunningaanvraag is het monitoring- en evaluatieprogramma (MEP) niet of nauwelijks verankerd. De Stichting is van mening dat in de vergunning expliciet het MEP moet worden opgenomen;
- c) Het I-MER levert ten opzichte van het locatie-MER nauwelijks nieuwe informatie. Er is nauwelijks inspanning geleverd om nieuwere informatie en voortschrijdend inzicht (verschenen na het locatie-MER uit het jaar 2000) te gebruiken. Zo is er nauwelijks gebruik gemaakt van onderzoek uit het buitenland. Het I-MER herhaalt voornamelijk de gegevens van het locatie-MER;
- d) Voor wat betreft leemten in kennis wordt er voornamelijk aandacht besteed aan vogels. er wordt gesteld dat andere aspecten 'beperkt' van belang zijn voor besluitvorming. Vogels zijn weliswaar belangrijk, maar mogelijk zijn andere aspecten, zoals het onderwaterleven dat ook. Volgens de Stichting moet het NSW daar juist inzicht in geven;
- e) In het I-MER wordt te weinig aandacht besteed aan het windpark Q7-WP. De komst van dat park moet gezien worden als een autonome ontwikkeling. Alleen in hoofdstuk 13 wordt, zeer summier, ingegaan op cumulatieve effecten. Dit is onvoldoende.
- f) In het I-MER wordt er geen of onvoldoende link gelegd met monitoring en evaluatie van het Q7-WP windmolenpark. Na het debat in de Tweede Kamer in 2001 heeft het ministerie van Economische Zaken, na overleg met het ministerie van Verkeer en Waterstaat, op 3 april 2002 aan Stichting de Noordzee en Stichting Natuur en Milieu toegezegd dat er afstemming zal plaatsvinden voor onderzoek van beide parken. Deze koppeling mist volledig in dit I-MER en de vergunningaanvraag. De Stichting is van mening dat dit in de vergunning moet worden opgenomen;
- g) De Stichting heeft zich verbaasd over de zogenaamde 'vogelvriendelijke variant', de corridor variant. Uit alle effectbeschrijvingen blijkt deze variant helemaal niet 'vogelvriendelijk' te zijn.
- h) In de Aanvulling op het I-MER wordt vermeld dat de initiatiefnemer geen onderzoek naar de effecten in de aanlegfase zal doen, omdat deze 'maar tijdelijk' zijn. In het buitenland vindt echter wel onderzoek tijdens de aanlegfase plaats. De Stichting vindt dat bij NSW monitoring

van de effecten tijdens de aanlegfase (met name van het heien en de vertroebeling) wel moet gebeuren;

- i) In tabel 6.12 van het I-MER wordt een veel te summier overzicht van effectbeperkende maatregelen genoemd. Beperking van effecten op het onderwaterleven (bijv. vermindering van onderwatergeluid en trillingen) zou er onderdeel van moeten zijn. Tevens zullen er nog allerlei andere maatregelen kunnen worden opgesteld aan de hand van voortschrijdend inzicht. Tabel 6.12 geeft de indruk dat dit de enige maatregelen zijn;
- j) De Stichting is van mening dat het aanbrengen van erosie bescherming op de zeebodem geen goede mitigerende maatregel is. Deze maatregel zal namelijk zelf allerlei effecten tot gevolg hebben (sterfte bodemfauna, verandering substraat, verandering soortsaamenstelling, bodemfauna, etc.);
- k) Verder sluit de Stichting zich aan bij de mening van Stichting Duinbehoud en onderschrijft deze dan ook. De brief van Stichting Duinbehoud is als bijlage bijgevoegd.

Met betrekking tot de ingebrachte zienswijzen wordt het volgende opgemerkt.

Ad 1)

- a) Bij regeringsbeleid dient men in ogenschouw te nemen dat er sprake is van scheiding van verantwoordelijkheden tussen beleid van de regering en het verlenen van vergunningen voor bepaalde activiteiten. Een vergunningsaanvraag dient volgens de algemene beginselen van behoorlijk bestuur te worden behandeld. Het Ministerie van Verkeer en Waterstaat is voor de correcte afhandeling van de hier aangevraagde vergunning bevoegd en verantwoordelijk.
- b) Zowel in het I-MER als in de vergunningaanvraag (Bijlage III, Constructie- en Ontmantelingsplan) wordt vermeld dat de windmolens een ontwerplevensduur van 20 jaar hebben. Daarbij wordt tevens vermeld dat na de ontwerplevensduur het NSW zal worden ontmanteld. De vergunning wordt derhalve ook afgegeven voor een periode van 20 jaar na de aanvang van de fase van instandhouding. Voorgaande sluit ook aan bij wat in de pkb-NSW is vastgelegd.
- c) Zoals vermeld in antwoord 1.b bedraagt de ontwerplevensduur 20 jaar. Bij de aanvraag zijn een aantal documenten met ontwerpgegevens met betrekking tot het ontwerp van windmolens, inclusief fundering en turbinemast gevoegd. Deze documenten zijn als vertrouwelijk ingediend en hebben dan ook niet ter inzage gelegen. In deze documenten wordt uitgebreid inzicht gegeven in de technische levensduur van de installaties. Om dit te beoordelen heeft de Bouwdienst van Rijkswaterstaat een integriteitstoets op het constructief ontwerp uitgevoerd. Conclusie hiervan is dat er geen redenen zijn om het constructief ontwerp af te keuren. (zie overwegingen m.b.t. Integriteitstoets).

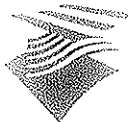
De vervanging van (grote en essentiële) onderdelen staat beschreven in de aanvraag, Bijlage II, Onderhoudsplan. Van een omissie is dus geen sprake. In de vergunningen worden ook voorschriften verbonden aan de wijze van onderhoud (zie voorschrift 11).

- d) Er is inderdaad veel bekend over olie en gas installaties op zee. Deze installaties zijn echter maar beperkt vergelijkbaar met windmolens. Ook de ervaring met windmolens op zee is nog beperkt. Daarom heeft het kabinet besloten tot de bouw van een demonstratieproject dat kennis en ervaring kan leveren die nodig is voor de bouw van windparken op zee. In het Monitoring en evaluatieprogramma dat aan het project is gekoppeld, is nauwkeurig vastgelegd welke gegevens verzameld worden;

- e) Een investerings- en exploitatiebegroting is de verantwoordelijkheid van de initiatiefnemer en vormt geen noodzakelijk onderdeel van de vergunningaanvraag. Deze zienswijze doet in het kader van deze vergunningprocedure dan ook niet terzake. Overigens zijn deze gegevens wel aangeleverd tijdens de tenderfase, waarna de Adviescommissie Near Shore Windpark op 21 maart 2002 de Minister van Economische Zaken geadviseerd heeft om NoordzeeWind als eerste in aanmerking te laten komen als de partij die het NSW mag gaan realiseren;
- f) Het NSW is een demonstratieproject. De kennis en ervaring die wordt opgedaan met dit demonstratieproject zal komt zoveel mogelijk publiekelijk beschikbaar, zodat zoveel mogelijk partijen er gebruik van kunnen maken. De exploitant van het NSW heeft zich verplicht een hiervoor opgesteld Monitoring en evaluatieprogramma uit te voeren. Hierin is nauwkeurig vastgelegd welke metingen moeten worden uitgevoerd. Het gaat daarbij zowel om technisch-economische gegevens als de effecten op milieu en natuur. De specificatie van het Monitoring en evaluatieprogramma en de meetresultaten is overigens te vinden op www.windopzee.nl;
- g) Al vrij snel na de start van de publicatie werd geconstateerd dat de visualisatie van de gezichtseffecten ontbraken in de digitale versie van het I-MER op de website van het Inspraakpunt van Verkeer en Waterstaat. Na deze constatering zijn de visualisaties direct daarna geplaatst op de website van het Inspraakpunt van Verkeer en Waterstaat. Opgemerkt wordt dat de visualisaties aanwezig waren op de 15 locaties waar de papieren versie van de I-MER en aanvraag ter visie lagen. In het I-MER wordt inderdaad vermeld dat het MEP gelijktijdig met het I-MER ter inzage zal worden gelegd. In de overwegingen van deze vergunning wordt verder ingegaan op het MEP-NSW. Het bij de aanvraag gevoegde document genaamd "Tweede concept Monitoring- en Evaluatie Programma Near Shore Windpark (MEP-NSW), onderdeel natuur en milieu voor Noordzeewind (NUON-Shell)" betreft een concept versie van een onderdeel van het MEP-NSW. Dit document gaat primair in op ecologische aspecten en was bedoeld ter informatie aan het bevoegd gezag bij de aanvraag gevoegd. Dit concept document is geen onderdeel van de vergunningaanvraag. Derhalve is dit concept document in tegenstelling tot wat in het I-MER staat, dan ook niet ter inzage gelegd
- h) Zoals in de overwegingen reeds opgemerkt is de locatiekeuze voor het demonstratieproject Near Shore Windpark vastgelegd in de pkb-NSW. Als onderdeel van deze procedure is een milieu-effectrapport (MER) opgesteld: "MER Locatiekeuze Demonstratieproject Near Shore Windpark" (Ministerie van Economische Zaken en Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, februari 2000). Ook is in de pkb-procedure op hoofdlijnen het zogenaamde monitoring- en evaluatieprogramma (MEP) NSW (pkb deel3, december 2000, blz. 30/31) vastgesteld. Het MEP-NSW bestaat uit 2 delen:
 - o Techniek en economie
 - o Natuur, milieu en gebruiksfuncties

Oktober 2001 hebben de ministeries van EZ, VROM, V&W en LNV met een openbare publicatie het MEP-NSW verder ingevuld. Via de overeenkomst die het rijk juli 2002 heeft gesloten met NoordzeeWind, alsmede via de bepalingen in de vergunning heeft deze de verplichting het MEP NSW integraal uit te voeren. Er is dus voorzien in onderzoek naar techniek, economie en beleving. Daarmee is NSW in overeenstemming met de geformuleerde doelstellingen en is er geen aanleiding om op deze grond de vergunningaanvraag af te wijzen;

- i) Op dit moment is een dergelijk beoordelingskader nog niet volledig beschikbaar, alhoewel er op dit vlak zowel nationaal als internationaal ontwikkelingen zijn. In de nota Natuur voor mensen, mensen voor natuur wordt nadrukkelijk verwezen naar de ecosysteendoelen, die voor de Noordzee zijn geformuleerd. In het project zijn de belangrijkste natuurlijke

kenmerken van de Noordzee beschreven. Deze ecosysteendoelen hebben betrekking op de samenhang en de dynamiek van het ecosysteem van de Noordzee, de biodiversiteit en de belevingswaarde. Op dit moment wordt binnen Rijkswaterstaat directie Noordzee gewerkt aan een toetsingkader voor windenergie. Hierbij wordt tevens gekeken naar onderzoek en ervaringen in het buitenland. Concrete beoordelingscriteria zijn op dit moment echter nog niet voorhanden. Bij het gereed komen van bovengenoemde referentiewaarden en streefbeeldens zullen deze zeker toegepast worden op de resultaten die voortvloeien uit het MEP. Het ontbreken van deze toetsingscriteria hoeft echter niet te leiden tot weigering van de vergunningen.

- j) De vraag of 6000 MW aan windenergie op zee realistisch en realiseerbaar is valt buiten de reikwijdte van deze vergunningprocedures. Deze zienswijze doet in het kader van deze vergunningprocedure dan ook niet terzake. Overigens blijkt uit studies dat het ruimtebeslag van 6.000 MW zo'n 750 – 1.200 km² aan ruimte gaat kosten, hiervoor is op het Nederlandse continentaal plat, rekening houdende met andere gebruiksfuncties, ruimte voldoende. Op de website www.windopzee.nl is hierover meer informatie te vinden;
- k) Het kabinet is het demonstratieproject NSW gestart met de intentie dat het park door marktpartijen gerealiseerd diende te worden. Dit betekent dat het park, met de ter beschikking gestelde subsidie, rendabel geëxploiteerd moet kunnen worden. Dit brengt met zich mee dat het park voor een periode van 15 tot 20 jaar geëxploiteerd moet kunnen worden. Overigens is in de pkb-NSW opgenomen dat als de resultaten van de monitoring en evaluatie van de milieueffecten tot de conclusie leiden dat het park een onacceptabele wissel trekt op de wezenlijke kenmerken en waarden van de Noordzee, het kabinet kan besluiten tot vroegtijdige verwijdering van het park. De kosten die sluiting van het park met zich meebrengt, inclusief een passende schadevergoeding voor de initiatiefnemer, zullen voor rekening komen van het Rijk. De vergunning zal derhalve voor een periode voor 20 jaar na de fase van instandhouding worden afgegeven;
- l) zie antwoord k);
- m) De locatiekeuze heeft plaatsgevonden middels de pkb-procedure. Uitgangspunt bij het reserveren van de locatie voor het NSW was dat het windpark binnen de twaalfmijlszone (near Shore) zo ver mogelijk van de kust gebouwd zal worden, maar wel binnen de grenzen van de technische en economische mogelijkheden en met een minimale afstand tot de kust van 8 kilometer. Dit is vnl. gerelateerd aan een maximaal haalbare waterdiepte. In de pkb-procedure heeft de Commissie Review Near Shore Windpark in opdracht van het Ministerie van Economische Zaken een evaluatie uitgevoerd m.b.t. de maximaal haalbare waterdiepte. Deze Commissie heeft geconcludeerd dat de bouw van offshore windparken bij de huidige stand der techniek weliswaar mogelijk is, maar dat daaraan -gezien onder meer het ontbreken van praktische ervaringen- grote en technische en economische risico's kleven. Aanbevolen wordt dan ook om eerst near shore ervaring op te doen. Naar aanleiding hiervan heeft het kabinet besloten om een eenmalig demonstratieproject near shore te faciliteren teneinde windprojecten verder op zee (offshore) mogelijk te maken.
- n) In hoofdstuk 3 van het I-MER (Beleidskader) wordt een overzicht gegeven van nationaal en internationaal beleid. Voor een uitgebreidere beschrijving van het voor het NSW relevante nationale en internationale beleid wordt verwezen naar het Locatie-MER, hoofdstuk 3;
- o) Het besluit voor de locatie van het NSW en het tracé van de kabel is vastgelegd in een Project-planologische kernbeslissing (project-pkb) voor partiële herziening van het Structuurschema elektriciteitsvoorziening met twee Concrete Beleidsbeslissingen (CBB): één CBB voor de locatie van het NSW en één voor het tracé van de kabel. De CBB houdt in dat er sprake is van een volledig afgewogen beslissing waarbij het gebied concreet is bepaald en concreet is aangegeven wat de beoogde activiteit is. Bij de vaststelling van de ruimtelijke

plannen die volgen op deze CBB, moeten de besluiten uit de CBB in acht worden genomen. Voor het NSW betekent de CBB dat na vaststelling van het kabinetsstandpunt nut en noodzaak van het project en de locatie niet meer ter discussie gesteld kan worden. Ook de corridor voor een tracé van de kabel, dat is vastgelegd in een aparte CBB, zal na vaststelling van het kabinetsstandpunt niet meer gewijzigd worden. Deze vaststelling heeft inmiddels plaatsgevonden (pkb deel 4). Onder het kopje **Aanleiding** van de overwegingen van deze vergunning is verder ingegaan op de pkb-procedure en nut en noodzaak van het Near Shore Windpark. In de overwegingen belangenafweging **Natuur** wordt verder ingegaan op landschappelijke effecten. Het kabinet heeft geconcludeerd dat het maatschappelijk belang van dit project, in relatie tot de verwachte aard en omvang van de gevolgen, de inbreuk op de natuurlijke en wezenlijke kenmerken van de Noordzee (zie PKB deel 1, nota van toelichting en PKB deel 4) rechtvaardigt. Bovenstaande betekent dat de landschappelijke effecten dan ook geen aanleiding geven tot het weigeren van de aangevraagde vergunningen. Daarbij moet verder nog worden aangetekend dat het Near Shore Windpark het enige windmolenpark binnen de 12 mijlszone zal zijn.

Ad 2)

- a) Zie antwoord op inspraakreactie 1.o;
- b) In hoofdstuk 12 van het I-MER wordt ingegaan op de mogelijke effecten op scheepvaart en veiligheid. Zo zijn de risico's van aanvaringen c.q. aandrijvingen van schepen met NSW berekend. Geconcludeerd wordt dat de kans dat een schip in aanraking komt met het NSW niet groot is. De locatie van het NSW is gelegen in een gebied waar relatief weinig scheepvaart aanwezig is. Daarnaast wordt de kans dat een schip in aanvaring komt met een windturbine verkleind omdat een veiligheidszone van 500 meter rondom het park ingesteld zal worden. Instelling van een veiligheidszone betekent dat het windmolenpark, inclusief een straal van 500 meter daaromheen gesloten is voor alle scheepvaart, met uitzondering van onderhoudsschepen van NoordzeeWind en schepen van de overheid die vanwege taakuitoefening in de veiligheidszone moeten zijn. Ook zal een uitzondering gemaakt moeten worden voor schepen die in het kader van onderzoek ten behoeve van het Monitoring- en Evaluatieprogramma in de veiligheidszone moeten zijn. Om de zichtbaarheid van het windpark te vergroten dienen de windmolens verlicht te worden conform de internationale IALA richtlijnen. Zie hiervoor ook de overwegingen over de veiligheidszone van deze vergunning onder **Gebruikersbelangen**;
- c) De kosten en rentabiliteit van onderhoud is de verantwoordelijkheid van de initiatiefnemer. Deze inspraakreactie doet in het kader van deze vergunningprocedure niet ter zake;
- d) De kosten en rentabiliteit van het project doen in het kader van deze vergunningprocedure niet ter zake;
- e) Het wel of niet halen van de Kyoto norm in 2010 valt buiten de reikwijdte van deze vergunning. Deze inspraakreactie doet in het kader van deze vergunningprocedure niet ter zake;
- f) De overstap van fossiele brandstoffen naar kernenergie valt buiten de reikwijdte van deze vergunning. Deze inspraakreactie doet in het kader van deze vergunningprocedure niet ter zake;

Ad 3) Zie antwoord op inspraakreacties 1.o en 2.a;

Ad 4)

- a) Zie antwoord op inspraakreactie 1.j;

- b) Voor het bepalen van aanvaringsslachtoffers zal worden voorgeschreven dat het zgn. het WT-Bird systeem gecombineerd met opname van omgevingsgeluid (met name van belang tijdens donkere situaties), danwel een op zijn minst vergelijkbare methodiek moet worden toegepast. Bij het WT-Bird systeem registreert men door middel van geluidsfilerig vogelaanvaringen met windturbines. Dit systeem wordt op dit moment getest op windturbines op landlocaties waar incidenteel vogelslachtoffers worden verwacht. Het systeem moet dus nog voor de near shore situatie worden gekalibreerd en gevalideerd. Voor wat betreft de bepaling van een maatschappelijk aanvaardbaar aantal vogelslachtoffers zie antwoord op inspraakreactie 1.i;
- c) Het Horns Rev windpark in Denemarken is sinds korte tijd operationeel. Bij Horns Rev vind ook veel onderzoek plaats naar effecten op natuur en milieu. De uitvoering van het Monitoring en evaluatieprogramma NSW wordt gecoördineerd door Novem en het Rijksinstituut voor Kust en Zee. Daarbij zoeken Novem en RIKZ internationale samenwerking. Zodat optimaal gebruik kan worden gemaakt van de kennis en ervaringen die nu worden opgedaan in o.a. Duitsland, Denemarken, Zweden, het Verenigd Koninkrijk en Nederland. Novem werkt daartoe samen met andere Europese energieagenschappen in de door de Europese Commissie gesteunde Concerted Action for the deployment of offshore windenergy. Tevens vindt kennisuitwisseling plaats in het kader van het OSPAR verdrag. Zie antwoord op inspraakreacties 1.o, 2.a en 3;
- d) In de overwegingen onder **Gebruikersbelangen** wordt aangegeven op welke wijze de windmolens verlicht worden. De eisen ten aanzien van verlichting vloeien voort uit de richtlijnen van de International Association of Marine Aids to Navigation and Lighthouse Authorities (IALA) voor wat betreft scheepvaart en uit internationale burgerluchtvaartvoorschriften voor wat betreft luchtvaart. In hoofdstuk 9.3 van het I-MER wordt geconcludeerd dat de toegepaste scheepvaartverlichting een bereik heeft van 9,26 kilometer. De markeringsverlichting zal gezien de afstand van het windpark van 10,7 kilometer tot de kust, op land nauwelijks zichtbaar zijn;

Ad 5)

- a) Zie antwoord op inspraakreactie 1.m;
- b) In het I-MER zijn varianten met een compactere positionering van de windmolens in beschouwing genomen, waaronder de bolstapelingsvariant 7,5 D. Op bladzijde 64 van het I-MER staat vermeld dat dichter dan 7,5 D bij elkaar plaatsen van turbines onwenselijk is vanwege de toenemende belasting op de turbines. De belastingtoename is het gevolg van een grotere turbulentie-intensiteit die door de voorafgaande turbine wordt veroorzaakt. Dit leidt tot vermoeiing en daardoor tot defecten aan de turbines. De 7,5 D variant is een ontwerp waarbij de turbines zo dicht als technisch mogelijk op elkaar staan. De 5D-variant of de 3,5D-variant zijn niet realistisch en daarom ook niet in het I-MER uitgewerkt.

In de pkb-NSW is opgenomen dat de initiatiefnemer vóór realisatie van het park een reëel voorstel voor compensatie van de nadelige effecten op natuurwaarden aan het bevoegd gezag zal voorleggen. Ook in het I-MER is opgenomen dat voor realisatie van het park een compensatievoorstel aan het bevoegd gezag zal worden voorgelegd. In de Wm vergunning zal worden voorgeschreven dat Nuon een schriftelijk voorstel moet indienen voor compenserende maatregelen voor natuurwaarden. Het voorstel dient in overleg met het bevoegd gezag, andere overheden, deskundigen en belangengroepen te worden opgesteld. In het voorstel dient in ieder geval gekeken worden naar de volgende methoden van compensatie:

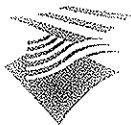
- mogelijkheden van fysieke compensatie door verbetering van de algemene natuurkwaliteit;

- financiële compensatie, indien compensatie in de directe omgeving van NSW, danwel elders niet mogelijk is.

Ook kan gekeken worden of een nog uitgebreider pakket aan mitigerende maatregelen als compenserende maatregel uitgevoerd kan worden. Hiermee wordt bedoeld dat mitigerende maatregelen die onder de normale omstandigheden niet als kosteneffectief worden beschouwd, met behulp van financiën uit het compensatievoorstel, alsnog uitgevoerd zullen worden.

Verder zal worden voorgeschreven dat het voorstel voor compensatie in overleg met het bevoegd gezag, andere overheden, deskundigen en belangengroepen moet worden opgesteld.

- c) Voor wat betreft de verlichting wordt verwezen naar het antwoord op inspraakreactie 4.e. De landschappelijke effecten van de opbouw van de turbines in de haven van IJmuiden valt buiten reikwijdte van het I-MER en de vergunningen. Het plaatsen van een misthoorn gebeurt uit veiligheidsoogpunt in verband met scheepvaart. Het bereik van misthoorns is ca 2 mijl (ca 3,7 kilometer). NSW staat verder uit de kust dan 2 mijl, waardoor op de kust de misthoorns niet te horen zullen zijn.
- d) Het tracé van de aanlanding tot de aansluiting op het transformatorstation maakt geen deel uit van dit I-MER en de vergunningsaanvragen. Hier zullen vergunningen voor worden aangevraagd bij de desbetreffende bevoegde gezagen als gemeenten en duinbeherende instanties. In de PKB NSW zijn mogelijke tracés overigens wel beschreven.
- e) In de PKB-NSW zijn de effecten van het Near Shore Windpark op het landschap zowel kwalitatief als kwantitatief onderzocht. In het kwalitatieve onderzoek is de beleving van en het draagvlak voor het park onderzocht, uitgaande van een situatie met zeer helder weer, waardoor het park goed zichtbaar is. Daaruit is gebleken dat bewoners en recreanten de openheid en rust als twee van de belangrijkste kenmerken van de zee zien. Ook leidde dit onderzoek tot de conclusie dat het NSW inbreuk maakt op deze beleving. Of er sprake zal zijn van gewinning en toenemende acceptatie is niet met zekerheid te zeggen. In het kwantitatieve onderzoek is de zichtbaarheid uitgedrukt in het gemiddelde aantal mensen dat op een dag het windpark kan zien. Daarbij is steeds het volledige studiegebied als uitgangspunt genomen. Dit gebied strekt zich uit van 25 kilometer ten noorden van de locatie Egmond tot 25 kilometer ten zuiden van Zandvoort. Bij het bepalen van de zichtbaarheid speelt een aantal aspecten een rol: het meteorologische zicht, de hoogte en de begroeiing van de duinen en het aantal bewoners en recreanten. Uit dit onderzoek bleek dat de zichtbaarheid van noord naar zuid en van west naar oost toeneemt. Ook om deze reden is de eis gesteld dat het park zo ver uit de kust geplaatst moet worden als technisch en economisch haalbaar is. De Commissie MER achtte het derhalve niet zinvol om in de inrichtings-MER belevingswaarde opnieuw te beschrijven en heeft geadviseerd om landschappelijke aspecten te richten op de zichtbaarheid. Het bevoegd gezag heeft het advies van de Commissie MER in de Richtlijnen voor het I-MER overgenomen. In de Richtlijnen is NoordzeeWind dan ook gevraagd om in het inrichtings-MER de effecten te visualiseren (d.m.v. fotomontages) vanuit een drietal locaties waar frequent een grote concentratie mensen aanwezig is, namelijk Egmond aan Zee, Bergen aan Zee en Castricum. Dit moest gebeuren vanuit dezelfde waarnemingshoogte en bij dezelfde weersomstandigheden. Daarbij diende een kwalitatieve beschouwing over de effecten op de ongereptheid van de zee als bron van rust en ruimte te worden gegeven. NoordzeeWind heeft dit uitgevoerd en dan ook voldaan aan het gestelde in de Richtlijnen. De combinatie van het eerdere onderzoek ten behoeve van de pkb-NSW en de visualisaties in het I-MER bieden voldoende inzicht in de landschappelijke effecten van NSW;

Ad 6)

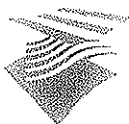
- a) Zie antwoord op inspraakreactie 1.m en 5.a;
- b) In hoofdstuk 8.6 van het I-MER is opgenomen dat het tijdelijk stopzetten van de windturbines tijdens extreme situaties (wanneer de aanvaringskansen groot zijn) een mogelijke mitigerende maatregel is. Op dit moment is nog niet bekend wat de aanvaringsrisico's voor vogels zijn. Het MEP-NSW dient hier inzicht in te verschaffen. Met deze informatie kan ingeschat worden of het tijdelijk stilzetten van de turbines een effectieve maatregel is om aanvaringsslachtoffers te verminderen. In het kader van het in de Wm-vergunning opgenomen verplichting tot het uitvoeren van een monitoringsprogramma zal tevens gekeken moeten worden naar mitigerende maatregelen voor vogels, zoals het tijdelijk stopzetten van de turbines;
- c) De constatering is juist. NoordzeeWind ging er bij de start van het I-MER van uit dat de corridorvariant een vogelvriendelijke variant zou zijn. Dit lag met name in het feit dat deze variant beoogt rekening te houden met de vogeltrek Noord-Zuid langs de Nederlandse kust. Door de windturbines eveneens evenwijdig in rijen langs de kust te plaatsen en de afstand tussen de rijen ruim te houden wordt verondersteld dat de barrièrewerking en aanvaringskansen met vogels worden beperkt. Tijdens het opstellen van de effectbeschrijving bleek echter dat de corridorvariant minder vogelvriendelijk scoorde dan een aantal andere varianten. Dit is ook te zien in de in hoofdstuk 6 van de in het I-MER gepresenteerde effectvergelijking;

Ad 7)

- a) Betrokkenheid van Stichting de Noordzee bij het opstellen van het I-MER valt onder de verantwoordelijkheid van de initiatiefnemer en niet onder de verantwoordelijkheid van het bevoegd gezag.
- b) In de Wm vergunning is een voorschrift opgenomen met daarin de plicht tot het uitvoeren van een monitorings- en evaluatieprogramma;
- c) Bij het opstellen van het I-MER zijn diverse deskundige organisaties betrokken geweest als Bureau Waardenburg en Alterra. Via de deskundige inbreng zijn tevens nieuwe inzichten uit het buitenland, voorzover ze bekend waren, ingebracht. Uiteindelijk blijkt dat er ook nu nog relatief veel kennis ontbreekt. Doel van het demonstratieproject NSW is juist die kennis op te doen. Offshore windparken draaien in het buitenland nog niet dusdanig lang dat er al veel nieuwe inzichten beschikbaar zijn. Het opstellen van het I-MER was een momentopname waarbij gebruik is gemaakt van de op dat moment bekende inzichten.
- d) Naar alle waarschijnlijkheid refereert Stichting de Noordzee aan paragraaf 7.3.2 van het I-MER. In hoofdstuk 7 van het I-MER (Leemten in kennis en evaluatieprogramma) wordt inderdaad alleen aandacht besteed aan vogels en wordt voor de overige aspecten geen opsomming gegeven, maar slechts gesteld dat de leemten in kennis beperkt zijn en dat het effect hiervan op de besluitvorming relatief klein is. Dit is ook de reden geweest dat het bevoegd gezag een aanvulling op het I-MER heeft gevraagd, waarin een volledige opsomming gegeven diende te worden van de leemten in kennis, wat betekenen ze voor het project, de besluitvorming en hoe ze worden meegenomen in het MEP. Dit diende voor alle aspecten en dus ook voor onderwaterleven te gebeuren. De betreffende informatie heeft NoordzeeWind geleverd bij de Aanvulling op het I-MER. Bij brief van 21 augustus 2003 heeft het bevoegd gezag deze aanvulling op het I-MER aanvaard;
- e) In de Richtlijnen voor het I-MER heeft het bevoegd gezag het advies van de Commissie MER voor wat betreft de autonome ontwikkeling overgenomen. In de Richtlijnen is opgenomen

dat de autonome ontwikkeling uit het locatie-MER dient te worden gehanteerd. Het windmolenpark Q7-WP maakt derhalve geen onderdeel uit van de autonome ontwikkeling. In hoofdstuk 13 van het I-MER wordt verder aandacht geschonken aan de cumulatieve effecten. Het bevoegd gezag is verantwoordelijk voor de evaluatie van de effecten. Zodra de resultaten van zowel het MEP-NSW, als het MEP van Q7-WP bekend, zullen in de evaluatie de cumulatieve effecten van NSW met Q7-WP tevens bekeken worden;

- f) Zoals vermeld onder het antwoord op inspraakreactie 7.b is in de vergunning een voorschrift opgenomen met daarin de plicht tot het uitvoeren van een monitorings- en evaluatieprogramma. Basis voor dit voorschrift is het document Monitoring- en Evaluatie Programma Near Shore Windpark zoals dat oktober 2001 door de ministers van EZ, VROM, V&W en LNV is vastgesteld. Dit MEP-NSW is veel breder opgezet en bevat veel meer onderzoek dan voor de vergunning benodigd. Zo is bijvoorbeeld het deel 'Techniek en economie' niet relevant voor de vergunningen. Op dit moment wordt gewerkt aan de verdere invulling (meetmethodiek, meetfrequenties etc.) van het MEP-NSW. 18 februari 2002 heeft E-Connection een Wbr vergunning gekregen voor het Q7-WP windpark. In deze vergunning is een voorschrift met de verplichting tot het uitvoeren van een monitorings- en evaluatieprogramma opgenomen. Dit voorschrift is gebaseerd op het MEP-NSW. Zowel bij Q7-WP, als bij NSW dient het MEP ter goedkeuring aan het bevoegd gezag te worden overlegd. Het bevoegd gezag zal dan ook voor de benodigde afstemming zorgen. Voor wat betreft de te onderzoeken onderwerpen zijn beide MEP's dus met elkaar afgestemd. Ook worden er inmiddels voor vogels en benthos nulmetingen uitgevoerd door het Rijk. Deze nulmetingen vinden gedeeltelijk tegelijkertijd plaats in het NSW en Q7-WP gebied. Daar waar mogelijk wordt dus een koppeling aangebracht tussen beide MEP's
- g) zie antwoord op inspraakreactie 6.c;
- h) In de uitwerking van het MEP-NSW heeft NoordzeeWind aangegeven ook tijdens de aanlegfase onderzoek te doen naar onderwatergeluid en trillingen. Dit zal ook de vergunning worden voorgeschreven;
- i) Het is juist dat in tabel 6.12 slechts een enkele effectbeperkende maatregel beschreven staat. Meer maatregelen zijn er op dit moment ook niet of nauwelijks bekend. In het kader van het MEP-NSW zal voor wat betreft de mitigerende maatregelen ter verkleining van het aanvaringsrisico voor vogels eerst naar de effectiviteit van de maatregelen gekeken worden. Mochten er op basis van voortschrijdend inzicht nieuwe effectbeperkende maatregelen bekend worden, dan zal bekeken worden in hoeverre die maatregelen alsnog aan NoordzeeWind opgelegd kunnen worden. Zie hiervoor ook de overwegingen onder **Tijdsduur van de vergunning**;
- j) Er zal bij het NSW geen gebruik gemaakt worden van erosiebescherming. Wel zal er in het kader van het MEP-NSW bij één turbine erosiebescherming worden aangebracht om de effecten te onderzoeken;
- k) Zie de antwoorden op inspraakreactie 5.a t/m 5.f.

Bijlage 2: Monitoring van de effecten van NSW

Hieronder volgt een overzicht van de metingen die Nuon minimaal moet uitvoeren, om later een effectevaluatie mogelijk te maken.

Vogels, aanvaringsslachtoffers

2.1 Vogels, aanvaringsslachtoffers

Doel van de meting: bepalen van aanvaringsslachtoffers en de effectiviteit van mitigerende maatregelen

Functionele eis: kwantitatieve gegevens in soort en aantal, voor seizoen-, dag- en nachtsituaties, gerelateerd aan vlieghoogte

Meetvoorstel van bevoegd gezag

Methode: niet voorgeschreven, maar de toegepaste methodiek dient een op zijn minst vergelijkbare output te hebben als het WT-Bird systeem. De gehanteerde methodiek moet worden toegepast gecombineerd met opname van omgevingsgeluid (met name van belang tijdens donkere situaties). Per aanvaring moet worden vastgelegd: tijdstip, datum, weersomstandigheden, locatie, hoogte van aanvaring, soort, indien mogelijk leeftijd en geslacht. Aantal meetsystemen moet voldoende zijn om de aanvaringen te monitoren op verschillende punten van het park: in het park vs. aan de rand, oostelijke kant van het park vs. westelijke kant en afhankelijk van de verschillende in te zetten mitigerende maatregelen (zie 2.3).

Frequentie: continue (indien het WT-Bird systeem wordt toegepast)

Duur van de meting: 5 jaar te meten, of minder wanneer uit tussenrapportages blijkt dat voldoende gegevens voorhanden zijn.

Data-aanlevering en rapportage: rapporteren per jaar, uitgesplitst naar incident, zoals beschreven bij methode.

Kwaliteitsborging: het uiteindelijk gekozen systeem moet in een nearshore situatie worden gekalibreerd en gevalideerd. Hiervan moet verslag worden gelegd en uitgebracht. Tevens moet geregeld worden gecontroleerd of het systeem nog werkt (bijvoorbeeld door tijdens onderhoudswerkzaamheden te testen), waarvan verslag moet worden uitgebracht. Voor daadwerkelijke uitvoering moet het Plan van aanpak worden voorgelegd. Iedere wijziging op het meetvoorstel zal ter goedkeuring aan het Bevoegd Gezag moeten worden voorgelegd.

Overige opmerkingen: -

2.2 Vogels, verstoring leef/foerageergebied

Doel van de meting: bepalen van de directe en indirecte effecten van NSW op verschillende soorten lokale vogels en hun gedragingen, zodat bij een evaluatie kan worden geëvalueerd of er een verschil in verdeling en/of gedrag is te bepalen in de ruimte (in en rondom het park) en in de tijd (voor en na de bouw).

Functionele eisen: kwantitatieve gegevens in soort en aantal met betrekking tot vliegbewegingen, voorkomen, intensiteit en foerageergedrag van kustbroedvogels en pleisterende vogels.

Meetvoorstel bevoegd gezag

Methode: vastleggen van de aantallen en verdeling van verschillende soorten lokale vogels en hun gedragingen in en rondom NSW met behulp van tellingen vanaf een boot, zoals beschreven in het Plan van aanpak van de T0.

Frequentie: 6 keer per jaar.

Duur van de meting: Tijdens aanleg en tijdens ingebruikname minimaal 2 jaar meten.

Data-aanlevering en rapportage: rapporteren per jaar, uitgesplitst naar survey, zoals beschreven in het Plan van aanpak T0. Naast alle ruwe data, ook de bewerkte gegevens leveren.

Kwaliteitsborging: Voor daadwerkelijke uitvoering moet het Plan van aanpak worden voorgelegd. Iedere wijziging op het meetvoorstel zal ter goedkeuring aan het Bevoegd Gezag moeten worden voorgelegd.

Overige opmerkingen: -

Doel van de meting: Bepalen van verstoringfactoren en –afstanden (voor zover dit nog niet wordt gedaan binnen het T0-onderzoek).

Functionele eisen: kwantitatieve gegevens in soort en aantal mbt vliegbewegingen, voorkomen, intensiteit en foerageergedrag van kustbroedvogels en pleisterende vogels.

Methode: radar- en/of zichtwaarnemingen met betrekking tot verstoring van NSW op verschillende soorten lokale vogels en hun gedragingen.

Frequentie: minimaal 2 seizoenen per jaar.

Duur van de meting: Tijdens aanleg en tijdens exploitatiefase meten.

Data-aanlevering en rapportage: rapporteren per jaar, uitgesplitst naar meting. Naast alle ruwe data, ook de bewerkte gegevens leveren.

Kwaliteitsborging: Voor daadwerkelijke uitvoering moet het Plan van aanpak worden voorgelegd. Iedere wijziging op het meetvoorstel zal ter goedkeuring aan het Bevoegd Gezag moeten worden voorgelegd.

Overige opmerkingen: -

2.3 Vogels, barrièrewerking

Doel van de meting: bepalen van de aard en omvang van de barrièrewerking van NSW.

Functionele eisen: Kwantitatieve gegevens in soort en aantal m.b.t. vliegroutes, vliegpatronen, vlieghoogten, voorkomen en intensiteit van trekkende vogels.

Meetvoorstel bevoegd gezag

Methode: radar- en/of zichtwaarnemingen in en bij het park, volgens methodiek van de T0.

Bepalen vanaf welke afstand tot het park vogels afwijkende vliegpatronen vertonen. Bij deze

waarnemingen moeten alle passerende vogels worden gevolgd. Ook "lokale vogels" zijn in delen van het jaar trekvogels.

Frequentie: zo mogelijk continu (radar) en minimaal zes maal enkele dagen (zicht).

Duur van de meting: Minimaal 1 jaar.

Data-aanlevering en rapportage: idem als hierboven.

Kwaliteitsborging: idem als hierboven.

Overige opmerkingen: Houdt bij de waarnemingen rekening met de corridor ter hoogte van de geul.

2.5 Invloed van onderwatergeluid op vissen en zeezoogdieren

Doel van de meting: Vaststellen van veranderingen in het niveau en de aard van de onderwatergeluidstrillingen (frequentie en amplitude) in relatie tot mogelijke effecten op bruinvissen en vis.

Functionele eisen: Kwantitatieve gegevens van het geluidsniveau van turbines, schepen, helikopters en achtergrondgeluid op verschillende waterdiepten, over het voorkomen en dichtheden van vissen en zeezoogdieren (soort en aantal) en over de effecten van geluid op het gedrag van vissen en zeezoogdieren.

Zeezoogdieren/vis, geluidsmetingen

Meetvoorstel bevoegd gezag

Methode: Metingen van hydroakoestische achtergrondbelasting tijdens de bouw en meten van de HA belasting van een in bedrijf zijnd park. De metingen moet gebeuren op verschillende afstanden van het park en in een referentiegebied op enkele kilometers van het park. De metingen vinden plaats middels hydrofoons op vaste locaties.

Frequentie: metingen moeten worden gedaan onder alle verschillende weersomstandigheden en wanneer mogelijk een continue reeks.

Duur van de meting: Tijdens bouw en één jaar na bouw meten.

Data-aanlevering en rapportage: De ruwe en bewerkte data moeten worden aangeleverd. De geregistreerde geluidsniveaus moeten worden vergeleken met de audiogrammen van bruinvissen en waar mogelijk van pelagische vissen.

Kwaliteitsborging: Voor de kwaliteit van het onderzoek dient te worden aangesloten bij nationaal en internationaal onderzoek. In het plan van aanpak dient duidelijk te worden gemaakt op welke manier de kwaliteit wordt gewaarborgd. Het plan van aanpak van de daadwerkelijke uitvoerder van het onderzoek dient aan het bevoegd gezag te worden voorgelegd (en goedgekeurd).

Iedere wijziging op dit meetvoorstel zal aan het Bevoegd Gezag dienen te worden voorgelegd.

Overige opmerkingen: -

Zeezoogdieren, bruinvissen

Meetvoorstel bevoegd gezag

Methode: De methodiek van T0 volgen: minimaal 9 T-pods in een matrix in en buiten het NSW.

Frequentie: continue.

Duur van de meting: Tijdens en na aanleg meten. Tijdens aanleg zolang als de aanleg duurt en tijdens exploitatiefase nog minimaal één jaar.

Data-aanlevering en rapportage: Zowel de ruwe als de bewerkte data van de T-pods dient aangeleverd te worden. Rapportage per jaar.

Kwaliteitsborging: Het plan van aanpak van de daadwerkelijke uitvoerder van het onderzoek dient aan het bevoegd gezag te worden voorgelegd (en goedgekeurd). Iedere wijziging op dit meetvoorstel zal aan het Bevoegd Gezag dienen te worden voorgelegd.

2.6 De variatie en dichtheden van het onderwaterleven en het functioneren als refugium

Doel van de meting: Het kunnen beoordelen of het windmolenpark NSW effect heeft op het voorkomen en de dichtheid van de bodemfauna ter plaatse, met een doorvertaling naar populatieniveau. Bepalen wat de effecten op de bodemfauna zijn en het verkrijgen van inzicht in het functioneren van het windpark als refugium.

Functionele eisen: kwantitatieve gegevens mbt het voorkomen en de dichtheden van bethos en vis. Vaststellen van de ontwikkeling van het onderwaterleven op hard substraat.

Benthos

Meetvoorstel bevoegd gezag

Methode: Het Bevoegd Gezag stelt voor om de gegevens van de nulmeting te gebruiken om te bepalen hoeveel monsters er minimaal nodig zijn om het gebied goed te kunnen beschrijven, zodat een eventueel effect gedetecteerd kan worden. Dat betekent dat het aantal benodigde monsters op dit moment nog niet kan worden vastgelegd. De methode moet geschikt zijn om de resultaten te kunnen vergelijken met de nulmetingen.

Frequentie: Eenmaal per jaar, conform de nulmetingen.

Duur van de meting: Er moeten minimaal 2 metingen plaatsvinden: 1 jaar na de bouw en 5 jaar na de bouw.

Data-aanlevering en rapportage: Zowel de ruwe als de bewerkte data van de analyse van de monsters dienen aangeleverd te worden. De bewerking dient overeen te komen met de bewerking van de data van de nulmeting. Over iedere meting dient er jaarlijks gerapporteerd te worden.

Kwaliteitsborging: Het plan van aanpak van de daadwerkelijke uitvoerder van het onderzoek dient aan het bevoegd gezag te worden voorgelegd (en goedgekeurd). Iedere wijziging op dit meetvoorstel zal aan het Bevoegd Gezag dienen te worden voorgelegd.

Overige opmerkingen: -

Bodemleven hardsubstraat

Meetvoorstel bevoegd gezag

Methode: Onderzoek door duikers.

Frequentie: Minimaal eenmaal per jaar.

Duur van de meting: Om de ontwikkeling vast te kunnen stellen zal er minimaal 2 maal een meting uitgevoerd moeten worden, bijvoorbeeld na 2 en na 5 jaar.

Data-aanlevering en rapportage: Zowel de ruwe als de bewerkte data van de opnamen dienen aangeleverd te worden. Over iedere meting dient er jaarlijks gerapporteerd te worden.

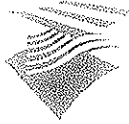
Kwaliteitsborging: Het plan van aanpak van de daadwerkelijke uitvoerder van het onderzoek dient aan het bevoegd gezag te worden voorgelegd (en goedgekeurd). Iedere wijziging op dit meetvoorstel zal aan het Bevoegd Gezag dienen te worden voorgelegd.

Overige opmerkingen: -

Demersale Vis

Meetvoorstel bevoegd gezag

Methode: Volgens T0. Er moet gevist worden in het gebied zelf en in twee referentie gebieden om een beeld te krijgen van de ruimtelijke verspreiding. Tevens moet er biologische informatie (leeftijd,

geslacht, geslachtsrijpheid) worden verzameld. Hiervoor moet een Plan van Aanpak worden geschreven.

Frequentie: Twee maal per jaar.

Duur van de meting: 1 en 5 jaar na de bouw.

Data-aanlevering en rapportage: Rapporteren per jaar, waarbij iedere veldwerkperiode apart behandeld dient te worden. Na afloop van het project kunnen de resultaten worden geëvalueerd en de langer termijn effecten worden bepaald, dit kan als een eindrapport worden gepresenteerd.

Kwaliteitsborging: Voor daadwerkelijke uitvoering moet het Plan van aanpak worden voorgelegd. Iedere wijziging op het meetvoorstel zal ter goedkeuring aan het Bevoegd Gezag moeten worden voorgelegd.

Overige opmerkingen: -

Pelagische vis

Methode: Volgens T0. Er moet gemonsterd worden met een hoge resolutie in het gebied en in twee referentiegebieden en met een lager resolutie over een grote gebied langs de kust om een beeld te krijgen van de ruimtelijke verspreiding. Tevens moet er biologische informatie (leeftijd, geslacht, geslachtsrijpheid) worden verzameld. Hiervoor moet een Plan van Aanpak worden geschreven.

Frequentie: Twee maal per jaar.

Duur van de meting: 1 en 5 jaar na de bouw.

Data-aanlevering en rapportage: Rapporteren per jaar, waarbij iedere veldwerkperiode apart behandeld dient te worden. Na afloop van het project kunnen de resultaten worden geëvalueerd en de langer termijn effecten worden bepaald, dit kan als een eindrapport worden gepresenteerd.

Kwaliteitsborging: Voor daadwerkelijke uitvoering moet het Plan van aanpak worden voorgelegd. Iedere wijziging op het meetvoorstel zal ter goedkeuring aan het Bevoegd Gezag moeten worden voorgelegd.

Overige opmerkingen: -

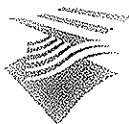
Bijlage 3: Bedenkingen n.a.v. de ontwerpbeschikking

Gedurende de termijn waarbinnen de ontwerpbeschikking van deze vergunning ter inzage heeft gelegen, zijn er een aantal schriftelijke bedenkingen ingediend. Afschriften van de bedenkingen zijn aan de aanvrager verzonden. Hieronder volgt eerst een overzicht waarin de ingediende bedenkingen puntsgewijs worden weergegeven.

Vervolgens worden de bedenkingen inhoudelijk behandeld, waarbij wordt aangegeven of de betreffende bedenking gegrond of ongegrond wordt verklaard. Bij gegronde bedenkingen wordt aangegeven in hoeverre de vergunning gewijzigd wordt.

Stichting Vogelwacht Egmond heeft op 27 januari 2004 mondeling een nadere toelichting op de bedenkingen gegeven. Hiervan is tevens verslag gemaakt. Dit verslag is aangehecht bij de bedenkingen.

- 1) De heer en mevrouw R. ten Houten vinden het uit overwegingen van natuurbeheer en landschapsvervuiling absoluut ongewenst om het NSW aan te leggen, zelfs niet als proef. Er zijn bovendien meer manieren om schone energie mee op te wekken. De zee moet met rust gelaten worden.
- 2) De heer J. Haije, voorzitter van het Nederlands Genootschap van Insprekers te Diemen constateert tot zijn genoegen dat Windenergie ter Zee is overgedragen van het Ministerie van Economische Zaken naar het Ministerie van Verkeer en Waterstaat. Daarentegen zijn er een aantal (procedurele) opmerkingen te maken:
 - a) een literatuurlijst ontbreekt;
 - b) de projecten Windpark Nuon en Windpark Shell worden apart behandeld. De aansluiting aan het Elektriciteitsnet dient voor Shell en Nuon samen te worden behandeld en de locatie van beide windparken ook. Er zou samen één Europees project van moeten worden gemaakt met één literatuurlijst en één verzendlijst;
 - c) als Europees project zouden alle landen van Europa veel van elkaar kunnen leren, wanneer het op de juiste wijze in alle openbaarheid wordt uitgevoerd.
 - d) de inspraak is per document in plaats van per project. Het faxnummer en het emailadres om bedenkingen naar toe te zenden ontbreekt;
 - e) de periode van ter visie legging is amper vier weken in plaats van de volle zes weken;
- 3) Stichting Vogelwacht Egmond te Egmond aan Zee:
 - a) De Stichting is tegen de geplande locatie van het NSW, aangezien deze midden in een foerageergebied is geplaatst waar tellingen van honderdduizend vogels zijn geconstateerd. Tevens bevindt de locatie zich op een belangrijke trekroute, waar miljoenen vogels vliegen. De Stichting heeft problemen met feit dat er tienduizend vogelslachtoffers zullen zijn tengevolge van het windmolenpark.
 - b) De Stichting vraagt zich af hoe ('s nachts) vogel aanvaringsslachtoffers geteld gaan worden.

- c) De Stichting zou, gezien het feit dat zij dit gedeelte van de kust beheert met betrekking tot dierlijk leed, als één van de eerste in aanmerking moeten komen voor financiële compensatie met betrekking tot schade aan het zeemilieu.
- 4) De heer Krijnen te Alkmaar heeft bedenkingen tegen het feit als zodanig dat er vergunning worden verstrekt, resp. (het ontbreken van) de voorwaarden waaronder deze worden verstrekt. In zijn brief heeft de heer Krijnen verder gereageerd op de wijze waarop het bevoegd gezag in de ontwerp-beschikkingen is omgegaan met de door hem ingebrachte zienswijzen op het I-MER en vergunningaanvraag. Hierbij wordt dezelfde volgordeaanduiding gehanteerd als in de ontwerpbeschikkingen:
- a) De scheiding van verantwoordelijkheden tussen enerzijds het beoogde beleid van de regering om realisatie van duurzame energie te bevorderen en anderzijds het verlenen van vergunningen daarvoor wordt blijkens de reactie van beide Ministers geregeld door de 'algemene beginselen van behoorlijk bestuur'. Over de vraag of deze beginselen in onderhavige vergunningverlening correct zijn toegepast, doen de Ministers vanzelfsprekend geen uitspraak, dat is ook voorbehouden aan toetsende instanties. Behoudens de controleerbare toepassing van een aantal van deze beginselen, die als voorschriften zijn vastgelegd in de Algemene wet bestuursrecht en waarop in het vervolg van onderstaande reactie nog zal worden ingaan, lijkt het bestaan van ongeschreven regels geen solide en betrouwbare basis voor een objectieve en onbevooroordeelde behandeling van inspraakreacties die tegen de doelstellingen van de vergunningverlener (i.c. de Ministers) ingaan. Het samengaan van de hierboven bedoelde verantwoordelijkheden en daarbij horende bevoegdheden kan immers leiden tot misbruik van gezag. In dit verband wordt gewezen op het onthutsende beeld dat de verwerking van de inspraakreacties biedt: de 45 te onderscheiden ingebrachte reacties hebben in slechts 3 gevallen geleid tot een aanvullende voorwaarde in de Ontwerpbeschikkingen, hetgeen op zijn minst de indruk wekt van vooringenomenheid, waartegen art. 2.4 Awb zich tegen verzet. In de inspraakreactie van 12 oktober 2003 heeft de heer Krijnen aangegeven grote scepsis te hebben over de behandeling van zijn inspraakreactie en voorspelde dat met geen van de ingebrachte 15 afwijkende inzichten rekening zou worden gehouden. Die voorspelling is helaas maar al te waar gebleken. Nu hoeft natuurlijk niet elk van de ingebrachte reacties te leiden tot een aanpassing van de Ministeriële voornemens, maar de wijze waarop de behandeling ervan heeft plaatsgevonden geeft de heer Krijnen het gevoel niet serieus te zijn behandeld. Een en ander blijkt ook uit het feit dat op sommige van zijn punten in het geheel niet is gereageerd of met een ondeugdelijke motivering worden afgeserveerd. Een nadere toetsing van de ziens- en werkwijze t.a.v. het samengaan van bevoegdheden en een onbevooroordeelde behandeling van de inspraakreacties lijkt dan ook geboden.
- b) Inderdaad wordt in de documentatie terloops een 'ontwerplevensduur' van 20 jaar gemeld, hetgeen overigens slechts bij zeer zorgvuldig en volledig doornemen van alle documentatie wordt ontdekt. Nergens in de Vergunningaanvraag wordt echter expliciet vergunning gevraagd voor een exploitatie van het windpark van 20 jaar.

De Ministers verlenen vergunningen voor een periode van 20 jaar voor 'het oprichten en in werking hebben van het windmolenpark NSW op basis van een terloops vermelde 'ontwerplevensduur' van 20 jaar van een windmolen. De blindelinge aanname van beide Ministers dat de aanvrager op basis van de 'ontwerplevensduur' kennelijk een exploitatievergunning voor de duur van 20 jaar beoogt, wordt niet onderbouwd en is voor andere beoordelaars - zoals de heer Krijnen - niet zo vanzelfsprekend, immers er wordt door de beoogde exploitant in de Vergunningaanvraag niet om gevraagd! De Ministers overtreden hier het motiveringsbeginsel van de Awb (art. 3.46). Aangezien onduidelijk is voor welke termijn een exploitatie-vergunning wordt aangevraagd - en wat de effecten zijn van een

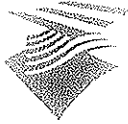
langdurige exploitatie - , moeten de vergunningen, die een exploitatietermijn toestaan van 20 jaar, dan ook niet worden verleend.

c)

- i) In zijn inspraakreactie heeft de heer Krijnen het vermoeden geuit dat er bepaalde informatie ontbrak. Naar eerst thans wordt geopenbaard, zijn er inderdaad kennelijk vertrouwelijke documenten ingediend, die niet ter inzage hebben gelegen, mede op basis waarvan de vergunningen worden verleend. Ook de zogenoemde 'integriteitstoets' is niet voor inspraak ter inzage geweest. Het ontbreken van bepaalde documenten t. b.v. inspraak is weliswaar conform artikel 10 van de Wob toegestaan, mits daarvan in de openbare voorbereidingsprocedure mededeling is gedaan (artikel 3.11 sub 2, resp. art 3.21 sub 3 Awb), hetgeen in de **onderhavige zaak niet het geval** is geweest. Dit vormt een grove schending van de daarvoor bestemde procedures. Een toetsing van deze gang van zaken lijkt daarom geboden.
- ii) De vervanging van (grote en essentiële) onderdelen staat weliswaar beschreven in de aanvraag, echter niet in bijlage 11, zoals de reactie op zijn zienswijze vermeldt, maar in bijlage Vi. Essentieel in deze beschrijving van welgeteld 6 zinnen is het volgende: "Voor de vervanging van hoofdcomponenten wordt een aparte handleiding met instructies en randvoorwaarden opgesteld." De inspraakreactie van de heer Krijnen van 12 oktober 2003, waarbij hij vaststelde dat er sprake was van het ontbreken van inzicht hoe en de condities waaronder het grote onderhoud gaat plaatsvinden, wordt hiermede bevestigd: die instructies en randvoorwaarden zijn er dus blijkbaar niet! Aangezien de instructies en randvoorwaarden inzake het groot onderhoud thans ontbreken en de consequenties ervan dientengevolge niet zijn te overzien, zouden de vergunningen niet moeten worden verleend.
- iii) De verwijzing door de Ministers naar de vergunningen, waarin voorschriften zouden zijn verbonden aan de wijze van onderhoud, mist werkelijk elke grond: het voorschrift 11, waarnaar wordt verwezen, behandelt het Monitoring- en evaluatieprogramma en niet 'groot onderhoud', zoals wordt beweerd.

d) Geen commentaar.

- e) In de opmerkingen van de Ministers m.b.t. de zienswijze van de heer Krijnen wordt gemeld dat er in de tenderfase gegevens m.b.t. een investerings- en exploitatiebegroting zijn aangeleverd. Deze gegevens hebben echter niet ter inzage voorgelegen in de inspraakprocedure, reden waarom een beoordeling van de haalbaarheid vooraf van de economische doelstellingen van het NSW (en de daarmee verbonden subsidiëring met belastinggelden van de burgers) door belanghebbenden niet heeft kunnen plaatsvinden. Het ontbreken van bepaalde documenten t.b.v. inspraak is weliswaar conform artikel 10 van de Wob toegestaan, mits daarvan in de openbare voorbereidingsprocedure mededeling is gedaan (artikel 3. 11 sub 2, resp. art 3,21 sub 3 Awb), hetgeen in de onderhavige zaak niet het geval is geweest. Dit vormt een grove schending van de daarvoor bestemde procedures. Een toetsing van deze gang van zaken lijkt daarom geboden. De stelling dat een investerings- en exploitatiebegroting geen onderdeel van de vergunningaanvraag vormt, houdt geen stand, omdat een dergelijke begroting bepalend is voor de exploitatietermijn, die blijkbaar door de Ministers (en niet door de aanvrager, zoals eerder onder b) is vastgesteld) op 20 jaar is gesteld. Zoals al eerder aangegeven onder punt b) is het onjuist om een exploitatietermijn uitsluitend te baseren op de technische ontwerp levensduur, maar is tevens financiële informatie m.b.t. ter verwachten investeringen, kosten en opbrengsten nodig. Door het ontbreken van de betreffende gegevens is een toetsing van het besluit om de exploitatietermijn op 20 jaar te stellen niet mogelijk geweest, immers er kan niet worden nagegaan of een zorgvuldige belangenafweging (art. 3.4 lid 1 Awb) heeft plaatsgevonden.

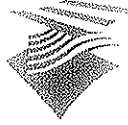

f)

- i) In het Monitoring- en evaluatieprogramma worden achteraf (via leerdoel 1.4.2. Techniek en economie) gegevens vergaard en gepubliceerd over "investerings-, beheers- en onderhoudskosten (t.b.v.) het betrouwbaar inschatten van financiële risico's (...), zowel ten aanzien van kosten als opbrengsten". De inspraakreactie betreft de voorwaarde om de Ausgangssituatie m.b.t. deze financiële gegevens vooraf te openbaren teneinde in het MEP-NSW te kunnen vaststellen of aan deze financiële condities wordt voldaan, resp. in welke mate de doelstellingen worden gerealiseerd. Op deze te stellen voorwaarde is door de Ministers niet gereageerd.
- ii) Op de stelling dat niet een periode van 20 jaar, maar de in een periode van maximaal vier jaar (1 jaar voor bouw en test, 3 jaren exploitatie) opgedane ervaringen en verzamelde gegevens bij extrapolatie voldoende inzicht kunnen verschaffen om aan de doelstellingen van het demonstratieproject te kunnen voldoen, is door de Ministers niet gereageerd. De Ministers overtreden hiermede artikel 3.27 van de Awb (bekendmaking overwegingen).
- g) Zoals gesteld staat in het I-MER vermeld dat het MEP-NSW gelijktijdig met het I-MER ter inzage zou worden gelegd. Blijkens de opmerkingen van de Ministers was het niet de bedoeling om het betreffende document (een concept-versie van een onderdeel van het MEP-NSW) ter inzage te leggen. Dat is plausibel, maar al met al wordt er niet voldaan aan hetgeen op grond van het gestelde in het I-MER mocht worden verwacht, nl. dat de MEP-NSW ter inzage zou liggen. De constatering is derhalve dat de gedane toezegging m.b.t. inspraakmogelijkheden niet is nagekomen, waardoor onzorgvuldig is omgegaan met de voorschriften van de inspraakprocedure.
- h) Geen commentaar.
- i) Het is toch op zijn minst merkwaardig dat een demonstratieproject, dat als doel heeft gegevens te vergaren om te kunnen vaststellen of het verder ontwikkelen van windenergie op zee haalbaar is, geen beoordelingskader heeft om die gegevens te toetsen aan vooraf gestelde criteria. Die criteria vormen toch mede de basis voor de inrichting van het project? De toetsing aan criteria is toch de enige reden voor de uitvoering van dit demonstratieproject? Blijkbaar hebben de Ministers besloten om ondanks het ontbreken van een toetsingskader de vergunningen te verstrekken. Met andere woorden: de Ministers weten niet wat ze mogen verwachten van dit project en hebben geen criteria om te bepalen wanneer het project succesvol is of niet, maar geven in blind vertrouwen hun zegen! Zoals in de inspraakreactie al aangegeven, heeft de monitoring en evaluatie aldus een open einde: het project ontbeert vooraf heldere indicatoren om het resultaat te meten. Er wordt ernstig bezwaar gemaakt tegen deze handelwijze: het is onverantwoord om op deze manier om te gaan met belastinggelden van de burgers. Niemand zit te wachten op de volgende Kamer-enquête dat het ontbreken van doelstellingen vooraf en monitoring daarvan tijdens de uitvoering constateert. Aangezien de Ministers ook na mijn inspraakreactie blijkbaar niet hebben voorzien in een dergelijk toetsingskader alvorens de vergunningen te verlenen, blijft de heer Krijnen van mening dat de vergunningen niet mogen worden verleend. Voor de belangrijkste aanleiding voor het project is immers geen adequate opzet met meetbare indicatoren voorzien. Dit wordt in strijd geacht met de zorgvuldigheid (art. 3.2 Awb). Bovendien motiveren de Ministers niet waarom zij ondanks het ontbreken van een toetsingskader toch de vergunningen verlenen, hetgeen in strijd is met artikel 3.46 Awb.
- j) De mening van de Ministers dat de overwegingen over de realiteitszin van het beoogde regeringsbeleid m.b.t. de hoeveelheid windenergie op zee in het kader van de vergunningenprocedure niet ter zake doen, is kenmerkend voor de kennelijke blinde vlek bij de uitvoering van dat beleid. Het zou immers juist van realiteitszin getuigen als op basis van

de in de uitvoeringsplannen opgenomen gegevens, voorwaarden en consequenties nog eens goed zou worden geëvalueerd of de uitvoering van het beleid leidt tot de gewenste doelen. Dat kan aanleiding vormen tot een bevestiging of een bijstelling van dat beleid of de uitvoeringsplannen. Dit leidt tot het inzicht dat sprake is van zo'n utopisch perspectief ('wishful thinking') met volstrekt onhaalbare doelstellingen dat dientengevolge het beleid als zodanig niet zou moeten worden uitgevoerd. In dat licht bezien is het NSW-project overbodig en zouden de vergunningen - zonder bijstelling van het beleid - niet moeten worden verleend. Met andere woorden: realiteitszin speelt wel degelijk een rol in het kader van de vergunningprocedure. In een publicatie in het Financieel Dagblad van 21 januari 2004 meldt Prof. dr. P. Lukkes dat subsidieregelingen de windindustrie op de been houden, dat de sociaal-geografische maatschappelijke kosten van windenergie de gemeenschap tot het jaar 2021 ca. € 25 miljard bedragen terwijl de invloed van de Nederlandse windenergieplannen op zaken als klimaatverandering en zeespiegelstand gelijk is aan nul. Hij concludeert dat windenergie per saldo contraproductief is. Er zijn nog veel meer studies (zoals Novem, Kema, De Goederen, Cato Unstitute/USA, enz.) waarin o.a. wordt aangetoond dat windenergie duurder is dan andere energievormen (zonder grootschalige subsidie is en wordt windenergie nergens ter wereld rendabel), overbodig is i.v.m. voldoende andere energiebronnen, op bij forse investeringen slechts een futiele bijdrage levert aan de energiebehoeften, niet goed is voor milieu en landschap, enzovoorts. Er zijn dus voldoende aanleidingen om het beleid nog eens tegen het licht te houden alvorens vergunningen voor het NSW te verlenen. Het besluit van de Ministers is m.i. in strijd met artikel 3.2 Awb (vergaren van voldoende kennis) en art 3.4 lid 1 (zorgvuldige belangenafweging).

- k) De Ministers gaan in hun opmerking in het geheel niet in op de kern van de hier bedoelde inspraakreactie, nl. dat de resultaten van het NSW-proefproject binnen een kortere tijd bekend moeten zijn dan de beoogde exploitatietermijn van 20 jaar. De Ministers overtreden hiermede artikel 3.27 van de Awb (bekendmaking overwegingen). Het binnen korte tijd bekend maken van de resultaten is noodzakelijk om voldoende tijd te hebben om er conform het overheidsbeleid in te slagen per 2020 de beoogde 6.000 MW windenergie op zee te produceren. Nergens wordt echter aangegeven wanneer de eindrapportage van het Monitoring- en evaluatieprogramma gereed is. De evaluatie van het proefproject zou binnen een beperkt aantal jaren (maximaal drie) moeten zijn afgerond, een eis die ontbreekt als voorwaarde aan het verstrekken van de vergunningen. De Ministers melden weliswaar dat "als de resultaten van de monitoring en evaluatie van de milieueffecten tot de conclusie leiden dat het park een onacceptabele wissel trekt op de wezenlijke kenmerken en waarden van de Noordzee, het kabinet kan besluiten tot vroegtijdige verwijdering van het park, maar zij geven niet aan aan welke criteria die resultaatmeting wordt onderworpen en wanneer periodieke evaluaties plaatsvinden (zie ook hierboven bij punt i). De melding van de Ministers is daarom een loze mededeling en getuigt van onzorgvuldigheid (art. 3.2 Awb).
- l) Zie hierboven onder k).
- m) In het Milieueffectrapport Locatiekeuze Demonstratieproject Near Shore Windpark wordt aangegeven dat "Om een goed inzicht te krijgen in de milieueffecten (bedoeld wordt de effecten op landschap, vogels en onderwaterleven/HK) zou dus eigenlijk een demonstratieproject offshore moeten worden gebouwd". Deze bevindingen vormen onderbouwing voor de vaststelling in de inspraakreactie dat voor realisatie van toekomstige offshore windparken nieuw onderzoek naar de effecten en haalbaarheid zal moeten worden gedaan. De besluitvorming van de Ministers om desalniettemin vergunningen te verlenen is gebaseerd op ondeugdelijke motieven (art. 3.46 Awb), omdat een eenmalig near shore demonstratie-windpark kennelijk geen tot onvoldoende ervaringen oplevert en inzicht biedt om toekomstige realisatie van off shore windparken te rechtvaardigen. De enige reden dat het demonstratieproject thans near shore wordt aangelegd is een economische: "de

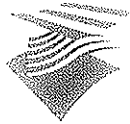

economische risico's voor een demonstratieproject offshore zijn te groot' (MER Locatiekeuze), m.a.w. het is financieel niet haalbaar. Het demonstratieproject NSW is daarmee niet in het belang van de uitvoering van het regeringsbeleid (voor off shore windenergie) en is - als straks alles weer opnieuw moet worden onderzocht - een verkeerde aanwending van belastinggelden. Het besluit van de Ministers om vergunningen te verlenen is daarom in strijd met artikel 3.4 Awb (zorgvuldige belangenafweging).

- n) Geen commentaar.
- o) Geen commentaar.
- 5) Mevrouw Meurs-Mauser en S. von Benckendorff-Pelser te Egmond aan Zee zijn van mening dat aan het advies van de Commissie voor de Milieueffectrapportage meer waarde gehecht dient te worden dan aan de financiële resultaten van NoordzeeWind en dat derhalve gekozen dient te worden voor de variant "dichtste bolstapeling 7,5D/geul". Uit het toetsingsadvies van de Commissie d.d. 27 november 2003 over het I-MER blijkt overduidelijk dat de variant "dichtste bolstapeling 7,5D/geul" als Meest Milieuvriendelijke Alternatief (mma) beschouwd moet worden. De keuze van NoordzeeWind voor de basisvariant/geul is voornamelijk ingegeven door economische aspecten die veelal voortvloeien uit het feit dat NoordzeeWind al veel werk heeft laten verrichten op basis van hun aanname dat zij de voor hen meest gewenste optie toestemming zouden krijgen. Keuze voor de variant "dichtste bolstapeling 7,5D/geul" zou betekenen dat een groot gedeelte van dit werk nogmaals gedaan moet worden en dat daardoor de ingebruikname van het windpark vertraagd zou worden. Zo zou bijvoorbeeld de reeds vergunde meetmast verplaatst moeten worden. Partijen zijn van mening dat het niet zo kan zijn dat afgifte van een vergunning voor een meetmast automatisch betekent dat de aan deze meetmast gekoppelde opstelling doorgang moet vinden. Dit valt onder normale bedrijfsrisico's voor de initiatiefnemer. Het zou schandalig zijn als het advies van de Commissie van tafel wordt gevergd louter op grond van hogere kosten, terwijl het NSW project is opgezet uit milieuoverwegingen. Daarbij komt dat, als de positie van de meetmast onherroepelijk is, het in de vergunning voor de meetmast duidelijk gemaakt had moeten worden dat de inspraak op de onderhavige procedure van nul en gener waarde maakt, omdat de opstelling van de windmolens gedicteerd wordt door de locatie van de meetmast.
- 6) De heer Mol te Amsterdam:
 - a) Het doel van het demonstratieproject NSW is om kennis en ervaring te vergaren voor de toepassing van windenergie op zee, verder uit de kust. Deze doelstelling van het demonstratieproject lijkt achterhaald, omdat er al besloten is om een windmolenpark voor de Nederlandse kust aan te leggen op een afstand van 25 kilometer.
 - b) Het voornaamste bezwaar tegen NSW betreft de afstand van minimaal 8 kilometer uit de kust en de daarbijbehorende landschapsvervuiling en gevaar voor trekvogels.
- 7) Stichting de Noordzee te Utrecht:
 - a) De Stichting is van mening dat er onduidelijkheden ten aanzien van het monitoring en evaluatieprogramma zijn. In de vergunningen wordt onvoldoende duidelijk gemaakt wie waarvoor verantwoordelijk is, wanneer dat onderzocht wordt en voor welke tijdsduur. Bovendien zijn de eisen van monitoring en evaluatie onvoldoende transparant.
 - b) De conclusie dat op het gebied van onderwatergeluid en trillingen er geen wezenlijke kenmerken en waarden van de Noordzee zullen worden aangetast, is erg voorbarig. Logischer zou zijn geweest dat er weinig kwantitatieve gegevens over de effecten bekend

zijn, er met enige regelmaat bezien zal worden of de onderzoeksgegevens lopende het project aanleiding geven tot het treffen van extra maatregelen ter vermindering dan wel compensatie van de effecten.

- c) In bijlage 2 van de Wm-vergunning wordt de volgende formulering gehanteerd: *"metingen die Nuon minimaal zou moeten uitvoeren"*. Dit is een te zwakke formulering. Dit zou gewijzigd moeten worden in: *"metingen die Nuon minimaal moet uitvoeren"*.
- d) De voorgestelde duur van de verschillende metingen is te kort. Vanwege de grote natuurlijke variatie in het zeemilieu verwacht de Stichting dat pas na 2 jaar een eerste evaluatie van de meest relevante effecten kan plaatsvinden. Daarom dient de duur van de verschillende metingen verlengd te worden. Ook dienen metingen na een langere periode (bijv. na 10 en 20 jaar) te worden verricht.
- e) In voorschrift 11 van de Wm-vergunning is opgenomen dat op basis van tussenrapportages van ieder onderdeel bepaald wordt of voldoende informatie verkregen is om de eindrapportage aan te leveren. Onduidelijk is op grond van welke criteria wordt bepaald wat voldoende is en wie daarvoor verantwoordelijk is. Welke rol krijgt de klankbordgroep voor natuur en milieu hierin en is er bezwaar mogelijk.
- f) De Stichting zet vraagtekens bij de voorgeschreven frequenties. Voor benthos wordt bijvoorbeeld maar één keer gemeten, waardoor geen rekening wordt gehouden met de seizoensinvloeden. Ook de aantallen en biomassa van bijvoorbeeld vis, (trek)vogels en zeezoogdieren is afhankelijk van het seizoen. De voorschriften voor 'bodemleven hard substraat' zijn veel te summier. Eén keer per jaar twee keer met duikers kijken is veel te beperkt.
- g) Ten aanzien van paragraaf 2.5 'Invloed van onderwatergeluid op vissen en zeezoogdieren' heeft de Stichting het volgende commentaar:
 - i) Behalve naar effecten op bruinvissen en vissen dient ook te worden gekeken naar effecten op zeehonden.
 - ii) Wat betreft de functionele eisen: er dient niet alleen naar het geluidsniveau van turbines, schepen en helikopters te worden gekeken, maar ook naar het achtergrondgeluid, op verschillende dieptes en onder diverse weersomstandigheden.
 - iii) Wat betreft kwaliteitsborging: in het dolfinarium wordt tegenwoordig geen onderzoek meer gedaan en het onderzoek in de Duitse Bocht schijnt onbetrouwbaar te zijn.
 - iv) De Stichting heeft van experts begrepen dat akoestisch onderzoek dikwijls verkeerd wordt uitgevoerd en dat er in de meetvoorschriften in deze vergunning mogelijk ook fouten staan. Verzocht wordt om contact op te nemen met experts op dit gebied om te voorkomen dat er op een verkeerde manier of verkeerde waarden gemeten worden.
- h) In de vergunning wordt onvoldoende duidelijk gemaakt welke onderwerpen binnen de Wm-vergunning onderzocht en welke binnen de overeenkomst MEP-NSW. Deze onduidelijkheid in splitsing levert onduidelijkheid op in de aanwijzing van verantwoordelijkheden voor onderzoek. Vervolgens is onduidelijk wie verantwoordelijk is voor de besluitvorming ten aanzien van eventuele maatregelen bij gebleken effecten, alsmede de verantwoordelijkheid voor de (kwaliteits-)toetsing van het onderzoek. Feitelijk wordt verzocht om een inzichtelijke tabel waarin wordt aangegeven wie, wat, wanneer, hoe vaak en hoelang uitvoert.
- i) De Stichting is van mening dat reeds bij het verzamelen van gegevens gekeken wordt naar eventuele cumulatieve effecten van NSW en het voorgenomen windmolenpark Q7-WP. het Ministerie van Verkeer en Waterstaat heeft dit ook toegezegd in een reactie op bedenkingen

t.a.v. de ontwerpbeschikking voor Q7-WP. Ook de Commissie MER heeft dit aangeraden in haar toetsingsadvies.

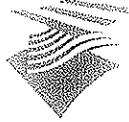
- j) De Stichting is van mening dat de M.e.r. procedure niet correct is gevolgd. Reden hiervoor is dat het bevoegd gezag de variant 7,5D/geul buiten beschouwing laat, omdat de initiatiefnemer al veel kosten heeft gemaakt voor onderzoek naar de basisvariant/geul. het is niet correct dat de verschillende opties uit de I-MER daarmee niet meer objectief bekeken worden.
 - k) De Stichting pleit ervoor dat de gegevens van monitoring en evaluatie (m.b.t. de niet-technische gegevens) openbaar zullen zijn en dat de vergunning ruimte biedt aan de initiatiefnemer en/of het bevoegd gezag om deze gegevens toegankelijk te maken.
 - l) In de Wbr vergunning wordt een onderzoek naar de veldsterkte rond de elektriciteitskabels verplicht gesteld. De Stichting is van mening dat daarbij tevens onderzoek gedaan moet worden naar het effect van deze elektrische en magnetische velden op de ecologie, zoals bepaalde vissoorten.
- 8) Greenpeace Nederland te Amsterdam is van mening dat windenergie een belangrijk onderdeel vormt van schone, duurzame vormen van energieverbruik als antwoord op klimaatverandering. Wil windenergie echter een significante contributie leveren aan het voorkomen van klimaatverandering dan is de ontwikkeling van grootschalige windmolenparken op zee noodzakelijk. De milieu-effecten van de bouw van windmolenparken zijn tijdelijk en worden ruimschoots overschaduwd door de lange termijn effecten van het niet-bouwen ervan. Ook in Nederland moet zo snel mogelijk begonnen worden met de opwekking van duurzame energie op zee. Greenpeace bepleit dan ook een snelle realisatie van het Near Shore Windpark.
- 9) Stichting Duinbehoud te Leiden:
- a) Zoals reeds eerder opgemerkt bestrijdt de Stichting duinbehoud nut en noodzaak voor dit windpark binnen de territoriale wateren en binnen de Ecologische Hoofdstructuur. Het reeds in gang gezette initiatief om bij IJmuiden een windmolenpark (Q7-WP) buiten de territoriale wateren te realiseren toont eens te meer aan dat een demonstratiepark evengoed buiten de territoriale wateren in dieper water gerealiseerd had kunnen worden. Stichting Duinbehoud betreurt het dat bevoegde overheden bij de nu voorliggende besluitvorming over het NSW project weigeren rekening te houden met deze nieuwe feiten en ontwikkelingen en blijven vasthouden aan achterhaalde adviezen van de Commissie Review Near Shore Windpark uit 2000.
 - b) Grote bezwaren worden gemaakt tegen de versnippering van de besluitvorming over het NSW-project. Volgens de nu gekozen procedure worden vier aparte afwegingstrajecten gevolgd: besluitvorming over de plaatsing van windmolens in zee, besluitvorming over de productie van windmolens op het land, besluitvorming over de bekabeling op het aanlandingspunt en besluitvorming over mitigatie en compensatiemaatregelen. Hierdoor is een evenwichtige en integrale afweging van belangen niet mogelijk. Door nu al besluiten te nemen over de plaatsing van windmolens op zee wordt de besluitvorming ten aanzien van andere onderdelen van het project onder zware druk gezet. Dit blijkt ook wel uit het feit dat de huidige besluitvorming over de te kiezen inrichtingsvariant gestuurd wordt of zelfs volledig bepaald wordt door een (kennelijk) reeds genomen besluit over de locatie van een meetpaal.
 - c) De Stichting is van mening dat er voor een evenwichtige afweging van belangen ook een 5D-variant met plaatsing van windmolens op minimaal 15 kilometer uit de kust had moeten worden doorgerekend. Noch in het MER, noch in de ontwerpbeschikking is een heldere en

degelijke onderbouwing te vinden waarom een dergelijke variant niet tot de mogelijkheden behoort. Tevens wordt opgemerkt dat ten onrechte varianten met een compactere positionering van de windmolens en plaatsing van de windmolens verder uit de kust buiten beschouwing zijn gebleven.

- d) Het toetsingsadvies van de Commissie MER zou moeten leiden tot de conclusie dat de "dichtste bolstapeling 7,5D/geul" variant de enige variant is die recht doet aan de pkb-NSW, omdat deze stelt dat het windmolenpark zover mogelijk uit de kust moet worden gebouwd met het oog op de landschappelijke effecten en de effecten op vogels. In de brief van NoordzeeWind van 19 december 2003 worden geen nieuwe feiten aangedragen die het tegendeel bewijzen.
- e) De Stichting is het oneens met de (economische) argumenten die door NoordzeeWind en bevoegd gezag worden aangedragen om toch vergunning af te geven voor de basisvariant/geul. De kosten voor de meetmast, het bodemonderzoek en het radaronderzoek zouden geen enkele rol mogen spelen in de besluitvorming en het onder druk zetten van de besluitvorming met behulp van deze argumenten is onaanvaardbaar.
- f) Uit de ontwerp-beschikking blijkt op geen enkele wijze dat er al zicht bestaat op de compensatie van schade aan natuur en landschap als gevolg van de realisatie van het NSW-project. Compensatie is een wezenlijk onderdeel van de besluitvorming over (schadelijke) activiteiten binnen de Ecologische Hoofdstructuur en derhalve zou compensatie integraal betrokken moeten worden in de besluitvorming over het NSW-project (zoals dat ook is gebeurd in de besluitvorming over de Tweede Maasvlakte).

10) Nuon te Amsterdam

- a) Volgens voorschrift 14, eerste lid van de Wm-vergunning en voorschrift 25, eerste lid van de Wbr-vergunning vervalt de betreffende vergunning indien de andere vergunning wordt ingetrokken of beëindigd. In zowel de Wet milieubeheer als de wet beheer rijkswaterstaatswerken ontbreekt de wettelijke basis voor de aangebrachte koppeling. De koppeling heeft overigens ook geen toegevoegde waarde. Zonder een Wm-vergunning is het immers verboden een inrichting in gebruik te hebben en op grond van voorschrift 17 van de Wbr-vergunning bestaat na beëindiging van het gebruik een verwijderingsplicht. Er bestaat dus geen gevaar dat het windpark blijft staan als de Wm-vergunning vervalt.
- b) Nuon maakt bezwaar tegen de koppeling van de Wbr-vergunning en het MEP-vergunning. In de overwegingen van de Wbr-vergunning wordt gesteld dat naar aanleiding van de uitkomsten van het MEP-vergunning, op grond van artikel 3 van de Wet beheer rijkswaterstaatswerken aanvullende eisen kunnen worden gesteld gericht op het mitigeren van de voortkomende effecten. Aangezien de Wet milieubeheer van toepassing is, biedt de Wet beheer rijkswaterstaatswerken geen wettelijke basis voor eventuele aanvullende mitigerende eisen. De betreffende overwegingen in de Wbr-vergunningen moeten dan ook worden geschrapt.
- c) Het in bijlage 2 van de Wm-vergunning opgenomen MEP bevat een aantal middelvoorschriften, waarvan de haalbaarheid onzeker is. Het onder 2.1 beschreven WT-bird systeem blijkt in de praktijk niet te bestaan voor de schaal van het Near Shore Windpark toe te passen turbines. Het is onzeker of dit systeem (op tijd) gereed zal komen voor NSW. Het is zelfs onzeker of überhaupt een bruikbaar automatisch systeem zal worden ontwikkeld om vogelslachtoffers te kunnen meten. Nuon verzoekt dan ook om doelvoorschriften op te nemen in bijlage 2 in plaats van middelvoorschriften.

- d) Met de in bijlage 2 van de Wm-vergunning opgenomen middelvoorschriften wordt afgeweken van de MEP-verplichtingen zoals deze zijn voorgeschreven in de Wbr-vergunning voor het Q7-WP windpark van E-Connection Q7-WP BV. Dit is in strijd met het gelijkheidsbeginsel. De MEP-verplichtingen in de Wbr vergunning voor Q7-WP zijn doelvoorschriften. Er wordt niet deugdelijk gemotiveerd waarom nu wordt afgeweken van de Q7-WP vergunning. Derhalve is Nuon van mening dat de middelvoorschriften in bijlage 2 van de Wm-vergunning moeten komen te vervallen en worden vervangen door doelvoorschriften.
- e) Nuon maakt bezwaar tegen de wijze waarop de consultatieplicht voor Nuon als vergunninghouder is omschreven in voorschrift 12 (Compensatie) van de Wm-vergunning. verzocht wordt de formulering "*in overleg*" te wijzigen in "*na overleg*", omdat de huidige formulering voorbij gaat aan de uiteindelijke verantwoordelijkheid van de vergunninghouder voor dit voorstel en veronderstelt dat er een goedkeuringsmogelijkheid bestaat voor alle betrokkenen, in plaats van allen Rijkswaterstaat. Dit strookt niet met de strekking van de pkb-NSW waaruit blijkt dat de overige partijen enkel *betrokken* moeten worden bij een voorstel voor compensatiemaatregelen.

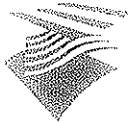
Met betrekking tot de ingediende bedenkingen wordt het volgende opgemerkt.

Ad 1)

Het besluit voor de locatie van het NSW en het tracé van de kabel is vastgelegd in een Project-planologische kernbeslissing (project-pkb) voor partiële herziening van het Structuurschema elektriciteitsvoorziening met twee Concrete Beleidsbeslissingen (CBB): één CBB voor de locatie van het NSW en één voor het tracé van de kabel. De CBB houdt in dat er sprake is van een afgewogen beslissing waarbij het gebied concreet is bepaald en duidelijk is aangegeven wat de beoogde activiteit is. Bij de vaststelling van de ruimtelijke plannen die volgen op deze CBB, moeten de besluiten uit de CBB in acht worden genomen. Voor het NSW betekent de CBB dat na vaststelling van het kabinetsstandpunt nut en noodzaak van het project en de locatie niet meer ter discussie gesteld kunnen worden. Ook de corridor voor een tracé van de kabel, die is vastgelegd in een aparte CBB, zal na vaststelling van het kabinetsstandpunt niet meer gewijzigd worden. Deze vaststelling heeft inmiddels plaatsgevonden (pkb deel 4, december 2001). Onder het kopje **Aanleiding** van de overwegingen van deze vergunning is verder ingegaan op de pkb-procedure en nut en noodzaak van het Near Shore Windpark. In de overwegingen belangenafweging **Natuur** wordt verder ingegaan op de effecten op natuur en de landschappelijke effecten. Het kabinet heeft geconcludeerd dat het maatschappelijk belang van dit project, in relatie tot de verwachte aard en omvang van de gevolgen, de inbreuk op de natuurlijke en wezenlijke kenmerken van de Noordzee (zie PKB deel 1, nota van toelichting, december 2000 en pkb deel 4) rechtvaardigt. Bovenstaande betekent dat de natuurlijke en landschappelijke effecten dan ook geen aanleiding geven tot het weigeren van de aangevraagde vergunningen. De bedenking wordt derhalve ongegrond verklaard.

Ad 2)

- a) In de 2 ontwerp-vergunningen is inderdaad geen literatuurlijst opgenomen. Dit is ook niet gangbaar in vergunningen. In een aantal gevallen wordt in de tekst van de overwegingen van de vergunningen verwezen naar andere bronnen. De betreffende bronvermelding wordt in die gevallen expliciet in de tekst opgenomen. De bedenking wordt ongegrond verklaard.
- b) De onderhavige procedure betreft één windmolenproject, een gezamenlijk initiatief van Shell Wind Energy B.V. en N.V. Nuon Duurzame Energie. Er is dan ook geen sprake van meerdere projecten. De bedenking wordt derhalve ongegrond verklaard.
- c) De vergunningprocedure doorloopt de uitgebreide voorbereidingsprocedure zoals beschreven in afdeling 3.5 van de Algemene wet bestuursrecht. Deze procedure voorziet niet in inspraak van andere (Europese) landen. Inspraak van omringende landen is geregeld in het ESPOO-verdrag, waarin is vastgelegd dat buurlanden betrokken dienen te worden bij inspraak indien sprake is van grensoverschrijdende effecten van het initiatief. Bij het Near Shore Windpark is dat vanwege de ligging ten opzichte van buurlanden niet het geval. Het ontbreken van formele inspraak van andere landen betekent overigens niet dat we niet proberen te leren van windmolenproject en in andere landen. Zo is bijvoorbeeld het Horns Rev windpark in Denemarken al sinds enige tijd operationeel. Bij Horns Rev vindt ook veel onderzoek plaats naar effecten op natuur en milieu. De uitvoering van het Monitoring en evaluatieprogramma NSW wordt gecoördineerd door Novem en het Rijksinstituut voor Kust en Zee. Daarbij zoeken Novem en RIKZ internationale samenwerking, zodat optimaal gebruik kan worden gemaakt van de kennis en ervaringen die nu worden opgedaan in o.a. Duitsland, Denemarken, Zweden en het Verenigd Koninkrijk. Novem werkt daartoe o.a. samen met andere Europese energieagentschappen in de door de Europese Commissie gesteunde Concerted Action for the deployment of offshore Windenergy. Tevens vindt

kennisuitwisseling plaats in het kader van het Verdrag van OSPAR (Verdrag inzake de bescherming van het mariene milieu in het noordoostelijk deel vd Atlantische Oceaan; Parijs, 22-9-1992).

- d) De vergunningprocedure doorloopt de uitgebreide voorbereidingsprocedure zoals beschreven in afdeling 3.5 van de Algemene wet bestuursrecht. Deze procedure heeft betrekking op dit ene project, het Near Shore Windpark. De bedenking wordt derhalve ongegrond verklaard.

In de tekst van de bekendmaking wordt het postadres vermeld waar bedenkingen kunnen worden ingediend. Tevens wordt aangegeven dat bedenkingen via de website van het Inspraakpunt Verkeer en Waterstaat ingediend kunnen worden. Het faxnummer is weggelaten omdat in de praktijk blijkt dat daar nauwelijks nog gebruik van wordt gemaakt. De bedenking doet derhalve niet terzake.

- e) Volgens afdeling 3.5 van de Algemene wet bestuursrecht bedraagt de periode van ter visie legging van een ontwerp-besluit vier weken. De bedenking wordt derhalve ongegrond verklaard.

Ad 3)

- a) Zie antwoord op bedenking 1. De bedenking wordt derhalve ongegrond verklaard.
- b) In bijlage 2 van de Wm-vergunning is onder 2.1 aangegeven dat voor het bepalen van aanvaringsslachtoffers methodes ontwikkeld moeten worden die inzicht geven in de vogelslachtoffers. Dit voorschrift is een zogenaamd doelvoorschrift. Welke methodiek staat niet voorgeschreven (wel zijn er randvoorwaarden gesteld) en het is aan de initiatiefnemer om hieraan een juiste invulling te geven. Een mogelijkheid hierbij is het gebruik van camera's gecombineerd met opname van omgevingsgeluid (met name van belang tijdens donkere situaties). Op dit moment zijn verschillende methodes in ontwikkeling waaronder het zgn. WT-Bird systeem. Als voorwaarde is onder andere gesteld dat deze of een methodiek met een op zijn minst vergelijkbare output, moet worden toegepast. Bij het WT-Bird systeem registreert men door middel van geluidsfiltering vogelaanvaringen met windturbines. Dit systeem wordt zoals eerder gezegd op dit moment getest. Deze testen vinden plaats op windturbines op landlocaties waar incidenteel vogelslachtoffers worden verwacht. Het systeem moet dus nog voor de near shore situatie worden gekalibreerd en gevalideerd. Recent is door het RIKZ het rapport 'Preliminary Study into Bird Research Methods for the MEP-NSW' (Rapport RIKZ/2003.045, July 2003) uitgebracht. In dit rapport zijn verschillende methodieken voor de bepaling van vogel aanvaringsslachtoffers beschouwd. Uiteindelijk worden de volgende methodieken kansrijk geacht:

- automatische detectie met behulp van infrarood camera's en/of geluidsdetectie
- tellen van aanvaringsslachtoffers die aanspoelen op het strand

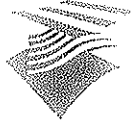
Opgemerkt wordt dat beide methodieken nog niet volledig operationeel zijn. De volgende stap in het MEP-NSW zou dan ook zijn om deze methodieken verder te ontwikkelen en te testen. Eerste stap daarin zou zijn het onderzoeken van methodes om daadwerkelijke aanvaringen te detecteren (is er daadwerkelijk een probleem?) en later, indien noodzakelijk het vaststellen van de soorten (wat is de grootte van het probleem).

- c) In voorschrift 12 van de Wm-vergunning wordt voorgeschreven dat Nuon een schriftelijk voorstel moet indienen voor compenserende maatregelen voor natuurwaarden. Het voorstel hiertoe dient in overleg met het bevoegd gezag, andere overheden, deskundigen en belangengroepen te worden opgesteld. Voordat dit voorstel is ingediend, kan nog geen uitspraak worden gedaan of financiële compensatie aan de orde is of dat op een andere wijze wordt gecompenseerd. Stichting Vogelwacht Egmond zou misschien als één van de belangengroepen kunnen worden aangemerkt bij de uitwerking van het voorstel voor

compensatie. Op dit moment kan echter nog geen toezegging worden gedaan over de partijen die in aanmerking komen voor compensatie (financieel of anderszins). De bedenking wordt derhalve ongegrond verklaard.

Ad 4)

- a) De toetsing van de vergunningsaanvraag geschiedt op grond van de aan het ministerie van verkeer en waterstaat toegekende wettelijke bevoegdheden, in deze de Wet milieubeheer en de Wet beheer rijkswaterstaatswerken. Er wordt beoordeeld of de aangevraagde activiteit niet strijdig is met de wettelijke grenzen voor het afgeven van een vergunning. In deze vergunning kunnen voorwaarden opgenomen worden ter bescherming van de door de wet te beschermen belangen. Deze beoordeling en het opstellen van voorwaarden dienen volgens de Algemene Wet Bestuursrecht te geschieden met de Algemene Beginselen van Behoorlijk Bestuur. Het bevoegd orgaan dient ook wars te zijn van vooringenomenheid zoals dhr. Krijnen terecht opmerkt. Echter het verbod van vooringenomenheid verzet zich er niet tegen dat de overheid werkt vanuit bepaalde beleidskeuzes, zoals hier met betrekking tot duurzame energie (zie arrest ABRS 19 januari 1999, AB 1999, 257). Het staat verder buiten kijf dat de beantwoording van zienswijzen/bedenkingen goed gemotiveerd dienen te zijn. De zienswijzen in het eerste stadium zijn samengevat. Per zienswijze is gereageerd en getracht zo volledig mogelijk te zijn. De bedenking wordt ongegrond verklaard.
- b) In de pkb-NSW is opgenomen dat het proefproject van het Near Shore Windpark een levensduur zou moeten hebben van 15 tot 20 jaar. Deze is gebaseerd op de technische levensduur en de behoefte voor langjarige onderzoeksmogelijkheden. Tevens is gekozen voor de termijn van 20 jaar, omdat het project door de initiatiefnemers zelf economisch haalbaar moet worden gemaakt, los van een beperkte subsidie vanwege de extra kosten die samenhangen met het demonstratiekarakter. Zowel in het I-MER als in de vergunningaanvraag (Bijlage III, Constructie- en Ontmantelingsplan) wordt vermeld dat de windmolens een ontwerplevensduur van 20 jaar hebben. Daarbij wordt tevens vermeld dat na de ontwerplevensduur het NSW zal worden ontmanteld. De vergunning wordt derhalve ook afgegeven voor een periode van 20 jaar na de aanvang van de fase van instandhouding. De 20 jaar is ook een maximale termijn, korter mag, maar langer niet. De bovenstaande motivatie en het feit dat juist bij dit project langjarige effectmetingen kunnen plaatsvinden, brengt mij ertoe om niet mee te gaan in het verzoek van de heer Krijnen om de vergunning wegens de levensduur van 20 jaar niet te verlenen. De bedenking wordt derhalve ongegrond verklaard.
- c)
 - i) Het bevoegd gezag heeft ervoor gekozen om de aanvraag gezamenlijk met het I-MER bekend te maken. Volgens de Awb is dit niet verplicht. Het bevoegd gezag heeft dit gedaan, omdat uit ervaring bleek dat bij inspraak op het MER toch vaak al suggesties voor de vergunning werden gedaan en om het publiek daar beter toe in staat te stellen, is ervoor gekozen om met het I-MER tegelijkertijd de aanvraag bekend te maken. Vertrouwelijke documenten worden niet bekend gemaakt. Het openbare deel bevat voldoende informatie voor derden om de aanvraag te kunnen beoordelen. De door de heer Krijnen aangehaalde 'integriteitstoets' is een rapportage van de Bouwdienst van Rijkswaterstaat, waarin de Bouwdienst een uitspraak doet over de wijze waarop de sterkte en stabiliteit van de constructie gedurende de levensduur zijn gewaarborgd. Dit is in opdracht van het bevoegd gezag uitgevoerd nadat de vergunningsaanvraag ontvankelijk is verklaard. Het document heeft ter inzage gelegen, gezamenlijk met de ontwerp-beschikkingen, de vergunningsaanvraag en andere relevante documenten. Ten tijde van bekendmaking van MER/vergunningaanvraag was nog geen sprake van dit

document en kon het dus ook niet in diezelfde periode bekendgemaakt worden. De bedenking wordt derhalve ongegrond verklaard.

- ii) Het ontbreken van inzicht hoe en de condities waaronder het groot onderhoud gaat plaatsvinden, wil niet per definitie betekenen dat de vergunningen niet moeten worden verleend. Het bevoegd gezag is het eens met de heer Krijnen dat bovengenoemd inzicht geboden moet worden. Daarom is in voorschrift 11, lid 5 van de Wbr-vergunning opgenomen dat bij groot onderhoud dezelfde procedure geldt als vastgelegd in voorschrift 7, lid 4 van de Wbr-vergunning. Voor groot onderhoud geldt dus dezelfde procedure als tijdens de aanleg van het park, waarbij voorafgaand aan de werkzaamheden met bevoegd gezag en Kustwacht afspraken moeten worden gemaakt over de te nemen maatregelen tijdens de werkzaamheden. Op deze manier wordt voldoende inzicht verkregen in de uitvoering van groot onderhoud. De bedenking wordt derhalve ongegrond verklaard.
- iii) Voorschrift 11 van de Wm-vergunning behandelt inderdaad het Monitoring- en evaluatieprogramma. Verwezen wordt echter naar voorschrift 11 van de Wbr-vergunning. In dit voorschriften zijn de bepalingen ten aanzien van (groot) onderhoud opgenomen. De bedenking wordt derhalve ongegrond verklaard.
- d) Geen opmerkingen.
- e) Zoals al vermeld in de beantwoording van de zienswijze van de heer Krijnen op MER/vergunningaanvraag: een investerings- en exploitatiebegroting is de verantwoordelijkheid van de initiatiefnemer en vormt geen onderdeel van de vergunningaanvraag. De bedenking wordt derhalve ongegrond verklaard.
- f)
 - i) Zie ook antwoord op bedenking 4.e. De "investerings-, beheers- en onderhoudskosten (t.b.v.) het betrouwbaar inschatten van financiële risico's (...), zowel ten aanzien van kosten als opbrengsten" is de verantwoordelijkheid van de initiatiefnemer en vormt geen onderdeel van de vergunningaanvraag. De bedenking wordt derhalve ongegrond verklaard.
 - ii) De exploitatietermijn van NSW bedraagt 20 jaar. Zie ook de beantwoording op bedenking 4.f Dit wil niet zeggen dat de via het MEP-NSW opgedane ervaringen en verzamelde gegevens pas na 20 jaar geëvalueerd kunnen worden. Het MEP-NSW voorziet in het doen van metingen voor een periode van enkele jaren, dus na een aantal jaren kunnen de verschillende effecten ook al geëvalueerd worden. Al het onderzoek naar de effecten op natuur en milieu wordt in een periode van vijf jaar uitgevoerd. Uiteraard zullen tussentijdse resultaten al eerder beschikbaar zijn. De bedenking wordt derhalve ongegrond verklaard.
- g) De zinsnede dat het MEP-NSW gelijktijdig met het I-MER ter inzage zou liggen is opgenomen in het I-MER, een document van de initiatiefnemer. Het bevoegd gezag is verantwoordelijk voor de bekendmaking van documenten. Zoals ook al gesteld in de beantwoording van de zienswijze van de heer Krijnen op dit punt in de ontwerp-beschikking gaat het bij de aanvraag gevoegde document genaamd "Tweede concept Monitoring- en Evaluatie Programma Near Shore Windpark (MEP-NSW), onderdeel natuur en milieu voor Noordzeewind (NUON-Shell)" om een concept versie van een onderdeel van het MEP-NSW. Dit document gaat primair in op ecologische aspecten en is ter informatie aan het bevoegd gezag bij de aanvraag gevoegd. Dit concept document vormde geen onderdeel van de vergunningaanvraag en daarom is het document ook niet ter inzage gelegd. Van onzorgvuldigheid in de inspraakprocedure is dan ook geen sprake. De bedenking wordt derhalve ongegrond verklaard. Overigens wordt opgemerkt dat de voor de vergunning

relevante onderdelen van het MEP-NSW zijn opgenomen in bijlage 2 van de Wm-vergunning. Deze onderdelen hebben met de bekendmaking van de ontwerpbeschikkingen ter inzage gelegen.

- h) Geen opmerkingen.
- i) In de beantwoording van de zienswijze van de heer Krijnen op dit punt in de ontwerp-beschikking is aangegeven dat concrete beoordelingscriteria op dit moment nog niet voorhanden zijn, maar dat het ontbreken van deze toetsingscriteria echter niet hoeft te leiden tot weigering van de vergunningen. Hierbij werd primair uitgegaan van ecologische toetsingscriteria zoals bijvoorbeeld een aanvaard aantal vogelslachtoffers. Het gebrek aan criteria heeft te maken met het mondiale gebrek aan ervaring met grootschalige opwekking van windenergie op zee. Er zijn echter ook een aantal niet-ecologische beoordelingscriteria. Het NSW is een demonstratieproject, bedoeld om kennis en ervaring op te doen met het bouwen en exploiteren van grote offshore windparken op de Noordzee. Om deze kennis te vergaren en toegankelijk te maken is aan het NSW een uitgebreid Monitoring- en Evaluatieprogramma gekoppeld, het MEP-NSW. De functie van het MEP-NSW is het registreren van economische, technische, ecologische en maatschappelijke effecten. Het MEP-NSW omvat per onderdeel een doelstelling en een set van functionele eisen. In bijlage 2 van de Wm-vergunning worden in het MEP-vergunning per onderdeel de doelstelling en functionele eisen beschreven. Hiermee heeft het project dan ook wel degelijk indicatoren om het resultaat te meten. Ten aanzien de ecologische beoordelingscriteria wordt verder nog opgemerkt dat de gemeten effecten, voortvloeiend uit het MEP-NSW, getoetst zullen worden aan de in het L-MER en I-MER voorspelde effecten. Het bevoegd gezag is dan ook van mening dat er voldoende beoordelingskader is om de gevonden gegevens aan te toetsen. De bedenking wordt derhalve ongegrond verklaard.
- j) Zoals ook als gesteld in de beantwoording van de zienswijze van de heer Krijnen op dit punt in de ontwerp-beschikking wordt opgemerkt dat de vraag of 6000 MW aan windenergie op zee realistisch en realiseerbaar is buiten de reikwijdte van deze vergunningprocedures valt. De informatie die in de bedenkingen worden aangereikt geven geen aanleiding om een andere conclusie te trekken. De bedenking doet in het kader van deze vergunningprocedure dan ook niet terzake.
- k) Zie antwoord op bedenking 4.f, sub ii.
- l) Deze bedenking verwijst naar het gestelde in de bedenking onder k). Voor wat betreft het antwoord wordt derhalve ook verwezen naar het gestelde in de antwoorden op bedenking 4.k. en 4.f, sub ii.
- m) Zie ook antwoord op bedenking 1. Nut een noodzaak van het NSW zijn vastgesteld middels de pkb-NSW en kunnen niet meer ter discussie gesteld worden. Het bevoegd gezag is het ook oneens met de stelling dat het NSW geen tot onvoldoende ervaring oplevert ten behoeve van toekomstige realisatie van offshore windparken. In het MEP-NSW (oktober 2001) zijn de daarin geformuleerde doelstellingen en beoogde resultaten geënt op het leren ten behoeve van offshore windparken. In verschillende onderzoeksonderdelen worden ook specifieke functionele eisen gesteld om te waarborgen dat de 'near-shore' gevonden resultaten op een goede manier geëxtrapoleerd kunnen worden naar de 'offshore situatie'. De bedenking wordt derhalve ongegrond verklaard.
- n) Geen opmerkingen.
- o) Geen opmerkingen.

Ad 5)

De Commissie voor de m.e.r. heeft in haar toetsingsadvies van 27 november 2003 geconcludeerd dat er, geen aanleiding is om de basisvariant/geul en de variant dichtste bolstapeling 7,5 D/geul beide voor het predikaat als meest milieuvriendelijke alternatief (mma) in aanmerking te laten komen. Als gekeken wordt naar de milieueffecten gerelateerd aan de energieopbrengst, komt de variant dichtste bolstapeling 7,5D/geul volgens de Commissie duidelijk als enige voor het predikaat mma in aanmerking. De Commissie heeft geadviseerd deze conclusie als zodanig in de besluitvorming en de motivering van het besluit mee te nemen. Voor de volledigheid wordt opgemerkt dat de Commissie niet heeft opgemerkt dat het mma ook de vergunde variant zou moeten zijn. Voor de beoordeling is verder van belang dat de verschillen in effecten tussen beide varianten in absolute zin zeer gering zijn.

Het bevoegd gezag heeft naar aanleiding van bovengenoemde conclusie van de Commissie, bij brief van 8 december 2003, Nuon verzocht om zo spoedig mogelijk aanvullende informatie in te dienen met betrekking tot de onderbouwing van de aangevraagde basisvariant/geul. Achtergrond van deze vraag was om volledig inzicht te krijgen in de keuze voor de aangevraagde variant. Hierbij dient aangetekend te worden dat de aangevraagde variant af kan wijken van het mma. In de praktijk is dat dan ook vaak het geval omdat bij het mma primair gekeken wordt naar het alternatief met de minste milieuschade en bij de uiteindelijke voorkeursvariant tevens niet-milieuaspecten (zoals economische) in beschouwing genomen kunnen worden. Het gaat er uiteindelijk om dat de keuze voor de variant, waarvoor vergunning aangevraagd wordt, in het I-MER en de vergunningaanvraag op een heldere manier onderbouwd wordt.

Bij brief van 19 december 2003 heeft Nuon nader inzicht verschaft in de economische aspecten en hoe de economische aspecten in combinatie met de overige aspecten (natuur, milieu, veiligheid etc.) een rol hebben gespeeld bij de uiteindelijke keuze voor de aangevraagde basisvariant/geul. De hogere energieopbrengst van de basisvariant is beslissend geweest bij de keuze voor de basisvariant. Nuon heeft dit verschil in hogere energieopbrengst gekapitaliseerd en afgezet tegen de totale investeringskosten voor het NSW. De basisvariant/geul heeft t.o.v. de dichtste bolstapeling een 1,6 % hogere energieopbrengst. De grotere energieopbrengst die de basisvariant biedt vertegenwoordigt een waarde van 4,5 miljoen euro. Afgezet tegen de geschatte investeringskosten van 200 miljoen euro voor het NSW is deze waarde substantieel en daarmee een groot verschil in de economische haalbaarheid van het NSW.

Naast het verschil in energieopbrengst heeft Nuon in haar brief tevens aangegeven een aantal investeringen gericht op de basisvariant/geul reeds gepleegd te hebben, zoals plaatsing van de meetmast, radaronderzoek en bodemonderzoek. De kosten die hiermee gepaard gaan vallen, zoals partijen opmerken onder de normale bedrijfsrisico's van de initiatiefnemer. Voor het bevoegd gezag is de 1,6 % hogere energieopbrengst doorslaggevend geweest in de conclusie dat de keuze voor de basisvariant/geul gerechtvaardigd is. Daarbij is tevens van belang dat er nauwelijks verschil in absolute effecten is tussen de basisvariant/geul en de variant dichtste bolstapeling 7,5D/geul.

De bedenking wordt derhalve ongegrond verklaard.

Ad 6)

Aangenomen wordt dat wordt gerefereerd aan het windmolenpark van Q7-WP. Tijdens het ambtelijk overleg van de Tweede kamer over pkb-deel 3 van het NSW (september 2001; Tweede Kamer 2001/2002 27 041, nr.6) is gesproken over doorgang van het NSW project, in relatie tot het Q7-WP project van E-Connection. Dit naar aanleiding van de mogelijkheid dat Q7-WP eerder gerealiseerd zou kunnen worden dan NSW. Conclusie van het Algemeen overleg was dat NSW door moet gaan. Belangrijkste argument was het ontbreken van volledige zekerheid dat het Q7-WP windmolenpark ook daadwerkelijk gerealiseerd gaat worden. Als later zou blijken dat het Q7-WP project toch niet door zou gaan of vertraagd

zou worden en er zou opnieuw gestart moeten worden met het NSW, zou dit leiden tot een grote achterstand op het gebied van de ontwikkeling van windenergie op zee. Het is verder onzeker of het beoogde onderzoekprogramma, op hoofdlijnen bepaald via de pkb-NSW, bij Q7-WP volledig kan worden uitgevoerd. Tevens waren er geen juridische gronden om de vergunningaanvraag van E-Connection niet in behandeling te nemen. De Tweede Kamer heeft concluderend steun uitgesproken over PKB-deel 3 en de verdere voorbereiding van het NSW, evenals voor Q7-WP. PKB-deel 3 is vervolgens stilzwijgend door de Eerste Kamer goedgekeurd (pkb-deel 4, december 2001), waarmee nut en noodzaak van het NSW in principe definitief zijn vastgelegd en discussie over de locatie is afgesloten (zie ook antwoord op bedenking 1.) De bedenking wordt derhalve ongegrond verklaard.

- a) Zie antwoord op bedenkingen 1 en 3.a. De bedenking wordt derhalve ongegrond verklaard.

Ad 7)

- a) In de overwegingen van de ontwerp-beschikking wordt onderscheid gemaakt in het MEP-NSW en monitoring die in het kader van de vergunning is vereist. Dit gedeelte van de monitoring is gemakshalve aangeduid als MEP-vergunning. Het belangrijkste doel van het NSW is kennis en ervaring opdoen met het bouwen en exploiteren van grote offshore windparken op de Noordzee. Om deze kennis te vergaren en toegankelijk te maken is aan het NSW een uitgebreid Monitoring- en Evaluatieprogramma gekoppeld, het MEP-NSW. De functie van het MEP-NSW is het registreren van economische, technische, ecologische en maatschappelijke effecten. De doelstelling van het MEP-NSW is daarmee veel breder dan het MEP-vergunning. Doelstelling van het MEP-vergunning is om te bezien of de evaluatie van de gemonitorde effecten aanleiding geeft tot het treffen van aanvullende mitigerende maatregelen in de vergunning. Niet alle onderdelen van het MEP-NSW zijn noodzakelijk om de in het I-MER en vergunning beschreven effecten te evalueren. Zo is bijvoorbeeld het grootste gedeelte van het hoofdstuk Techniek en Economie uit het MEP-NSW niet relevant voor de vergunning. Slechts die onderdelen van het MEP-NSW die relevant zijn voor de vergunning zijn derhalve opgenomen in bijlage 2 van de Wm-vergunning. Qua opzet en invulling zijn het MEP-vergunning en het MEP-NSW voor het Natuur- en Milieudeel in belangrijke mate identiek. Wel vloeien uit het MEP-NSW en het MEP-vergunning onderscheiden rapportageverplichtingen voort voor NoorzeeWind. Voor het MEP-vergunning is V&W (bevoegd gezag) de partij aan wie NZW de rapportages zendt. Voor het MEP-NSW is voor de informatieverwerving en verwerking een aparte projectorganisatie MEP-NSW opgericht bij Novem. Voor het MEP-NSW zie verder ook de beantwoording op bedenking 7.h. Ten aanzien van de verantwoordelijkheden voor het MEP-vergunning: Nuon is verantwoordelijk voor het uitvoeren van het programma, het bevoegd gezag is verantwoordelijk voor het beoordelen (goed- of afkeuren) van de tussen- en eindrapportages en het uiteindelijk evalueren van de mogelijke effecten van het NSW. In bijlage 2 van de Wm-vergunning wordt steeds per onderdeel aangegeven wanneer en met welke frequentie het betreffende onderdeel zal worden uitgevoerd. Ook wordt per onderdeel beschreven wat de doelstelling van het betreffende onderdeel, alsmede de functionele eisen zijn. Het bevoegd gezag is dan ook van mening dat voldoende transparant is gemaakt wie waarvoor verantwoordelijk is voor het MEP-vergunning, wanneer en met welke frequentie onderzoek moet worden uitgevoerd en welke eisen worden gesteld aan het onderzoek. Van belang hierbij is het onderscheid en het verband met het MEP-NSW dat in de overwegingen is beschreven. De bedenking wordt derhalve ongegrond verklaard.
- b) Op grond van de huidige inzichten is de verwachting inderdaad dat er op het gebied van onderwatergeluid en trillingen geen wezenlijke kenmerken en waarden op de Noordzee zullen worden aangetast. Desalniettemin zal in het kader van het monitoringsprogramma onderzoek worden gedaan naar onderwatergeluidstrillingen in relatie tot mogelijke effecten op bruinvissen en vis. Uit dit onderzoek zal blijken of bovenstaande conclusie

voorbarig is geweest of niet. In voorschrift 11, lid 7 van de Wm-vergunning staat beschreven dat naar aanleiding van het monitorings- en evaluatie programma aanvullende eisen kunnen worden gesteld gericht op het mitigeren van de voortkomende effecten. De bedenking wordt derhalve ongegrond verklaard.

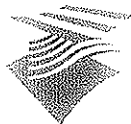
- c) Het bevoegd gezag is het eens met het voorstel van Stichting de Noordzee. De betreffende passage zal conform het voorstel worden aangepast. De bedenking wordt derhalve gegrond verklaard.
- d) Bij een aantal onderdelen zal gedurende 2 jaar gemeten worden. Echter, voor het onderdeel Vogels, aanvaringsslachtoffers zal gedurende 5 jaar gemeten worden (tenzij uit de metingen blijkt dat een minder lange termijn nodig is). Ook is voor een aantal onderdelen, rekening houdend met natuurlijke variaties en het feit dat een nieuwe evenwichtssituatie moet ontstaan, opgenomen dat 1 jaar na de bouw en 5 jaar na de bouw gemeten zal worden. Dit is het geval bij de onderdelen benthos, demersale vis en pelagische vis. Het op nog langere termijn meten biedt wetenschappelijk gezien altijd meer informatie. De doelstelling van de metingen in het kader van een vergunning is om te bezien of het treffen van aanvullende mitigerende maatregelen noodzakelijk is. Voor het evalueren van deze vergunning wordt de situatie na 5 jaar voldoende representatief geacht. Afhankelijk van de evaluatie-uitkomsten na 5 jaar zouden vervolgmetingen kunnen worden voorgeschreven. De bedenking wordt derhalve ongegrond verklaard.
- e) Het bevoegd gezag heeft dit punt niet zozeer beschouwd als een bedenking, maar meer een verzoek om extra informatie. In bijlage 2 van de Wm-vergunning wordt per onderdeel beschreven wat het doel van de betreffende onderzoek is en welke functionele eisen gesteld worden. Dit zijn dan ook de criteria op grond waarvan bepaald kan worden of met de resultaten van de tussenrapportage voldoende informatie beschikbaar is gekomen, waardoor de doelstelling bereikt is en verder onderzoek niet noodzakelijk is en de eindrapportage ingediend kan worden. Nuon is verantwoordelijk voor het aanleveren van de benodigde informatie en het bevoegd gezag is verantwoordelijk met betrekking tot het besluit voor het goed- of afkeuren van de tussen- en eindrapportages (Wm-vergunning; voorschrift 11, lid 5). Het bevoegd gezag is dan ook verantwoordelijk voor het bepalen of voldoende informatie beschikbaar is om de eindrapportage in te dienen. De overheid heeft een projectorganisatie MEP-NSW (samenwerkingsverband tussen Novem en RIKZ) ingesteld die deze taken verzorgt. Een verificatiecommissie ziet toe / gaat toezien op de juiste werkwijze van deze projectorganisatie. De werkwijze van de projectorganisatie wordt vastgelegd in –openbare- protocollen. Meer informatie hierover is te vinden op www.windopzee.nl

Voor het Natuur en Milieu onderzoek is een klankbordgroep opgericht onder leiding van oud-Minister van VROM Margreeth de Boer. De klankbordgroep bevat vertegenwoordigers uit natuur – en milieuorganisaties. De evaluatie van de onderzoeksresultaten is een verantwoordelijkheid van de overheid. Zie ook het antwoord op bedenking 7.h.

- f) De doelstelling van de metingen voor benthos is om eventuele effecten te meten op het voorkomen en de dichtheden van het bodemleven. Hiervoor wordt een frequentie van eenmaal per jaar voldoende geacht. Eventuele effecten op de seizoensontwikkeling van het benthos zullen niet kunnen worden geanalyseerd. In het kader van de vergunning wordt dit echter niet noodzakelijk geacht. Ook voor het evalueren van effecten op hard substraat (eenmaal per jaar) wordt inzicht in het voorkomen en de dichtheid als voldoende geacht. Ook bij het onderzoek naar vis is inzicht in voorkomen en dichtheden voldoende voor het evalueren van de vergunning; dit wordt tweemaal per jaar uitgevoerd. Het onderzoek naar zeezoogdieren en (trek)vogels is continue. De bedenking wordt derhalve ongegrond verklaard.

g)

- i) Het doel van de metingen in het kader van deze vergunning is om te evalueren of aanvullende mitigerende maatregelen noodzakelijk zijn. Van zowel bruinvissen als zeehonden is onbekend of zij negatieve effecten zullen ondervinden van geluid/trillingen. Binnen deze vergunning is de keuze gemaakt om alleen onderzoek te laten doen naar een eventueel effect op bruinvissen, omdat effecten van geluid/trillingen op beide soorten vergelijkbaar worden geacht en omdat van deze twee soorten de bruinvis het meest gevoelig wordt geacht voor geluidsverstoring (navigatie en foerageren met behulp van sonar versus zeehonden die daarvoor hun snorharen gebruiken). Bovendien is de ervaring rond geluidsverstoring en zeehonden dat zij in de Waddenzee met zeer veel geluid/trillingen van scheepvaart worden geconfronteerd en daar desondanks goed gedijen. De bedenking wordt derhalve ongegrond verklaard.
 - ii) De geluidsmetingen dienen te worden uitgevoerd middels vaste hydrofoons op verschillende locaties en afstanden tot het park en tijdens verschillende weersomstandigheden. De hydrofoons meten naast zogenaamde "events" ook het achtergrondgeluid. Op dit moment bestaat er geen inzicht in effectverschillen op verschillende dieptes. Om te voldoen aan de gestelde functionele eisen zal de tekst in bijlage 2 van de Wm-vergunning op dit punt worden aangepast. Onder paragraaf 2.5, wordt onder Functionele eisen toegevoegd dat tevens metingen naar achtergrondgeluid op verschillende waterdiepten dienen te worden uitgevoerd. De bedenking wordt derhalve gegrond verklaard.
 - iii) Het verwijzen naar specifieke (inter)nationale onderzoeken is inderdaad beperkend. De tekst zal worden aangepast met: "voor de kwaliteit van het onderzoek dient te worden aangesloten bij nationaal en internationaal onderzoek. In het plan van aanpak dient duidelijk te worden gemaakt op welke manier de kwaliteit wordt gewaarborgd." De bedenking wordt gegrond verklaard.
 - iv) Het plan van aanpak van Nuon voor dit onderdeel dient te worden voorgelegd aan het bevoegd gezag. Hiermee is een kwaliteitsborging geregeld. Derhalve is het niet nodig extra experts op dit moment in te schakelen. De bedenking wordt derhalve ongegrond verklaard.
- h) In het antwoord op bedenking 7.a. is het onderscheid MEP-NSW en MEP-vergunning nader uiteengezet, waarbij ook duidelijk is gemaakt wie waarvoor verantwoordelijk is. Wat betreft het MEP-NSW is aanvullend het volgende op te merken. Zoals aangegeven onder 7.a is de doelstelling van het MEP-NSW veel breder dan het MEP-vergunning. Reeds in oktober 2001 hebben de betrokken ministeries (EZ, VROM, V&W en LNV) op basis van in de pkb vastgelegde uitgangspunten de hoofdlijnen van het MEP-NSW uitgewerkt in een openbaar document. Dit is gepubliceerd in het kader van de selectieprocedure voor de bouwer van het NSW in de periode november 2001/januari 2002. Zoals dat voor het MEP-vergunning is gebeurd in de Wm-vergunning geeft voornoemd document van 2001 een inhoudelijke beschrijving van alle onderzoeksonderdelen van het MEP-NSW, het beoogde resultaat daarvan en de functionele eisen. De meetgegevens die de exploitant moet leveren worden daarbij geclassificeerd naar vertrouwelijk, tijdelijk vertrouwelijk en openbaar. Uitgangspunt is dat de data zoveel mogelijk openbaar zijn. Voor het onderdeel Natuur, milieu en gebruiksfuncties wordt alle vrijkomende informatie publiekelijk beschikbaar gesteld. De classificatie van de data en wijze waarop met informatie wordt omgegaan wordt formeel vastgelegd in protocollen. Voornoemd document van 2001 schetst ook in het kort de beoogde organisatiestructuur voor het MEP-NSW. Inmiddels heeft Novem deze structuur verder ingevuld in samenwerking met het RIKZ. Er is daartoe een aparte projectorganisatie MEP-NSW opgericht. Om goede uitvoering van het MEP-NSW te bevorderen zijn verder een

klankbordgroep Natuur en Milieu voorzien en een Verificatiecommissie. De klankbordgroep Natuur en Milieu heeft als taak om de resultaten van de Natuur- en Milieumetingen van het MEP-NSW te bespreken en draagvlak te verwerven. Deze groep bestaat uit vertegenwoordigers van diverse belangen-organisaties. De verificatie commissie heeft als taak erop toe te zien dat de projectorganisatie haar werk uitvoert zoals dat in de protocollen is vastgelegd. In afwijking van de klankbordgroep waarvan de taken zich beperken tot het Natuur- en Milieudeel van het MEP, bestrijkt de verificatiecommissie het gehele MEP-NSW. De bedenking wordt gegrond verklaard. Het bevoegd gezag is van mening dat met bovenstaande uitleg tegemoet gekomen is aan de bedenking van de Stichting.

- i) Het bevoegd gezag is verantwoordelijk voor de evaluatie van de effecten. Zodra de resultaten van zowel het MEP-NSW, als het MEP van Q7-WP bekend zijn, zullen in de evaluatie de cumulatieve effecten van NSW met Q7-WP tevens bekeken worden. De monitoringsprogramma's van Q7-WP en NSW zijn zo veel als mogelijk op elkaar afgestemd, waarbij in principe dezelfde meetmethodieken en frequenties worden gehanteerd. Ook hebben een aantal nulmetingen tegelijkertijd in zowel het Q7-WP als het NSW gebied plaatsgevonden. Op deze manier wordt naar de mening van het bevoegd gezag voldaan aan de opmerkingen van Stichting de Noordzee. De bedenking wordt derhalve ongegrond verklaard.
- j) Zie het antwoord op bedenking 5. De bedenking wordt derhalve ongegrond verklaard.
- k) In de wensen van Stichting de Noordzee in deze bedenking is reeds voorzien. De resultaten die voortvloeien uit voorschrift 11 van de Wm-vergunning (MEP-vergunning) zijn passief openbaar en opvraagbaar voor derden. In het kader van het MEP-NSW zullen alle resultaten van het onderdeel Natuur, milieu en gebruiksfuncties actief openbaar worden gemaakt (alle MEP resultaten worden gepubliceerd op www.windopzee.nl). De bedenking wordt derhalve ongegrond verklaard.
- l) Het bevoegd gezag is van mening dat er geen reden is tot het voorschrijven van aanvullende effectmetingen, anders dan in het MEP en de vergunning reeds zijn voorgeschreven. De voorspelde elektromagnetische velden zijn zodanig van omvang in ruimte, frequentie en sterkte dat dit, gegeven de huidige kennis, geen effect op de populaties van zeezoogdieren en vissen zal veroorzaken. Bij studies naar effecten van elektromagnetisme rond bestaande zeekabels zijn wereldwijd geen effecten op populaties van zeezoogdieren en vissen gevonden. Bovendien voorziet het MEP in metingen van populaties van zeezoogdieren en vissen. In het onwaarschijnlijke geval dat er sprake is van een effect van elektromagnetische velden op populatieniveau, dan zijn er dus wel populatiegegevens beschikbaar. De voorgeschreven diepteligging is mede op basis van de informatie in het MER tot stand gekomen. Deze diepteligging en de gekozen materialen en uitvoering van de kabel hebben een zeer beperkt en alleszins acceptabel elektrisch en magnetisch veld tot gevolg. Het gaat hierbij echter om theoretische verwachtingen die 'in het veld' anders kunnen uitpakken. Dit noopt het bevoegd gezag tot veldonderzoek zoals in voorschrift 15 van de Wbr-vergunning wordt voorgeschreven. Wanneer blijkt dat op volle zee met de beschikbare technieken geen verschil tussen het 'natuurlijke' magnetische veld van de omliggende bodem en dat juist boven de kabel meetbaar is, dan kan de vergunninghouder dit rapporteren. De bedenking wordt ongegrond verklaard.

Ad 8)

De brief van Greenpeace wordt niet als een bedenking beschouwd en wordt ter kennisgeving aangenomen.

Ad 9)

- a) Zie antwoord op bedenkingen 1, 3.a en 6.a. De bedenking wordt derhalve ongegrond verklaard.
- b) De stellingname dat de besluitvorming over het NSW-project is versnipperd, waarbij sprake zou zijn van vier deelprojecten waardoor een evenwichtige en integrale afweging niet mogelijk zou zijn, acht het bevoegd gezag niet terecht. In verband met de belangen en de gewenste zorgvuldigheid van de besluitvorming over het NSW is de locatiebepaling voor het project geschied via een project-planologische kernbeslissing (zie ook ad 1) met twee Concrete Beleidsbeslissingen (CBB): één CBB voor de locatie van het NSW en één voor het tracé van de kabel. In het kader van deze pkb heeft een integrale belangenafweging plaats gevonden over nut en noodzaak van het gehele NSW-project waarbij alle relevante aspecten zijn meegenomen en het parlement uiteindelijk heeft ingestemd. Voor de realisatie van het project zijn thans meerdere vergunningstrajecten nodig o.a. voor de plaatsing van de turbines en de aanleg van kabels. Dit komt omdat voor activiteiten op land en op zee onderscheiden wet- en regelgeving bestaat, met verschillende bevoegde gezagen. Een aantal deelactiviteiten van het project wordt nu inderdaad op eigen mérites beoordeeld en is onderhevig aan aparte vergunningvereisten. Dit neemt niet weg dat al die activiteiten verband met elkaar hebben, waarvoor in het voortraject (via de pkb) een integrale afweging is geweest. Die afweging betrof ook de mogelijkheden van mitigatie en compensatie. Hiervoor zijn in de Wm-vergunning bepalingen opgenomen, die de komende tijd tot concretisering van beide aspecten zullen leiden. De bedenking wordt derhalve ongegrond verklaard.
- c) Deze opmerking heeft de Stichting Duinbehoud ook al als zienswijze op het I-MER/aanvraag ingediend. Het bevoegd gezag heeft in de reactie op dit punt in de ontwerpbeslissingen aangegeven dat in het I-MER inzichtelijk wordt gemaakt dat varianten waarbij de turbines dichter dan 7,5D van elkaar afstaan, niet wenselijk zijn vanwege de toenemende belasting op de turbines. De belastingtoename is het gevolg van een grotere turbulentie-intensiteit die door de voorafgaande turbine wordt veroorzaakt. Dit leidt tot vermoeiing en daardoor tot defecten aan de turbines en een kortere levensduur.

Over het algemeen wordt bij het ontwerp van windmolenparken uitgegaan van een turbineafstand van ca 7 keer de diameter, zo ook bij het Q7-WP windmolenpark van E-Connection. Om de onderlinge beïnvloeding van windturbines op zee te beperken wordt een onderlinge afstand van tenminste 8 x de rotordiameter aanbevolen (Haalbaarheidsstudie Near Shore Windpark, Bijlage C, Deelrapport Park Geometrie Energieonderzoek Centrum Nederland, 1997). Op grond van de haalbaarheidsstudie is gekozen voor de 7,5 D variant als meest optimale variant.

Het bevoegd gezag is het niet eens met de stelling dat varianten verder uit de kust buiten beschouwing zijn gebleven. Zoals hierboven aangegeven is in het I-MER gekeken naar de variant dichtste bolstapeling 7,5D. Deze variant kenmerkt zich door een compacte opstelling van de turbines en plaatsing verder uit de kust. Zoals ook al aangegeven in de beantwoording op bedenking 5., is echter vergunning aangevraagd voor de basisvariant/geul. De bedenking wordt derhalve ongegrond verklaard.

- d) Zie antwoord op de bedenkingen 5 en 7.j. De bedenking wordt derhalve ongegrond verklaard.
- e) Zie antwoord op de 5, 7.j en 9.d. . De bedenking wordt derhalve ongegrond verklaard.
- f) In voorschrift 12 van de Wm-vergunning is een voorschrift opgenomen, waarbij de vergunninghouder een voorstel voor compensatie ter goedkeuring aan het bevoegd gezag moet voorleggen. Het voorstel dient in overleg met het bevoegd gezag, andere overheden, deskundigen en belangengroepen te worden opgesteld. Hiermee wordt aangesloten bij de manier waarop in de pkb-NSW verplichtingen voor de (op dat moment toekomstige)

initiatiefnemer zijn opgenomen. In de vergunning wordt nog geen pakket aan compenserende maatregelen expliciet voorgeschreven. Wel wordt de richting van compenserende maatregelen aangegeven middels een doelvoorschrift, waarbij de verantwoordelijkheid voor (het voorstel voor) de compenserende maatregelen wordt neergelegd op de plek waar hij hoort, nl. de vergunninghouder. Het bevoegd gezag is uiteindelijk verantwoordelijk voor het beoordelen van dit voorstel. Ook dient het bevoegd gezag betrokken te worden bij het opstellen van het voorstel. Tevens is voorgeschreven (conform pkb-NSW) dat andere overheden, deskundigen en belangengroepen betrokken moeten worden bij het opstellen van het voorstel met compenserende maatregelen. Alhoewel nog concreet uitgewerkt moet worden welke compenserende maatregelen daadwerkelijk uitgevoerd zullen worden, is het bevoegd gezag van mening dat met voorschrift 12 in de Wm-vergunning voldoende zicht bestaat op de compensatie. De bedenking wordt derhalve ongegrond verklaard.

Ad 10)

- a) De overweging met betrekking tot het aanbrengen van de koppeling tussen de vergunningen is zekerheid van de beëindiging van het park. Daarbij is onterecht voorbij gegaan aan de mogelijkheden binnen de onderhavige wetten. Terecht is omgemerkt dat een koppeling zoals opgenomen niet mogelijk is, de koppeling vloeit direct voort uit de afhankelijkheid van de vergunningen zoals in de bedenking is verwoord. De noodzaak om een voorschrift op te nemen met een koppeling zou, buiten het feit dat het in de opgenomen vorm niet mogelijk is, tevens overbodig zijn. De bedenking wordt derhalve gegrond verklaard. In de definitieve vergunningen zullen voorschrift 14, lid 1 van de Wm-vergunning en voorschrift 25, lid 1 van de Wbr-vergunning, zoals opgenomen in de ontwerp-beschikkingen komen te vervallen.
- b) De bepalingen ten aanzien van het monitoringsprogramma zijn vastgelegd in voorschrift 11 van de Wm-vergunning. Tevens is in lid 7 van voorschrift 11 van de Wm-vergunning opgenomen dat naar aanleiding van het monitorings- en evaluatie programma aanvullende eisen kunnen worden gesteld gericht op het mitigeren van de voortkomende effecten. In de overwegingen van de Wbr-vergunning is tevens een alinea over het monitoringsprogramma opgenomen om de leesbaarheid van de Wbr-vergunning te vergroten. Abusievelijk is in deze alinea opgenomen dat naar aanleiding van het monitorings- en evaluatieprogramma op grond van artikel 3 van de Wet beheer rijkswaterstaatswerken aanvullende eisen kunnen worden gesteld gericht op het mitigeren van de voortkomende effecten. De betreffende passage zal dan ook uit de overwegingen van de Wbr-vergunning worden geschrapt. De bedenking wordt derhalve gegrond verklaard.
- c) Zie ook antwoord op bedenking 3.b. In bijlage 2 van de Wm-vergunning (par. 2.1) wordt niet expliciet één methodiek voorgeschreven maar wordt aangegeven dat de toe te passen methodiek op zijn minst vergelijkbaar moet zijn met het WT-Bird systeem gecombineerd met opname van omgevingsgeluid (met name van belang tijdens donkere situaties). Voorschrift 11, lid 6 van de Wm-vergunning voorziet in het voorstellen van wijzigingen in het monitorings- en evaluatieprogramma. Indien een andere methodiek beschikbaar komt en met deze methodiek kan dezelfde output worden verwacht, kan deze op grond van Voorschrift 11, lid 6 van de Wm-vergunning ter goedkeuring aan het bevoegd gezag worden voorgelegd. De bedenking wordt derhalve ongegrond verklaard.
- d) In de Wbr-vergunning van Q7-WP, d.d. 18 februari 2002, is het monitorings- en evaluatieprogramma voor Q7-WP vastgelegd in een doelvoorschrift in die zin dat de te onderzoeken onderwerpen zijn voorgeschreven, maar de vergunninghouder binnen 6 maanden na het van kracht worden van de vergunninghouder een voorstel voor het MEP ter goedkeuring aan het bevoegd gezag moest voorleggen. In dit voorstel moest de wijze van

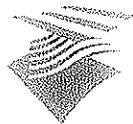
uitvoering (meetmethodieken, frequenties, duur, rapportage etc.) verder uitgewerkt worden. Reden voor deze aanpak was dat de vergunningprocedure 6 maanden duurt en dat het de verwachting was dat het concreet uitwerken van het MEP voor Q7-WP en het tot overeenstemming komen tussen initiatiefnemer en bevoegd gezag meer dan 6 maanden zou duren, waardoor de termijnen van de Algemene wet bestuursrecht fors overschreden zouden worden.

Al vrij snel nadat bekend was geworden dat NoordzeeWind het NSW zou gaan realiseren is gestart met de verdere uitwerking en concretisering van het MEP-NSW. Het bevoegd gezag heeft in het streven naar gelijke behandeling voor wat betreft het MEP-vergunning zo veel mogelijk aansluiting gezocht bij het MEP voor Q7-WP en de vergunning relevante onderdelen van het MEP-NSW.

Voor een aantal onderwerpen wordt in bijlage 2 van de Wm-vergunning dus meer middelvoorschrijvend opgelegd wat onderzocht moet worden, waarbij opgemerkt wordt dat onder kwaliteitsborging steeds vermeld staat dat voor tot daadwerkelijke uitvoering wordt overgegaan, het Plan van aanpak moet worden voorgelegd aan het bevoegd gezag. Iedere wijziging op het meetvoorstel zal ter goedkeuring aan het Bevoegd Gezag moeten worden voorgelegd. Hiermee wordt de mogelijkheid van toepassing van gelijkwaardige alternatieven open gehouden en daarmee een bepaalde invulling en kwaliteit gegarandeerd.

Het bevoegd gezag ziet dan ook geen aanleiding om bijlage 2 van de Wm-vergunning conform de bedenking van Nuon te wijzigen. De bedenking wordt derhalve ongegrond verklaard.

- e) Voorschrift 12 van de Wm-vergunning is een vertaling van de pkb-NSW. De pkb-NSW spreekt ook van "in overleg". Nuon geeft aan dat de huidige formulering voorbij gaat aan de uiteindelijke verantwoordelijkheid van de vergunninghouder voor dit voorstel en veronderstelt dat er een goedkeuringsmogelijkheid bestaat voor alle betrokkenen, in plaats van alleen Rijkswaterstaat. Dit is echter onjuist. Voorschrift 12, lid 2 stelt expliciet dat het voorstel de schriftelijke goedkeuring behoeft van het bevoegd gezag en niet van andere betrokkenen. Hetzelfde lid 2 stelt verder dat het voorstel in overleg met het bevoegd gezag, andere overheden, deskundigen en belangengroepen dient te worden opgesteld. De strekking van deze formulering is dat Nuon bij de totstandkoming van het voorstel andere partijen betreft. Uiteindelijk is het de eindverantwoordelijkheid van Nuon alleen om een voorstel in te dienen. Het bevoegd gezag is dan ook van mening dat de betreffende formulering ongewijzigd kan blijven. De bedenking wordt derhalve ongegrond verklaard.

Verslag van de hoorzitting over de

Ontwerpbesluiten

Near Shore Windpark

gehouden op 27 januari 2004 te Den Haag

Inspiraakpunt Verkeer en Waterstaat
Jan van Nassaustraart 125
2596 BS Den Haag
www.inspraakvenw.nl

februari 2004

Naam, adres en woonplaats van spreker

behorende bij de hoorzitting

gehouden op 27 januari 2004

Stichting Vogelwacht Egmond

De heer E. Prins

Trompstraat 11

1931 EL Egmond aan Zee

Locatie hoorzitting:

Inspraakpunt Verkeer en Waterstaat

Jan van Nassaustraart 125 te Den Haag

Verslag van de hoorzitting over

de Ontwerpbesluiten Near Shore Windpark

gehouden op 27 januari 2004 te Den Haag

Aanwezig:

mw. C.T.M. de Groot, Inpraakpunt Verkeer en Waterstaat

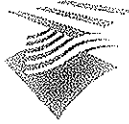
R. van den Heuvel, Ministerie van Verkeer en Waterstaat, Rijkswaterstaat, directie Noordzee

G. de Oude, Ministerie van Verkeer en Waterstaat, Rijkswaterstaat, directie Noordzee

H. Brouwer Schut, Ministerie van Verkeer en Waterstaat, Rijkswaterstaat, directie Noordzee

alsmede 1 inspreker:

E. Prins, voorzitter Stichting Vogelwacht Egmond

Inleiding

Mevrouw De Groot opent om 10.30 uur de zitting over de Ontwerpbesluiten Near Shore Windpark. Zij meldt dat zij werkzaam is bij het Inspraakpunt Verkeer en Waterstaat. Ze noemt vervolgens de aanwezigheid van de heren Van den Heuvel, De Oude en Brouwer Schut van Rijkswaterstaat, directie Noordzee, het bevoegd gezag in deze procedure. De heer Van den Heuvel is projectleider. Mevrouw De Groot meldt dat één inspreker zich heeft aangemeld om mondeling zijn bedenkingen op de Ontwerpbesluiten Near Shore Windpark naar voren te brengen. Alvorens het woord aan de inspreker te geven, zal de heer Van den Heuvel een korte toelichting geven over de stand van zaken met betrekking tot de procedure van het project Near Shore Windpark.

De heer Van den Heuvel licht toe dat het project Near Shore Windpark (NSW) een vrij lange voorgeschiedenis kent. Op dit moment is de inspraak op de Ontwerpbesluiten aan de orde, waarvoor deze zitting is bedoeld. Er is inmiddels een m.e.r. procedure doorlopen en in de periode daaraan voorafgaand is een Planologische Kernbeslissing (PKB) Near Shore Windpark tot stand gekomen, vastgesteld door Tweede en Eerste Kamer in 2001. Hiermee zijn niet alleen nut en noodzaak aangetoond, maar is ook de locatie Egmond vastgesteld voor realisatie van het NSW.

1. Stichting Vogelwacht Egmond, de heer E. Prins

De heer Prins meldt allereerst dat in de bekendmaking over de Ontwerpbesluiten Near Shore Windpark discretie wordt beloofd. Hij is echter voorafgaand aan deze bijeenkomst benaderd door NoordzeeWind (de initiatiefnemer voor NSW). Hij spreekt zijn verbazing uit dat NoordzeeWind bekend bleek te zijn met de bedenkingen van de Stichting Vogelwacht Egmond en vraagt naar welke andere instanties zijn bedenkingen nog meer is toegestuurd.

De heer Van den Heuvel antwoordt dat, net zoals de vergunningenprocedure openbaar is, de inspraak c.q. bedenkingen op die procedure dat ook is/zijn, tenzij verzocht is om vertrouwelijke behandeling. De heer Prins heeft dat niet gedaan. Het bevoegd gezag gaat op een zorgvuldige manier om met de behandeling van bedenkingen. In de definitieve vergunning wordt de inhoud en strekking van de bedenkingen van de verschillende partijen vermeld en de manier waarop het bevoegd gezag daarmee is omgegaan. De namen van de indieners van bedenkingen zullen daarbij genoemd worden. Het is in de procedure tevens gangbaar dat de initiatiefnemer een afschrift krijgt van de bedenkingen.

De heer Prins geeft vervolgens aan al meerdere malen te hebben ingesproken. Hij is van mening dat met zijn reacties niets wordt gedaan. Zijn indruk is dat welke tegenargumenten er ook worden aangedragen, er toch wordt doorgegaan met de procedure. Het is een stappenplan. Wat er van zijn kant is aangereikt, is zelfs misbruikt. Als voorbeeld noemt hij de spisulabanken, die door hem onder de aandacht zijn gebracht. Deze banken zijn de afgelopen maanden weggevisd. Zijn vermoeden dat deze banken moedwillig zijn geruimd, wordt, zo merkt hij op, gedeeld door het NIOZ.

Inspreker geeft aan op zich voorstander te zijn van windenergie, maar niet op de geplande locatie. Al vanaf de start van het project is bekend dat niet alleen de geplande locatie in een foerageergebied van honderdduizenden vogels ligt, maar ook in een vogeltrekroute. Die informatie komt uit onderzoeken die van Verkeer en Waterstaat zelf afkomstig zijn. Inspreker geeft aan het Noordzeeatlas goed te kennen en hij is ervan op de hoogte dat de gekozen locatie van het windmolenpark de enige locatie in de Noordzee zou zijn waar het park gebouwd mag worden. Hij meent echter dat er binnen de overheid mogelijkheden zijn om de locatie alsnog iets te verplaatsen, verder de zee in, zodat het foerageergebied wordt gespaard en het park buiten de trekroute komt te liggen.

Vervolgens deelt inspreker mee er alles aan zullen doen en tot het eind te zullen vechten om het project tegen te houden. Hij voegt daaraan toe dat hij zeker in beroep zal gaan.

De heer De Oude meldt dat hij niet bekend is met het eventueel bewust leegvissen van de spisulabanken en dat visserij valt onder de verantwoordelijkheid van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. Verder wordt opgemerkt dat het de taak van het bevoegd gezag, in dit geval Rijkswaterstaat directie Noordzee, is om een goede afweging te gaan maken. Er zal bekeken worden of de bedenkingen die de heer Prins indient, betrekking hebben op de nu geldende procedure. Daarbij moet rekening gehouden worden met het feit dat in de PKB al is beslist over de locatie, deze is aangewezen. Op dit moment is de inrichting van het park aan de orde. Om die reden zullen misschien bepaalde ingediende bedenkingen, beantwoord worden als niet ter zake doende in voorliggende procedure.

Inspreker herhaalt dat hij geen antwoord heeft gekregen op zijn vragen en opmerkingen die hij in de loop van de tijd heeft gesteld. Hij noemt als voorbeeld zijn vraag hoe vogels geteld gaan worden, die in het donker tegen de turbines vliegen en vervolgens in zee vallen, wegdrijven of zinken.

De heer Van den Heuvel antwoordt dat hij weet dat de heer Prins deze vraag in de fase van de Startnotitie heeft gesteld. De vraag is beantwoord in de Nota van Beantwoording bij de Richtlijnen. Op dat moment was echter nog niet exact bekend wat de meetmethodiek zou zijn. Zo is dat ook vastgelegd en gedocumenteerd in het Monitorings en Evaluatie Programma (MEP-NSW). Hij geeft aan op dit moment niet exact te weten hoe de methodiek inhoudelijk is, maar wel dat er nu een wetenschappelijk rapport ligt waarin een aantal suggesties gedaan worden ten aanzien van het tellen van aanvaringsslachtoffers. Het voert zijn inziens te ver om tijdens deze hoorzitting inhoudelijk in te gaan op de meetmethodiek, maar de vraag zal inhoudelijk beantwoord worden bij de behandeling van de bedenkingen.

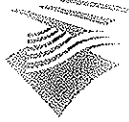
Inspreker vraagt waarom nu niet inhoudelijk op zijn vraag wordt ingegaan. Een dergelijke reactie heeft hij al eerder gekregen en achteraf bleek hij helemaal geen antwoord te krijgen. Dat is zijn inziens geen inspraak; het is inspraak in die zin dat er voldaan wordt aan de wet, er wordt echter niets mee gedaan.

De heer De Oude meldt dat de mogelijkheid bestaat om naar de rechter te gaan. De rechter oordeelt of het bevoegd gezag juist heeft gehandeld of niet. Hij licht vervolgens toe dat het bevoegd gezag neutraal staat ten opzichte van voorliggend project. Het bevoegd gezag heeft tot taak de procedure op een zorgvuldige manier af te wikkelen. Inhoudelijk zijn er een aantal toetsmomenten en inspraakmogelijkheden. Uiteindelijk is het moment van beroep bij een ander instituut. Deze moet uiteindelijk gaan beoordelen of het bevoegd gezag een goed en gedegen besluit heeft genomen.

Inspreker brengt vervolgens onder de aandacht dat hem van verschillende kanten (financiële) voorstellen en beloftes zijn gedaan onder voorwaarde, dat de Stichting af zal zien van het instellen van beroep tegen voorliggend windmolenpark.

De heer De Oude geeft nogmaals aan dat dit het juiste moment is om argumenten aan te dragen waarom het project geen doorgang zou moeten vinden. Als de heer Prins zaken aandraagt die volgens hem niet goed zijn gegaan in de procedure, bijvoorbeeld omdat er contact is opgenomen door anderen met onbetamelijke voorstellen, dan moet hij dat inbrengen, ook al heeft hij het idee dat daarop toch geen antwoord wordt gegeven. Deze zaken kunnen dan in een latere procedure door de rechter worden meegenomen. De rechter zal namelijk vragen of deze zaken in een eerder stadium zijn aangehaald.

Inspreker geeft aan ook de voordelen en het economische belang van een windmolenpark te zien, maar problemen te hebben met de manier waarop het project erdoorheen gedrukt wordt, ondanks alle aangedragen feiten en bewijzen van zijn kant.

De heer De Oude licht toe dat wanneer bij het bevoegd gezag een vergunningaanvraag binnenkomt, het noodzakelijk is alle stappen van zo'n procedure te doorlopen. Het bevoegd gezag moet namelijk na 6 maanden met een antwoord komen of het een vergunning afgeeft of niet. In geval dat niet binnen de juiste termijn gedaan wordt, kan het bevoegd gezag verantwoordelijk gesteld worden door bijvoorbeeld de aanvrager. Op het moment dat het definitieve oordeel is geweest, bestaat de mogelijkheid om naar de rechter te gaan.

Inspreker schetst vervolgens het dilemma waarin hij zit met betrekking tot financiële compensatie. Enerzijds kan de Stichting een financiële bijdrage heel goed gebruiken, anderzijds wil de Stichting er alles aan doen om het project tegen te houden, omwille van de vogels. Hij zoekt daarom naar een compromis en vraagt het bevoegd gezag met een voorstel te komen.

Daarnaast geeft inspreker aan te zijner tijd graag zelf de omstandigheden binnen het windmolenpark te willen observeren.

De heer De Oude merkt op dat het NSW gebied incl. een zone van 500 meter rondom het park gesloten zal worden voor scheepvaart. Hij geeft aan dat dit vanwege de scheepvaartveiligheid is, maar dat er wellicht een mogelijkheid bestaat om hiervoor een ontheffing aan te vragen bij de betreffende instanties. Als er een officieel verzoek ingediend wordt, moet daar op gereageerd worden.

De heer Van den Heuvel komt nog even terug op de financiële compensatie en zegt dat compensatie bedoeld is om de natuurschade die wordt veroorzaakt door een activiteit, op een andere plaats, op één of andere manier, te compenseren. Financiële compensatie is één van de mogelijkheden. In het PKB besluit ligt vast dat de initiatiefnemer een realistisch voorstel ter compensatie moet indienen, voordat het park gerealiseerd wordt. Het bevoegd gezag heeft dit overgenomen in de vergunning door in de voorschriften op te nemen dat NoordzeeWind een voorstel moet indienen. Dat voorstel moet in overleg met belanghebbenden worden opgesteld. Stichting Vogelwacht Egmond zou als één van de belanghebbenden kunnen worden aangemerkt.

Inspreker geeft aan dat Stichting Vogelwacht Egmond in aanmerking wil komen voor financiële compensatie. Hij voegt daaraan toe dat de Stichting er in dit geval ook recht op heeft en er zich er niet voor hoeft te generen. Hij voegt daaraan toe dat het hem hierbij gaat om compensatie in de regio waar het speelt en niet om bijvoorbeeld, zoals hij van andere organisaties die zijdelings bij het project betrokken zijn, heeft begrepen, het ondergronds leggen van kabels van hoogspanningsmasten bij Utrecht.

De heer Van den Heuvel geeft aan dat het bevoegd gezag het voorstel in een later stadium goed of af moet keuren. Dat zal in samenwerking met het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Voedselkwaliteit gedaan worden. Het zal in ieder geval betrekking moeten hebben op de punten zoals die ook in de vergunningvoorschriften zijn opgenomen: verbetering van algemene natuurkwaliteit. Hoe dat precies zijn beslag zou moeten krijgen is op dit moment nog niet helemaal duidelijk.

Inspreker uit zijn angst dat het in dit geval ook weer bij beloftes zal blijven. Zolang er niets op papier staat gelooft hij nergens meer in.

De heer Van den Heuvel zegt dat het in dit geval niet gaat om een belofte in een vergunning. Het zijn expliciete verplichtingen voor de vergunninghouder.

Mevrouw De Groot stelt vast dat de heer Prins niet verder het woord wenst te voeren en meldt tenslotte dat het verslag van deze zitting samen met de schriftelijke reacties wordt opgenomen in de bundel 'Inpraakreacties'. Deze bundel wordt aangeboden aan onder andere de Staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat en aan inspreker zelf. Bovendien wordt de bundel zo spoedig mogelijk na

afloop van de inspraaktermijn ter inzage gelegd op de adressen waar alle documenten betreffende deze vergunningprocedure kunnen worden ingezien.

Verzendlijst

Directoraat-Generaal Goederenvervoer
Directie Transportveiligheid
Postbus 20904, 2500 EX DEN HAAG

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
directie der Visserijen,
Postbus 20401,
2500 EK 's-GRAVENHAGE.

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
directie Natuurbeheer
Postbus 20401,
2500 EK 's-GRAVENHAGE.

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
Directie Groene Ruimte en Recreatie
t.a.v. F.A. de Haan
Postbus 20401,
2500 EK 's-GRAVENHAGE.

Bouwdienst Rijkswaterstaat
Afdeling NIC
T.a.v. dhr. J.T. de Vries
Postbus 20000
3502 LA UTRECHT

De Dienst der Hydrografie,
Badhuisweg 167,
2597 JN 's-GRAVENHAGE.

Ministerie van Economische Zaken,
directie Energieproductie
t.a.v. drs. Ing. H.W. Boomsma
Postbus 20101
2500 EC 's-GRAVENHAGE.

Directeur Kustwacht,
t.a.v. hfd. Nautisch Beheer
Postbus 10000
1780 CA DEN HELDER

Ministerie van VROM
t.a.v. dhr. A. Littel / Chris van Niedek
Postbus 30945
2500 GH DEN HAAG

Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid – Arbeidsinspectie
Afdeling AI/CK
t.a.v. dhr. T. Dirksen
Postbus 90801

2509 LV DEN HAAG

Staatstoezicht op de Mijnen,
Prinses Beatrixlaan 428
2273 XZ VOORBURG

DG Water
t.a.v. ir. J. Keuning
Postbus 20906, 2500 EX DEN HAAG

Centrale Directie Juridische Zaken
T.a.v. mr J. Spier
Postbus 20906, 2500 EX DEN HAAG

Scheepvaartinspectie
Postbus 8634,
3009 AP ROTTERDAM

Inspectie Verkeer en Waterstaat
Divisie-Luchtvaart
t.a.v. Remco de Waard
Postbus 575, 2130 AN HOOFDORP

Gedeputeerde Staten van de Provincie Noord-Holland
Postbus 3007
2001 DA HAARLEM

Ministerie van Defensie
t.a.v. mr. J.J. Sybrandi
Postbus 20701
2500 ES DEN HAAG

Stichting De Noordzee
Drieharingstraat 25,
3511 BH UTRECHT

ANWB
Afdeling Literatuurinformatie
t.a.v. mevr. L. van Kelegom
Postbus 93370
2509 AJ 'S-GRAVENHAGE

Produktschap Vis
Postbus 72
2280 AB RIJSWIJK

Vereniging Natuurmonumenten
t.a.v. ir. H.M. van der Sikke
Postbus 9955
1243 ZS 's-Graveland

Commissie voor de MER
t.a.v. mevr. J.M. Bremmer
Postbus 2345
3500 GH Utrecht

Gemeentelijk Havenbedrijf Amsterdam
t.a.v. de heer Herman Anker
Postbus 10000, 1780 CA Den Helder

Regionale Directie Domeinen West
Hoofd van de Afdeling Noord-Holland
t.a.v. de heer G.J. Eskes
Postbus 740
2300 AS LEIDEN

Novem
t.a.v. Ruud de Bruijne
Postbus 8242
3503 RE Utrecht

Rijkswaterstaat directie Noord Holland
Dienstkring Noordzeekanaal
T.a.v. F. van de See
De Wetstraat 1
1975 DM IJmuiden

Rijkswaterstaat directie Noord Holland
Dienstkring Texel
T.a.v. Jan Buijs
Het Nieuwe Diep 45
1781 AE DEN HELDER

Hoofdkantoor van de Waterstaat
t.a.v. J. van der Linden
Postbus 20906, 2500 EX DEN HAAG

